

planinski

V E S T N I K

REVIJA ZA LJUBITELJE GORA ŽE OD LETA 1895

111. LETO / FEBRUAR 2006 / 750 SIT

Revija
Planinske zveze
Slovenije

2

**Aktualne
dileme zamejskih
slovenskih planincev**

**Zajeda Šit
Hochschwab**

PRIVOŠČITE SVOJIM NOGAM NAJBOLJŠE!

MEINDL

HIMALAYA MFS

Z gumo dobro zaščiteni univerzalni gorniški čevlji z membrano goreteks za zahtevnejše ture.

Notranjost čevlja je prevlečena s posebno peno MFS (memory foam system), ki se zaradi toplote stopala pri obujanju zmehta in se optimalno prilagodi nogi. Poleg tega za dobro prileganje poskrbi še sistem za zavezovanje digafix®.

NOVO: AIR REVOLUTION 9.0

Vrhunski tehnični gorniški čevlji za ledno plezanje, zimske vzpone in hojo po ledenikih. Tog podplat z ojačitvijo iz fibreglasa in karbona z nastavki za avtomatske dereze. V peti so vgrajeni blažilci sunkov. Spodnji del čevlja je zaščiten z gumijasto oblogo. Jezik, sestavljen iz mrežice, ki odvaja vlago, in penaste podloge, skrbi za boljše zračenje stopala in je odstranljiv.

Model Air Revolution 9.0 lahko

Bridgedale®

NADZORNIKI TNP SO PRI SVOJEM DELU OBUITI V NOGAVICE BRIDGEDALE.

NI DOBRIH ČEVLJEV BREZ DOBRIH NOGAVIC!

GTX SUMMIT

Tehnične nogavice za ekstremne razmere z velikim deležem najboljše volne prve preje. Termalna vlakna isolfil® ohranjajo noge tople. Zaradi vložkov iz elastičnega materiala lycra® in sistema forward flex se nogavice med prepogibanjem prilagajajo nogi, kar prepreči gubanje. Za udobno skrb dodatno blazinjenje izpostavljenih mest. Priporočen model za obutev z membrano goreteks.

ZA TISTE, KI GORE OBISKUJEJO NA SMUČEH:

SKI LIGHTWEIGHT

Smučarska nogavica za zahtevne smučarje. Ker je tanjša, omogoča boljši stik noge s smučarskim čevljem.

SKI MIDWEIGHT

Tople in dobro podložene tehnične smučarske nogavice.

Ekskluzivni zastopnik in distributer blagovnih znamk MEINDL in BRIDGEDALE v Sloveniji je podjetje LOGOS TREND, d. o. o. / www.logos-trend.si

tel.: 01 / 83 11 665 / logos.trend@k2.net

PONOVNO DISTRIBUTER
ZA SLOVENSKO TRŽIŠČE

PRODAJA: TRGOVINA POHODNIK, UNIVET D.O.O.
ŠMARTINSKA 152, BTC-HALA A,
LJUBLJANA

TEL.: 01 585 26 30

E-MAIL: POHODNIK@UNIVET.SI

WWW.POHODNIK-SI.COM

TRGOVINA
POHODNIK

UNIVET
d.o.o.

Izdajatelj in založnik:

Planinska zveza Slovenije

ISSN 0350-4344

Izhaja enkrat mesečno.

Planinski vestnik objavlja izvirne prispevke, ki še niso bili objavljeni nikjer drugje.

106. letnik

Naslov uredništva:

PLANINSKA ZVEZA SLOVENIJE

Uredništvo Planinskega vestnika

Dvoržakova ulica 9, p.p. 214

SI-1001 Ljubljana

telefon: 01 434 56 87, faks: 01 434 56 91

e-pošta: pv@pzs.si

http://www.planinskivestnik.com

Odgovorni urednik: Vladimir Habjan

Uredniški odbor:

Marjan Bradeško, Marjeta Keršič-Svetel,

Andrej Mašera, Mateja Pate,

Emil Pevec (tehnični urednik),

Andrej Stritar (namestnik odgovornega

urednika), Tone Škarja, Slavica Tovšak

Lektoriranje: Mojca Volkar

Oblikovanje: Zvone Kosovelj, Aljoša

Markač

Grafična priprava:

Repro studio SCHWARZ, d.o.o.

Tisk: SCHWARZ, d.o.o.

Naklada: 5150 izvodov

Prispevke, napisane z računalnikom, pošiljajte po elektronskem mediju na naslov uredništva ali na elektronski naslov. Poslanih prispevkov ne vračamo. Številka transakcijskega računa PZS je 05100-8010489572, odprt pri Abanki, d.d., Ljubljana. Naročnina 7.500 SIT, 55 EUR za tujino, posamezna številka 750 SIT. Članarina PZS za člane A vključuje naročnino. Reklamacije upoštevamo dva meseca po izidu številke. Ob spremembi naslova navedite tudi stari naslov. Upoštevamo samo pisne odgovode do 1. decembra za prihodnje leto. Mnenje avtorjev ni tudi nujno mnenje uredništva. Kopiranje revije ali posameznih delov brez privolitve izdajatelja ni dovoljeno. Uredništvo si pridržuje pravico do objave ali neobjave, krajšanja, povzemanja ali delnega objavljanja nenaročenih prispevkov v skladu s svojo uredniško politiko in prostorskimi možnostmi.

Program informiranja o planinski dejavnosti sofinancirata Ministrstvo za šolstvo in šport in Fundacija za financiranje športnih organizacij v Republiki Sloveniji.

Fotografija na naslovnici:

Taka je zima na Snežniku

☞ Emil Pevec

ZAMEJSKI SLOVENC OSTAJAJO, KAJ PA ZAMEJSKI PLANINCI?

Ob vstopu Slovenije v Evropsko skupnost in njeni umestitvi v razširjeno Evropsko unijo se je hitro pojavilo vprašanje, kakšen naj bo odslej naš odnos do manjšinske problematike in kako jo uskladiti z odnosom do etničnih skupnosti na evropski ravni. V novih okoliščinah in novih razmerjih se še vedno srečujemo s sklopom t. i. »manjšinskih vprašanj«, ki terjajo odgovore in jasno dikcijo, pa naj gre za gospodarstvo, znanost, kulturo ali – ne nazadnje – tudi planinstvo. Kljub ohlapnosti državnih meja bodo le-te ostale in ne bodo izbrisane niti v miselnosti ljudi niti na zemljevidu, to pa z drugimi besedami pomeni, da bodo zamejski Slovenci v bistvu ostali zamejski Slovenci. Hkrati z njimi bodo ostali tudi problemi in odprta vprašanja, s katerimi se bodo morali spoprijemati država Slovenija in vsi, ki jih slovenstvo v takšni obliki zadeva. Še naprej se bo treba opredeljevati do nekaterih nerešenih problemov, ki že dolgo rušijo sožitje tudi v našem odnosu do zamejskih Slovencev, npr. postavljanja spomenikov fojbam, »trpljenja« optantov, izida koroških deželnih volitev itn. Hkrati z vsebinskimi problemi, ki so dolgoročne narave, se pojavljajo problemi financiranja pojavnih oblik slovenstva v sosednjih državah. Vendar bodo le kritičen razmislek in analiza ter celosten pristop do slovenske manjšinske skupnosti lahko pripomogli k določitvi kriterijev za finančno podlago. Tudi v planinstvu bo tako. Razmišljanja predsednika PZS mag. Francija Ekarja o slovenskih planincih zunaj slovenskih meja (Obvestila št. 11, 10. november 2005, str. 3) so sicer vzpodbudna in dobronamerna, vendar morajo dobiti trdnejšo podlago in jasnejšo podobo. V kontekstu zakonodaje, usmeritve slovenske zunanje politike in morebitnega predpisa o odnosu Slovenije do slovenstva zunaj njenih meja bo morala PZS konkretno in programsko pristopiti k planinskim društvom, ki so aktivna in zainteresirana za sodelovanje. Vsakoletnim srečanjem zamejskih Slovencev, ki potekajo od leta 1972 v organizaciji slovenskih planinskih društev iz Trsta, Gorice, Čedad, Celovca in Jesenic, bo treba dodati novo vsebino in nov smisel. To velja tudi za srečanja planincev treh dežel in druge podobne akcije. Morda bi bilo dobro ustanoviti pristojno komisijo ali kakšno drugo telo pri PZS, ki bi prevzelo nalogo koordinatorja in snovalca vsebine dela dejavnosti na obeh straneh meja. Na tem področju lahko veliko stori tudi naš Planinski vestnik. Da bo res treba nekaj storiti in pritegniti tudi slovenska planinska društva v državah, ki ne mejijo neposredno na Slovenijo, kaže ugotovitev, da ima PZS zelo nepopolno evidenco o teh planinskih društvih in da bo društva treba zavestno spodbuditi, saj se npr. niti SPD Celovec niti SPD Trst nista odzvala mojemu vabilu, naj zapišeta svoje stališče o tem, kakšno naj bi bilo sodelovanje s PZS in kaj od nje pričakujeta. Morda smo mi na vrsti, da premagamo pregrade, si pridobimo zaupanje in skupaj izdelamo dolgoročno in legitimno strategijo uspešnega sodelovanja. Le enakopravni in aktivni partnerski odnosi lahko pripomorejo k ustvarjanju kakovostnih skupnih projektov. Boj za znižanje članarine planincem, ki želijo biti naši člani in zahajajo v naše gore, je vsekakor premalo za postavitev mostu dobrih sosedskih in vsebinsko uspešnih odnosov.

Slavica Tovšak

TEMA MESECA 4-15
Štirideseterica na Okrešlju

Darko Mohar

**O zamejskih slovenskih
planincih so povedali ...**

NA TURO 16-28

»Dom na Matajуре«

Igor Tull

Matajur, 1641 m

Andrej Stritar

Božično jutro na Jalovcu

France Kozjek

Jalovec pozimi, 2643 m

Vladimir Habjan

Hochschwab

Vid Pogačnik

INTERVJU 29-32

Novi izzivi Planinske založbe

Vladimir Habjan

PLANINSTVO 33-53

S prijateljji Triglava na Triglavu

Tatjana Hribar

S Katjo in Arnijem na Krim

Dušan Škodič

Slovo poletja

Milka Bokal

Lepote gora

Jana Remic

**Meteora po poteh starodavnih
menihov**

Vesna Juvan

Novi koncepti gorniških oblačil

Boštjan Virč

Evropska zelena vez v Sloveniji

Stanka Dešnik

ALPINIZEM 54-65

Martinina Vizija

Martina Čufar

Zimske radosti na Daljnem vzhodu

Aljaž Anderle

**Dva smučarska utrinka s poti okoli
sveta**

Uroš Ravbar

NAŠA ŠMER 66-69

Zajeda Šit

Mitja Košir

NOVICE IZ VERTIKALE

PISMA BRALCEV

LITERATURA

NOVICE IN OBVESTILA

Kako poznamo naše gore

Andrej Stritar

Aktualne dileme slovenskih zamejskih planincev

Štirideseterica na Okrešlju

Planinska skupina Slovenskega doma Kulturno-prosvetnega društva Bazovica z Reke

✉ Darko Mohar

Kaj pa sploh počnem v avtobusu, polnem ljudi, na poti proti Logarski dolini in Okrešlju, jaz, samohodec, trmasti in težko prilagodljivi individualist, eden od tistih, ki uživajo v samotni, tišini, barvah, dišavah, zvokih narave, ki svoj mir iščejo odmaknjeni od ljudskega hrupa, eden od tistih, ki sami sebe najdejo v lesketu morske gladine, v rdečem jesenskem listu, v oblaku, ki lebdi nad zasneženo pokrajino, v vsaki rožci na nikoli do konca prehojenih poteh? Od kod potem naenkrat več kot štirideset ljudi, ki od mene pričakujejo, da jim bo lepo na dvodnevem izletu, da bodo varno prispeli na cilj v Kamniško Bistrico? Ma kdo še prevzema takšen tovor na svoj slabotni hrbet? Ali se ni lepše uvesti v svoj avtomobil, sam, z družino ali pa samo s kakšnim prijateljem, in biti svoboden kot ptica? V taki skupini pa bodo, čim izstopimo iz avtobusa, začeli vlačiti vsak na svojo stran: ta se še ni pripravil za odhod, onemu vodnik hodi prepočasi, tretji je onemogel po dvajsetih minutah hoje, ta mora na stranišče, čeprav je okoli nas vrtoglavo strmo, eni hočejo na Kamniško sedlo skozi Turski žleb in čez Tursko goro, par jih je odšlo s skupino planincev iz drugega reškega društva, ne da bi se komur koli javili, eden zbeži z enourno zamudo za tistimi, ki so šli skozi Turski žleb, starejšo gospo je na klinih strah, mladi vodnik Andrej ne sme voditi, ker je še v pripravniškem za vodnika, stari vodnik Luka ima osemdeset let in tudi ne sme voditi, vse skupaj Brownovo gibanje, kot bi rekli fiziki. Jaz pa sem samo tisto, kar sem na začetku zapisal.

Da so Slovenci na Reki organizirani v Kulturno-prosvetnem društvu Bazovica, sem vedel že dosti prej, preden smo se doma dogovorili, da bo Andrej, tako kot njegov oče, šel študirat v Ljubljano. Nisem pa se, kot večina od več kot tri tisoč Slovencev, ki živijo na Reki in okolici, odločil sodelovati v tem društvu. Kaj pa bi tam? V zbor ne morem, ker sem svetovno znan kvariton, igralec sem tak, da še žene ne morem prepričati, da sem z razlogom zamudil domov iz službe, v plesni skupini plešejo samo najstniki, to pa že zdavnaj nisem. Tako sem, kot se spodobi, prvič prišel v društvo, ko je Andrej potreboval informacije o vpisu na študij.

Potem pa le nekega spomladanskega dne leta 2002 v časopisu preberem, da KPD Bazovica ustanavlja planinsko skupino. Tu pa lahko kaj pomagam, saj v hribe hodim že iz študentskih časov, nekaj sem se ukvarjal celo z alpinizmom pri AO APD. V teh nekaj desetih letih, čeprav nisem bil nikoli bogve kako planinsko organiziran, se je nabralo nekaj izkušenj. Ljudje v Bazovici pa so se mi se že pri prvih obiskih zdeli resni in predvsem zelo entuziastični.

Ustanovitveni sestanek je bil kar malo tako, no, recimo, čuden. Navzočih nas je bilo nekaj čez dvajset. Velika večina nikoli ni bila v hribih. Ničesar ne vedo o gorah, še gornjskih čevljev večinoma nimajo. Kakšni so pa le to Slovenci? Izvolili smo voditelja skupine, ki potem nikoli več ni prišel niti na en sestanek, kaj šele, da bi se udeležil kakšnega izleta. Tako pa le ne bo šlo!

A vam je zdaj jasno, kako to, da jaz, stari samohodec, vodim skupino štiridesetih na Okrešlj?

Čeprav se je luna še skrivala za Planjavo, se je njena svetloba razlila po ostenjih Mrzle gore. Ne vem, kaj me vleče na to goro, Luka pravi, da je pot zapuščena, varovalne naprave v slabem stanju, markacije zbledele, da se lahko kaj hitro izgubiš in zapelešaš, predvsem, če rineš nanjo iz Matkovega kota. Kaj pa vem, mogoče se le kdaj odpravim gor v kaki manjši skupini. Moram pa po pravici priznati, da mi

 Borut Gogala

vzdrževanje kondicije za take visoke gore postaja vse bolj naporno. Uradniška služba in kakšen “pirček” preveč so naredili svoje.

Iskrivo, hudomušno vzdušje je pred domom na Okrešlju postajalo vse bolj mehko, podobno luninem siju. Glasovi so postajali vse bolj umirjeni, med nas se je počasi privlekla tišina. Popil se je kakšen šnopček, od nekod so se postregli domači kolači. Eni so šli spat, drugi smo še dolgo uživali v nestvarnem luninem siju. Zavedali smo se le, da bo na skupnih ležiščih nocoj še precej živahno.

Kako to, da se društvo imenuje Bazovica? Ustanovljeno je bilo leta 1947, takoj po drugi svetovni vojni, ko je veliko Slovencev, predvsem s Primorske, prišlo iskat službo v takrat obnavljajočo se Reko. Vojne rane so bile še sveže, tako da je bilo odločeno, da naj ime društva spominja na bazoviške žrtve fašističnega terorja iz leta 1930. Ohraniti slovenski jezik, obdržati zveze s krajem svojega porekla

in povezati novo okolje s svojim izhodiščem je do današnjega dne ostala naloga društva.

Slovenska skupnost na Reki je bila močna že v ogrskem času, času največjega napredka Reke, ko je kapital s celega sveta prihajal sem iskat načine oploditve. Gradnja pristanišča, rafinerije, tovarne papirja, železnice, tovarne Torpedo in ladjedelnic je privlekla ljudi z vseh koncev. Eden od uspešnih Slovencev je bil Milan Gorup, ki je leta 1894 kupil vilo, zgrajeno 1883 na samem robu tedanje Reke. Rekonstrukcijo in dogradnjo je prepustil arhitektu Emiliju Ambrosiniu. Po nacionalizaciji je bila vila, zgrajena v historicističnem stilu, v petdesetih letih dvajsetega stoletja dodeljena v uporabo KPD Bazovica. Pred približno desetimi leti je društvo zgradbo lastnilo. Skoraj v centru Reke, z velikim vrtom, je pred nekaj leti obnovljena enonadstropnica danes društvu v

Slika na str. 7: Gore nad Okrešljem

 Marjan Bradeško

ponos. Dvorana z odrom za prireditve, klubska soba, pevška soba, učilnica, tajništvo, stanovanje za hišnika, vrt z dvosteznim baliniščem in restavracija omogočajo vsakdanje dejavnosti vseh skupin društva, predstavitev njegovega dela širšemu občinstvu Reke in tudi organizacijo različnih gostovanj.

Jutro je prišlo skoraj prehitro. Bilo je po noči sprehajanja, celo padcev čez dve stopnički na prehodu iz enega v drugi del skupnih ležišč in smrčanja, kdo je koga držal za roko, ker drugače ne more spati, pa ne vem. Tudi lunina svetloba skozi okence ni dala miru vso noč. Potem pa tipične jutranje radosti: pranje v zelo majhni količini mrzle vode, zamašeno žensko stranišče, ropotanje z opremo, paziti moraš, da česa ne pozabiš, ker si zvečer stvari pustil razmetane na več koncih. Po zajtrku, ki ob taki skupini traja in traja, zbor. Del skupine, za katerega sem vedel, da ne bo mogel čez

Boštjanco, sem poslal nazaj v dolino, da v Kamniško Bistrico pridejo z avtobusom. Se bodo že zabavali s kakšnim "šopingom" po poti. Ostali pa v kolono in naprej. Obetal se je zelo lep dan.

Po ustanoviteljskem sestanku smo naredili plan dejavnosti. Prvi izlet naj bi bil na Snežnik, s tem smo hoteli potrditi svojo zvezo z matično deželo. Želeli smo postati tudi del planinske skupnosti Slovenije, tako da smo se že do konca tega leta skupno včlanili v PD Snežnik iz Ilirske Bistrice. Sodelovanje je še danes dobro, saj smo z njihovo pomočjo tri svoje mlade člane izšolali za mladinske vodnike v poletni šoli PZS v Bavšici. Imam pa občutek, da je organizirano planinstvo v Sloveniji v krizi. Trdi kapitalizem in vsakdanji boj za obstoj, pomanjkanje denarja za družabne aktivnosti in možnosti, ki jih nudi osebni avtomobil, so naredili svoje. Matična dežela nas je na prvem izletu sicer pričakala z nevihtnim

Reški planinci na Poreznu

vremenom in to je pozneje še nekajkrat ponovila, ni pa to zmanjšalo naše ljubezni ne do nje niti do gora. Po prvih izpeljanih izletih je nekdo omenil Triglav. A, ne, tja gor vas pa še ne bom peljal! Saj do pred par dnevi večina niti gornjskih čevljev ni imela! Potem je v društvo prišlo povabilo Slovenske izseljenske matice iz Ljubljane za prijavo na prvi izseljenski pohod na Triglav. Po Tomiškovci gor, čez Triglavsko jezera nazaj v Bohinj. Začeli so se ostri treningi: vsak dan tek, čez vikende pa na težje ture: skozi Mudno dol na Fratar in Hahliče v "Grobniških Alpah" (priporočam vsem ljubiteljem gora kot enkratno doživetje, predvsem konec maja), na Učko – Vojak iz Lovrana (tisti dan je bilo ob morju 37° C že takoj zjutraj). Jutro na dan pohoda nas je pričakalo deževno, vodstvo pohoda je odločilo, da se gre skozi Krmo. Voznik avtobusa nas ni želel odpeljati do Kovinarske koč, na koncu sem se že po dveh urah hoje zaradi nesreče v družini moral vrniti v Mojstrano in na Reko. Mario me ni hotel pustiti samega, ostale pa so Peter Česnik iz Izseljenske matice in vodniki uspešno spravili na vrh in potem do Bohinja. Na pohodu smo se spoznali s tremi člani društva Slovensko udruženje građana iz Kaknja v BiH, udeleženci pohoda. Zveze so se utrdile naslednje leto na srečanju izseljencev v Kamniški Bistrici. Konec maja letos smo jih obiskali v Kaknju.

Na Kamniško sedlo smo prilezli po dveh urah hoje. Eni so uživali, druge je bilo strah, mene pa je skrbelo za vse. Na sedlu spet malo Brownovega gibanja: jaz ne grem naprej, jaz bi se tu samo malo sprehajal, gremo na Brano, so vpili mlajši in močnejši, pa tudi nekaj "ta starih" se ni hotelo vdati brez borbe. Vse se je hitro uredilo: trinajst nas gre na Brano, ostali imajo prosto. Odhod v Kamniško Bistrico ob enih. Ob spominski plošči dvema fantoma iz Pulja sem malo postal. Poznal sem ju, eden je prihajal v APD. Tisto noč, ko sta se ponesrečila, sem bil z družino v bližini, na Veliki planini. Stali smo pred hišico in uživali v dobri kapljici in v jasnem ter mrzlem zimskem večeru. A samo par kilometrov zračne črte naprej poslednji boj za življenje in tragedija. Spomini na študentska leta so se kar začeli preganjati v meni. Hitro sem se zdramil, saj imam obveznosti, dvanajst ljudi moram pripeljati na vrh in jih srečno vrniti. Ni časa za preteklost.

Dan je bil sanjski. Vidljivost z vrha odlična, nobenih oblakov, megle, vetra. Razen mene

📷 Vid Pogačnik

so bili vsi prvič na Brani, nekateri celo prvič peš na taki višini. Navdušenju ni bilo konca. Žal vse, kar je lepo, kratko traja. Spust do sedla v izredno krušljivi skali zahteva največjo previdnost. Bo pa lepo pri spustu malo pomagati dekletom. Včasih se prileže delati malo važnega, izkušenega, mača.

V treh letih obstoja planinske skupine nam je uspelo organizirati več kot petdeset izletov v gore. Spoznali smo mnoge pravljicne kraje Slovenije, umirjeno Čičarijo, Učka je moja večna ljubezen, gozdove Gorskega kotarja, kras kvarnerskih otokov ter neskončno lepoto in naravnost Velebita. Idej je še ogromno. No, že na ustanovitvenem sestanku smo se zavedali, da planinstvo v KPD Bazovica ne more biti samo športna dejavnost. V imenu društva piše, da mora poleg kulture biti tudi učenje. Zato smo kmalu po ustanovitvi začeli organizirati zelo dobro obiskana predavanja. S prvim smo z znano reško alpinistko Darjo Bostijančič obiskali Huascarán in Južno Ameriko, gospod Sergej Stipančev nas je popeljal na Olimp, Jože Mihelič iz Mojstrane je z neverjetno lepimi posnetki prikazal Triglavski narodni park.

Stane Soklič iz Kranja je občinstvo Reke popeljal na Durmitor, alpinist in gorski reševalec Klemen Gričar iz Gozda Martuljka nas je seznanil z Gorsko reševalno službo Slovenije in s tehnikami reševanja, z gorskima obsedencema Urško in Andrejem Stritarjem smo prehodili skoraj celotno njuno življenjsko in planinsko pot, z Daliborom Rešom iz speleološkega društva Estavela iz Kastva smo se spustili v mnoge speleološke objekte v okolici Reke. Vzporedno s predavanji smo začeli razmišljati o organizaciji fotografskih razstav, pa še česa drugega. Začeli smo z lastnimi močmi, s fotografijami in karikaturami smo na kratko prikazali prvega leta delovanja, potem pa smo razstavili karikature reškega karikaturista in našega člana Bojana Grlice, fotografije Čudovita Učka avtorja tega teksta, izvleček iz mednarodne razstave karikatur Zagreb 2004 na temo Pravica, fotografije s temo Moj pohod na Triglav znanega reškega fotografa Dražena Šokčevića ter fotografije odgovornega urednika Planinskega vestnika Vladimirja Habjana. Vsem predavateljem in avtorjem se prisrčno in še enkrat zahvaljujemo in upamo, da jih bomo še videli med nami. Pa ne samo njih! Vsak, ki ima kaj povedati in pokazati, se nam lahko oglasi.

Par pogumnejših in mladih v srcu se je odločilo za sestop po melišču pod Planjavo. Dovolj je strmo, grušč je droben in ga ne manjka, skratka, enkratno. Meni osebno je mogoče bolj všeč samo melišče ob poti na Škrlatico, čeprav moraš tam po melišču tudi navzgor. Prileglo se je tudi malo poležavanja v travi v pričakovanju ostanka skupine. Potem pa dolg in mučen sestop, jaz vedno na koncu, pospremljajoč tiste najpogostejše. Nekaj časa mi je družbo delal in pomagal Luka, potem pa tudi on ni več zdržal. V teh dveh dneh sva se kar precej pogovarjala in bil sem prav vesel, da ga bomo spet srečali ob slovenskem kulturnem prazniku, ko bo na Reko pripeljal ženski pevski zbor Svoboda Vižmarje-Brod. Vsak, tudi najbolj skrit košček Slovenije odlično pozna, tako da je bilo njegovo vodenje tega izleta zelo posrečeno.

Prihod v Kamniško Bistrico je bil kar klasičen, podoben tistemu pred skoraj tridesetimi leti, ko sem po zaključku plezalne šole na Kamniškem sedlu lastne kosti skoraj pustil nekje pod Srebrnim sedlom nad Repovim kotom: najprej en pir na eks zaradi dehidracije,

potem hitro na vodo, oprati in omehčati noge. Pa še en pir, tokrat za užitek.

Planinska skupina pri KPD Bazovica je kot prva organizirana planinska skupina pri Slovencih na Hrvaškem v treh letih svojega obstoja napravila res veliko. Najprej se je uveljavila v matičnem društvu, za kar je bilo treba veliko dela. S svojimi akcijami se je dokaj hitro uveljavila tudi v planinski skupnosti Reke, nekatere dejavnosti pa glas o njej vodijo tudi v Slovenijo in širše. S čim ne moremo biti zadovoljni? Čeprav se članstvo skupine iz meseca v mesec povečuje, še vedno nismo pritegnili dovolj mlajših članov, predvsem otrok Slovencev, ki živijo na Reki. Vsak mladenič med planinci pomeni enega manj med tistimi, ki se jim lahko zgodi, da pridejo na mamila. Kot drugo pa razen s Slovenci iz Kaknja v BiH še nismo navezali stikov s slovenskimi planinskimi društvi v zamejstvu: v Italiji, Avstriji in na Madžarskem, čeprav je bil to eden izmed osnovnih ciljev pri ustanovitvi skupine.

Avtobus je počasi drsel proti Reki. Voznik, stari cinik, bo imel še kakšno pripombo, ki bo nasmejala vse tiste, ki ga lahko slišijo. Obvezna kavica na Lomu. Moštvo je utrujeno, a zadovoljno. Vse se je dobro izteklo, ena skrb je za menoj. No, plan za naprej je tako bogat, da ne bo časa za dolgo uživanje v slavi. Samohodcu v sebi sem pa le pokazal, da se marsikaj da napraviti tudi v družbi in za družbo. Koliko pa sem samo spoznal novih ljudi v teh nekaj letih "organiziranega" življenja? In vsak mi je podaril ali sem kar sam od njega vzel kakšno modrost, opekico, s katero lahko naprej gradim stavbo svojega življenja.

Po izhodu iz tunela Jušiči zagledamo morje. Včasih umirjajoče, pogosteje polno neznank, te popolnoma prevzame. Kot vsaka ljubezen zahteva veliko, celega človeka. Če ne bi v mojih žilah tekla slana, morska voda, bi bil danes mogoče bolj ali manj znan slovenski alpinist starejše generacije.

Za konec: Luka Kočar je res pripeljal ženski zbor Svoboda Vižmarje-Brod na Reko 25. februarja 2005. Dekleta v najboljših letih, ki jih vodi dirigent maestro Venčeslav Zadavec, so na celovečernem koncertu s svojim petjem navdušila polno dvorano društva in pokazala, kako je možno, tudi če ne hodiš več dobro in težko stojiš poldrugo uro, uživati v vsakem trenutku življenja. ●

O zamejskih slovenskih planincih so povedali ...

Tudi po 2. vojni se obnovljeni tržaški planinski organizaciji niso pisali lepi časi. V zagonu odpravljanja posledic vojnega divjanja je tržaško društvo nameravalo postati podružnica Planinskega društva Slovenije, a se je odločilo, da bo do zaželenne priključitve Primorske matični domovini začasno poslovalo samostojno. Tok zgodovine pa se je zasukal drugače in tržaški planinci so se morali sprijazniti s trpko razmejitveno stvarnostjo. Tudi

po ustanovitvi Planinske zveze Slovenije, naslednice Slovenskega planinskega društva, leta 1948 so nadaljevali samostojno pot v zamejstvu ter svojemu naslovu dodali pridevnik "slovensko". V vseh naslednjih povojnih desetletjih pestrega samostojnega delovanja je Slovensko planinsko društvo Trst gojilo tesne, razvejene stike in plodno sodelovanje ne samo s Planinsko zvezo, ampak tudi s sorodnimi društvi v zamejstvu, na Primorskem,

Tolminske gore z Matajurjem v ozadju

 Oton Naglost

Z veseljem bomo tudi v bodoče objavljali novice iz zamejskih planinskih društev.

Uredništvo Planinskega vestnika

v Sloveniji in na Hrvaškem in kot priznan član Meddruštvenega odbora južne Primorske soodločalo pri raznih akcijah, posegih in skupnih prireditvah. Stalno sodelovanje in gojitev odnosov z dejavniki Planinske zveze in drugih društev sta spodbudila trajno uspešne dosežke, ki so do preloma tisočletij dosegli zelo visoko raven: od tradicionalnih srečanj obmejnih planinskih društev, odmevnih akcij za obnavljanje in odpiranje planinskih domov in koč, prirejanja tečajev za gorske vodnike in smučarske vaditelje in soudeležbe na tristranskih mednarodnih seminarjih o planinski problematiki do sodelovanja pri organizaciji himalajskih odprav, skupnih srečanj in izletov in ne nazadnje sklenitve pobratimstva z ljubljanskim društvom Integral.

Zadnja leta se odnosi in medsebojno sodelovanje žal rahljajo. Opazno pojenjuje tisto odkrito soočanje za skupno organizacijsko planinsko soustvarjalnost, zlasti zaradi teženj posameznih specifičnih oblik planinskega izživljanja po osamosvajanju. Tesno sodelovanje in poglobljanje odnosov pa bi bilo prepotrebno, saj se vsak dan nakazujejo problemi, na primer nedorečenost glede po novem možnega

članstva v Planinski zvezi, dogovorjenih skupnih posegov, tečajev, podpore, soudeležbe in podobnega. (Lojze Abram, SPD Trst)

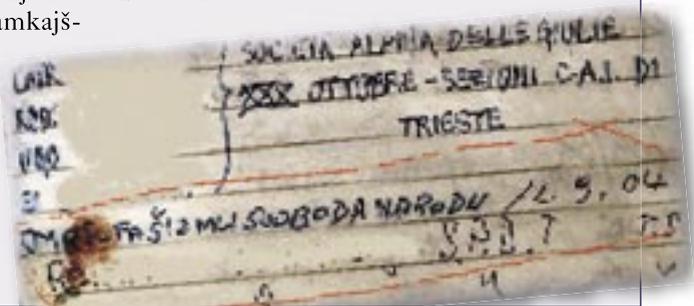
Sodelovanje planinskih zvez avstrijske Koroške, italijanske Julijske krajine in PZS je v letu 2004 praznovalo 40-letnico. V začetku družabna srečanja so prerasla v izmenjavo informacij in izkušenj pri razvijanju planinskih poti, graditvi koč, reševanju v gorah; skladno s sprejemanjem mednarodnih usmeritev se je delovanje širilo še na področje varstva okolja in trajnostnega razvoja. Kako se je čezmejno sodelovanje, poimenovano »3 DEŽELE«, odzivalo na izzive našega obdobja, kažejo različne tematike tovrstnih srečanj. (Milan Naprudnik, član komisije za varstvo gorske narave)

Sodelovanje s planinskimi društvi zunaj meja Slovenije je za PZS dragocenega pomena. V partnerstvu z državo bi jim morali dati pomoč pri strokovnem planinskem izpopolnjevanju, jih informirati o dogodkih v matičnem planinskem okolju in gojiti slovensko planinsko domoljubje, še posebno pri mladih populacijah Slovencev po svetu. Zdaj je pravi trenutek, da PZS na področju sodelovanja s Slovenci zunaj meja definira vsebino v programu dela in uredi sodelovanje tudi ob pomoči nove zakonodaje. (Franci Ekar, predsednik PZS)

Ni lahko biti zamejski rojak!

Kaj pomeni biti Slovenec »za mejo«, si mi »navadni« Slovenci najverjetneje sploh ne znamo pravilno predstavljati. Na dokaj pogosta poročila v naših medijih o življenju rojakov smo že navajeni, pravo sliko tamkajšnjih vsakodnevnih težav pa pozna le malokdo. Lansko poletje sem v vpisni knjigi na lepem vrhu sredi Karnijskih Alp naletel na nenavaden zapis: »Smrt fašizmu – svoboda narodu«. Težko si predstavljam, da bi se ga utegnil domisliti in ga zapisati kdor koli v matični domovi-

ni, bodisi za šalo bodisi zaradi resnične stiske. V zamejstvu pa očitno obstajajo razlogi, da je bila takšna parola aktualna tudi še leta 2004. A. S.

In kaj še lahko storijo planinske zveze »treh dežel«? Ne morejo »prisiliti« državnih organov k hitrejšemu uresničevanju sprejetih obveznosti, lahko pa obstoječim in predvidenim programom čezmejnega sodelovanja dodajo npr. izobraževanje čezmejnih planinskih vodnikov, ki bodo imeli tudi znanje o naravni in kulturni dediščini sosednjih držav in bodo poznali demografske razmere in probleme, vključno s problemi narodnostnih manjšin na obmejnih gorskih območjih, ki se od sveta ravninskih prebivalcev razlikujejo po življenjskih razme-

rah in življenjskem slogu. Dogovor planinskih zvez za programe, oblikovanje in uresničevanje izobraževanja nove generacije vodnikov bi pomenil pomemben prispevek h krepitvi pripadnosti skupnemu življenjskemu prostoru vseh skupin obmejnih gorskih območij. (**Milan Naprudnik**, član komisije za varstvo gorske narave) ●

Slika na str. 14-15: Matajur in Kobariški Stol s Krna

 Mirko Bijuklič

Staranje

Oči gledajo
razklano deblo bora,
napetost neba
je skozenj zdrknila
v razmočeno zemljo

oči vidijo
veliko pekočo praznino,
ki se polni z nevidno močjo;
nekaj ožganih prstov
se zabada v ranjeno prst

dolgo kljubovanje je
razjedlo kožo,
ogolele roke lovijo ptice
in telo se upira viharjem,
ki sušijo žile

po kamnitih goličavah
sivi bori nemo kličejo
za mano
in ko se ozrem
ves spokojen in vdan,
se vprašam:
ali je bilo res zaman

Marko Veber

Izlet v Pliskovico na Krasu

Iz Vipavskega Križa na izlet smo odšli,
veseli in nasmejani smo bili.

Z avtobusom na Kras smo zavili,
da bi se v Pliskovici kaj naučili.

Tam je bilo zares lepo,
saj učno pot obiskali smo.

Po učni poti so nam smer ovčke kazale,
saj one to pot so dobro poznale.

Da prehitro na cilj ne bi prispeli,
smo tudi malico imeli.

Tako zašel nobeden ni,
na cilj vsi srečno smo prišli.

Že na avtobusu smo vsi sedeli
in v štanjel hitro pridrveli.

V Pliskovici bilo je zares lepo
in upam, da jo še kdaj obiščemo.

*Tina Ušaj, 4.f,
Oš Dobravlje – Pš Vipavski Križ*

» Dom na Matajуре «

✎ Igor Tull

Bila je krasna nedelja. Z jasnega neba je sonce ogrevalo zrak. Sploh se ni zdelo, da je zima že pred vrati. Na Matajurju, kot povsod drugod v hribih, bi moralo biti že hladno, skoraj mrzlo. Tisto četrto nedeljo oktobra leta 2000 pa je vreme obdarilo nediškega očaka s čudovito toplino. Ta dobri začetek je dal slutiti, da bo tisti dan enkrat. Tako je tudi bilo, vse je presešlo naša pričakovanja. Zjutraj smo se v koči zbudili zgodaj, da bi v nekaj urah pripravili še vse potrebno in uradno odprli novo planinsko kočo »Dom na Matajуре«. Bilo nas je kar precej, prihajali pa so še mnogi naši člani, ki so raje spali doma, v dolini. Vsak je hitel z zadnjimi deli in kmalu je bilo vse pripravljeno. Ljudje so prihajali od vsepovsod, iz naših dolin, iz naše dežele, iz Slovenije. Na vsakem pristopu proti koči je kar mrgolelo. Matajur je bil preplavljen z ljudmi, le malokrat se jih je zbralo toliko hkrati. Po maši, blagoslovu, pozdravih

se je razvilo sproščeno, veselo razpoloženje, takšno, kakršno še danes objame vsakogar, ki pride v Dom. V koči začutiš toplino domačega okolja, v katerem se počutiš dobro, v katerega bi se še rad vrnil.

Tak je »Dom na Matajуре« po petih letih delovanja. Vsako nedeljo prek vsega leta zaživi, se odpre in sprejme vsakogar, ki ga hoče obiskati. Vse leto prihajajo različni obiskovalci. Tisti, ki prismoča v najhujšem mrazu, ko temperatura pade tudi pod 15 stopinj pod ničlo, je pravi gornik, zasvojen s hribi, in najde v njih užitek tudi v skrajnih razmerah. Dober planinec se ne boji ne dežja ne megle in na Matajur pride zaradi najrazličnejših vzrokov. Niso redkost tudi taki, ki ljubijo gorsko kolesarjenje. Dosti je seveda »meščanov«; to so tisti, ki si tu pa tam privoščijo nezahteven sprehod. Matajur je torej zanimiv za vsakogar. Z vrha se v lepem vremenu širi prelep razgled na nižino,

Vršno pobočje Matajurja

 Vladimir Habjan

Matajur, 1641 m

✍ Andrej Stritar

Matajur je najvišji vrh gorske skupine, ki se dviga južno, to je desno od Soče med Kobaridom in Tolminom. Čeprav je v primerjavi z osrednjimi vrhovi Julijskih Alp nizek, je eno najlepših razgledišč na tem koncu naših gora. Čezenj poteka meja z Italijo. Njegova južna pobočja predstavljajo osrčje slovenske Benečije, saj so vse vasi pod njim slovenske. Vzpon na vrh ni zahteven, ker so pobočja položna in travnata. Več obiska je deležen iz Italije, kjer prav do vrha pripelje smučarska vlečnica, pod njim pa stoji tudi koča.

Iz Livka: Iz zaselka Avsa nad Livkom je speljana označena pot čez senožeti in skozi gozd zložno proti zahodu. V uri in pol smo na razgledni Idrski planini, do kamor pripelje tudi cesta. Malo naprej je sedelce, kjer se z desne pridruži pot iz Svina in kjer se odločimo: lahko gremo po desni, nekoliko strmejši poti po slovenskem ozemlju ali pa po levi, zložni poti po italijanski strani. Skupaj 2.30-3 ure, nezahtevno, označeno.

Iz Svina pri Kobaridu: To je precej daljši dostop, saj začnemo že na nadmorski višini 288 m. Hodimo večinoma po gozdu, šele v vršnem delu se svet odpre. 3.30-4 ure, nezahtevno, označeno.

Z južne strani: Do koče Pelizzo je speljana asfaltirana cesta, zato je to običajno izhodišče. Od nje je do vrha slaba ura nezahtevne poti.

Iz Štupce (Stupizza), 2 km od mejnega prehoda Robič na italijanski strani: Dolg, vendar sliko-

vit dostop iz doline. Sledimo markacijam poti št. 725 večinoma v območju jugozahodnega slemena na planino Tam za Tlakom (Marsinska pl.) in na vrh. 4-5 ur, nezahtevno, markirano.

Z mejnega prehoda Robič: Malo naprej od mejnega prehoda je pri manjšem mostičku začetek markirane poti Via Alpinistica Palma. Brez usmiljenja nas vodi po strmih brezpotjih slikovitega zahodnega pobočja. Ponekod si je treba pomagati z rokami, večjih težav pa ni. Strmina se izteče na planini Tam za Tlakom, od koder gremo na vrh levo po poti št. 735. 4-5 ur, zahtevno, naporno, označeno.

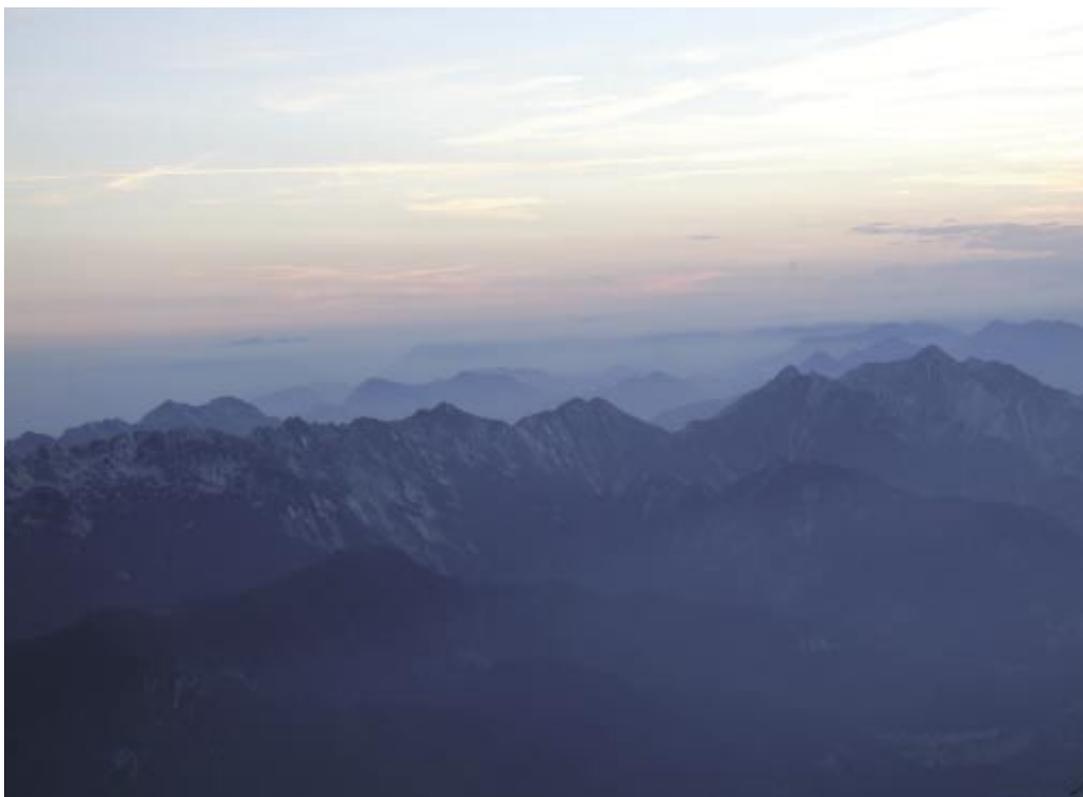
Koča: Rifugio Pelizzo, 1325 m, na italijanski strani ter Dom na Matajurje, 1550 m, še višje in le slabih 90 metrov pod vrhom.

Zemljevid: Julijske Alpe, zahodni del, PZS, 1 : 50.000; Tabacco 041: Valli del Natisone, Cividale del Friuli, 1:25.000.

na beneške doline, na sto kilometrov oddaljeni Tržaški zaliv in še dlje, na Piran. Na zahodu so vrhovi Dolomitov, na severu kraljujejo julijski dvatisočaki. Krn, najbližji sosed, je tako blizu, da se ti zdi, da bi lahko prav hitro zlezal nanj. Na vzhodu se odpira svet Slovanov. Še najlepše je ponoči, ko polna luna osvetli počivajoči svet s svojo belino. Nizko v dolini, proti Furlanski ravnini, vsepovsod migljajo lučice. Toliko jih je, da ne veš, kje se začenja eno naselje, kje drugo. V naših dolinah in v Breginjskemu kotu pa se svetlika le tu pa tam. Majhne vasice, v katerih so skoraj vse hiše prazne, so videti kot

zvezde na nebu. Nekatere so že tako majhne, da jih je pogoltnila tema.

Želja, da bi imeli svojo kočo, se je nam porodila takoj, ko smo ustanovili Planinsko družino Benečije. Bilo je leta 1992; skupina prijateljev se nas je zbrala pri notarju in uradno ustanovila društvo. Že takrat smo vedeli, da si bomo prej ali slej postavili svoj dom. Iskali smo primeren prostor in ga našli prav na našem najvišjem hribu. Tisti kraj so od nekdaj imenovali Skedinj. To zemljišče, ta travnata površina leži na Malem vrhu, takoj pod najvišjim vrhom Matajurja. Parcelo je darovala društvu

Svet nad Rezijo

 Robert Logar

Kajančeva družina. Luisa Batistig iz Marsina, naša članica, se še rada spominja, kako je v svojih otroških letih pomagala pri vseh delih, ki so jih opravljali Kajanci, ko so gnali krave na pašo prav na Skedinj. Ta prostor se nam je takoj zazdel najboljši: zračen, sončen, s prečudovitim razgledom. Problem vode smo rešili z zbiranjem deževnice in zajemanjem iz majhnega izvira, ki prikaplja na dan le pet minut od koč, skoraj na vrhu Matajurja. Začeli smo načrtovati, dobili vso podporo mož, ki so takrat upravljali občino Sovodnje, v katero je vključen tisti košček Matajurja. Vsaka graditev v gorah je zaradi naravovarstvenih normativov zelo kompleksna zadeva. Načrt mora odobriti veliko komisij na lokalni in deželni ravni. Naša birokratska pot je trajala izredno dolgo. Po dveh letih so vsi odgovorni privolili v začetek del. Bilo je leta 1999. V tisti in naslednji topli sezoni smo s prostovoljnimi delom zgradili »Dom na Matajuro«. Delali smo vsako nedeljo. Na pomoč so nam priskočili planinci iz marsikaterega sosednjega društva.

Danes je »Dom na Matajuro« poznana postojanka. Vse leto deluje ob nedeljah, v poletnih mesecih tudi ob sobotah. Zanj skrbijo prostovoljci Planinske družine Benečije, ki se odpravijo do koč peš, največkrat obloženi s hrano in raznim materialom, in poskrbijo, da lahko vsakdo vstopi in najde v njej gostoljuben sprejem. Največ je tistih, ki so nas pohvalili in se k nam večkrat vračajo.

Opozorilo za A člane PZS!

A člani s članarino plačajo tudi naročnino za PV. Tistim, ki so bili A člani lani, pa do konca januarja še niso obnovili članarine, ta mesec naše revije nismo več poslali. Ko bodo obnovili A članarino ali če se bodo naročili na Planinski vestnik, jim bomo poslali tudi vse še neposlane izvode od februarске številke naprej.

Božično jutro na Jalovcu

Med polnočnimi in opoldanskimi zvonovi

✍ France Kozjek

Sobotno popoldne je bilo, sveti večer se je bližal, v sebi pa sem čutil tisti klic, ki ga je pokojni Tine tako lepo opisal v svoji knjigi. Bolj sem razmišljal, ali naj počakam na ponedeljek, ko je tudi še praznik, močnejši je bil klic.

Začel sem pripravljati opremo. Misli so se prepletale. Kam? Med tednom sem razmišljal o Kanjavcu. Toda nekaj me je vleklo tja pod Jalovec.

Razmere v Ozebniku sem preizkusil že minulo nedeljo. Če odštejem mráz in močan veter, so bile idealne. Torej pot ni bila več vprašljiva.

Pogled v Jalovčev Ozebnik

Po polnočnici kar v gore

Po kratkem počitku sva se z življenjsko družico odpravila k polnočnici v našo farno cerkev. Ob zvonjenju zvonov sva se z lepimi občutki vračala domov. Doma sem hitro zamenjal »ta zakmašni gvant« za zimska pohodniška oblačila, preostala oprema je bila že v avtu. Sledil je še zgodnji zajtrk, kajti čakala me je kar naporna pot. Žena me je pospremila, kot že mnogokrat, z besedami srečno hodi, pazi nase, pa kmalu se vrni. Hvaležen sem ji, da razume, koliko mi pomenijo gore, in da z razumevanjem sprejema moje pohajanje po vrhovih.

📷 Marko Jurič

Siva pot, vodi me, kamor hoče srce ... In že sem se peljal po praznih cestah na Gorenjsko. Le tu in tam kakšen avtomobil. V Ratečah sem zavil proti Planici. Stopil sem iz avta, mraz ni bil prehud. Nadel sem si potrebno opremo. Smučī bom do Tamarja nosil na nahrbtniku ... V trdi temi sem zakorakal po zasneženi cesti proti Tamarju. V daljavi so se kazali obrisi Mojstrovk, Šit in Jalovca. Popolna tišina, le škripanje čevljev po utrjenem snegu. V soju čelne svetilke sem vzneseno korakal po zasneženi poti. Koliko misli se je prepletalo v moji glavi ...

In že sem bil na jasi v Tamarju. Razsvetljena kapelica je oznanjala rojstvo Zveličarja. Poln lepih občutkov sem si nataknil smučī. Z velikim zanosom sem oddrsal skozi gozdič.

Opazil sem, da mi svetilka počasi ugaša; kmalu je popolnoma ugasnila. Škoda, da na nebu ni bilo lune. Zamenjal sem baterijske vložke in spet oddrsal po že tolikokrat prehojeni poti. Ko sem prispel do odcepa proti Kotovemu sedlu, sem si privoščil krajši počitek. Natočil sem si vročega čaja. Spomnil sem se dogodka pred štirinajstimi dnevi, ko sem se pod Malo Tičarico pripravljaj na spust proti

Štapcam. Po nesreči ali pa po nerodnosti mi je termovka kot torpedo odbrzela po zasneženi strmini. Ko sem si že rekel, naj gre, kamor je namenjena, se je kakšnih 200 m niže ustavila v snežnem zametu. Seveda sem odsmučal ponjo, vendar se je bilo treba vrniti na sedlo pod Tičarico.

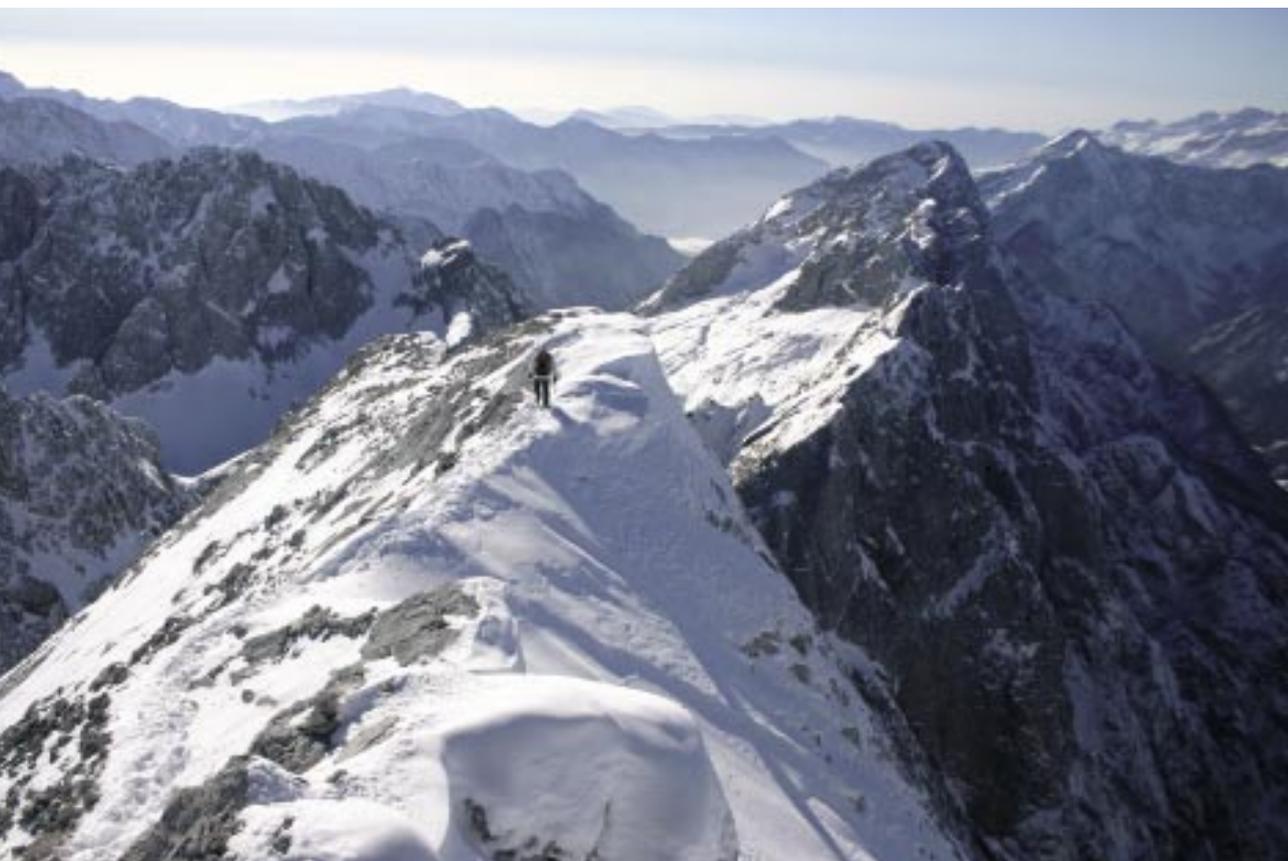
Pogledal sem proti Jalovcu. Še vedno so se videli le obrisi. Treba bo naprej ... Naslednji postanek bo pri »Ta veliki skali« ob vstopu v Ozebnik. – Tam sem si pripel smučī na nahrbtnik, nataknil dereze, si nadel čelado na že malo načeto lasišče. Zagrizel sem v zasneženo strmino. V popolni tišini so se slišale le dereze, ki so rezale v strjeni, od vetra predelani sneg. Vsake toliko časa sem se ustavil in malo zadihal. Tako sem opazil, da se je počasi začelo daniti. Vedno svetleje je bilo in kmalu sem bil na grebenu nad Ozebnikom.

Pogled proti Triglavu je bil očarljiv. Nekje v daljavi je žarel v čudovitih barvah. Kot da bi si napolnil baterije, sem se povzpjal na sedlo pod Jalovcem.

Ali je to mogoče? Dan se je šele začel, jaz pa sem že tu?

Na grebenu Jalovca

 Tomaž Marolt

Sestop z vrha

Branko Golli

Kar do vrha

Prezgodaj je še bilo za vrnitev v dolino. Pogledoval sem proti Jalovcu. »Zimska« je bila premalo zasnežena, na običajni poti pa je bilo videti ravno prav snega, da je kazalo, da se bo dalo z derezami in cepinom varno povzpeti na vrh.

Smuči in nahrbtnik sem pustil spodaj in že prečil po zasneženi strmini. Dokaj hitro sem napredoval in že sem bil na grebenu, na katerem je bilo ravno prav snega za prijetno hojo z derezami. S takim zanosom sem stopal po zasneženem grebenu, da sem se kar naenkrat znašel na vrhu.

Ozrl sem se naokoli. Koliko lepote na tako majhnem koščku zemeljske oble!

Kako srečen človek sem, da lahko stojim tukaj in že toliko doživljam to lepoto! Ta mogočna gora me je že tolikokrat očarala in vedno znova, v vseh letnih časih, se vračam sem gor. Človek bi kar sanjaril, toda danes je božič. Treba se bo vrniti v dolino in preostanek dneva nameniti svojim najbližjim ...

Poln lepih vtisov sem sestopal proti vznožju, kjer sem imel smuči in nahrbtnik. Odpel sem si dereze, nataknil smuči; še kratko sporočil domov, da se vračam. Pred mano neokrnjena zasnežena strmina. Kaj bi si še želel lepšega?

Lahkotno sem privijugal do najožjega dela. Dva metra drsenja po robnikih, potem pa spet uživaško vijuganje po strmem snežišču.

Pri »Ta veliki skali« sem spet malo zadihal. Nekje spodaj sem zagledal prve smučarje, jaz pa sem se že vračal. Kar prehitro sem bil pri koči. Kratek pogovor z oskrbnikom, vroč čaj in že sem odsmučal proti Planici. Srečeval sem prve sprehajalce. Prispel sem do avta, pospravil opremo in že sem hitel proti domu.

Misli so se vračale k prehojeni in presmučani poti.

In za božično kosilo že doma

V vaškem zvoniku je zvonilo poldne, ko sem prispel na domače dvorišče. Uredil sem opremo, oblačila pa je prevzela žena – kmalu bo vse pripravljeno za naslednjo turo. V svoj planinski dnevnik sem zapisal: Planica–Tamar–Jalovec–smuk prek Ozebnika–Tamar–Planica. Pripisal sem še številko 35. Tolikokrat sem namreč presmučal Jalovčev Ozebnik, odkar sem si pred petimi leti prvič nadel turne smuči.

Koliko lepega v enem dnevu ... Res sem srečen človek! ◉

Jalovec pozimi, 2643 m ✍️ Vladimir Habjan

Jalovec je v snegu izredna tura. Navadno se vzpnemo na vrh iz Tamarja skozi Jalovčev ozebnik, ki poleti za hojo ni primeren. To je prava alpska tura, saj je kombinacija strmega snežnega ozebnika in sončne južne strani, ki postreže z zahtevnim skalnim delom (tam je zahtevnejše kot na severni strani!), na koncu pa nas čaka še oster in izpostavljen greben. Višinska razlika je velika – skoraj 1700 višinskih metrov! Zaradi več zahtevnih delov poti štejejo turo v snegu za plezalni vzpon; to moramo pri pripravi upoštevati. Najtežji deli poti so vzpon skozi ozebnik, dolga izpostavljena prečnica na južni strani, vzpon nad njo do grebena (skalnati del) in vršni greben. Na turi je tudi več plazovitih mest. Naklonina pobočja je ponekod do 40°. Razgled z Jalovca je izreden!

Koča: Dom v Tamarju, 1108 m, stalno odprt.

Opis: Izhodišče je Planica. Tja pridemo iz Rateč. Do Doma v Tamarju gremo po cesti. Za domom gremo proti jugozahodu (smerokaz) po široki markirani poti skozi gozd do gozdne meje in snežišč na desni strani doline. Pot nas vodi v rahlem vzponu proti vse ožjemu delu doline pod Šitami; tam je pobočje tudi najstrmejše. Pod Ozebnikom se dolinica razširi in zavije na desno proti Kotovemu sedlu, mi pa gremo naravnost proti Ozebniku. Čez začetni strme-

jši del (35° naklonine) se vzpnemo v najožji del, ki ni več tako strm. Pod izstopom je naklonina spet malce večja. Po navadi se vzpenjamo ob robu stene zaradi nevarnosti padajočega kamenja. Ob izteku dosežemo snežni hrbet in pogledamo na drugo stran (levo nad nami je Goličica). S tega kraja se da v ugodnih razmerah priti naravnost na vrh skozi t. i. »zimski kamin«. Naša pot pa gre naprej, po hrbtu se vzpnemo na manjše sedelce. Pred nami je strmo južno pobočje Jalovca, na levi Veliki Ozebnik, v ozadju gore nad Trento, Bavšico in Koritnico. Sledi dolga izpostavljena prečnica pod južnim pobočjem nad strmim Loškim žlebom do skalnega rebra, ki vodi z vrha Jalovca. Tam zavijemo na desno navzgor. Čez skalnati del (jeklenice) se vzpnemo po strmi grapi na desni strani rebra; v izteku grape stopimo na greben (zelo zahtevno). Do vrha je še pol ure hoje in plezanja po tu in tam izpostavljenem razčlenjenem skalnem grebenu. Sestopimo po isti poti.

Časi: Vzpon 6–7 h, sestop 4–5 h.

Vodniki: Vladimir Habjan: Zimski vzponi v slovenskih gorah, Igor Jenčič: Slovenija, Turnosmučarski vodnik, Andraž Poljanec: Turni smuki.

Zemljevidi: Kranjska Gora, 1 : 30.000, Kranjska Gora, 1 : 25.000, Julijske Alpe, zahodni del, 1 : 50.000.

Ko sonce zaide (za zmeraj)

Večer se bliža, sonce toplo boža
kot žensko goro, skalnate police,
obsije boke ji, poljubi lice.
Utihne ptica in zapre se roža.

Zlato v škrlat počasi se preliva,
temnijo stene, zlatordeča kroglja
za goro tone. Bom slovo to zmogla?
Stojiva drug ob drugem in molčiva.

V oči ti gledam: tudi v njih ugasne
ta dan. Ko v koči šibka luč zasveti,
napotiš se v dolino. Vsi obeti

odidejo s teboj. Iz družbe glasne
vabilo me ne mika. Kar zaspalo
je v meni sonce in ne bo več vstalo.

Metka

Plaz

V nočeh, ko slutnje mi ne dajo spati,
te vidim v steni, pod previsno skalo,
na robu nad prepadom ... Kar zastalo
nekoč mi bo srce. Ne smem se bati.

Ne smeš se bati, praviš in odhajaš.
Strahovom puščaš me in dvomom, sanjam
morečim: v plazju za tabo se poganjam,
ponujam roko ti, a kar uhajaš.

Visoko pod nebo se vzpnem za tabo,
med zvezdami te iščem, objokuje
srce te moje. In tedaj usuje

se name lúči mrzle plaz, pod sabo
pokoplje me, telo v neskončnost pada.
Prepozno ti priznam: imam te rada.

Metka

Hochschwab

Na skrajnem vzhodu Alp

in Vid Pogačnik

Njegovo ime mi je vedno zvenelo tako švabsko, ja, celo nehribovsko, dokler potem nisem nekje prebral, da je podoben naši Komni. Pa prisluhnite obema besedama: Hochschwab – Komna. Le kako bi si to dvojce moglo biti podobno? Pa tudi – vedno, kadar sem v preteklosti Jasmini predlagal izlet na Hochschwab, je to pri njej izzvalo muzanje in posmeh, češ, spet se ti nikamor ne da. Skoraj tako, kot da bi hotel reči: »Kaj pa če bi bila kar lepo doma?«

Veliko obrobnih opravil do izhodišča

Tudi ta februarski konec tedna ni bilo nič drugače. »Ves dan se voziti v neke čisto navadne hribe,« je komentirala moj standardni »hoch-predlog« Jasmina. Ampak saj to

počneva že vsa zadnja leta. Petsto kilometrov za konec tedna, kdaj sto več, kdaj sto manj, takšni izleti so vendar nekaj čisto običajnega. Še zjutraj sva urejala številne stvari, potem pa le odrinila v sivino. Zelo odločen sem moral biti, saj mi je Jasmina že nepoln kilometer od doma začela prigovarjati, da bi šla najprej še v Gradcu v Ikeo. Seveda izlet ni bil namenjen temu, a ker sva imela dovolj časa, sem ji popustil. V hitrem preletu veleblagovnice je poleg drugih malenkosti uplenila posteljo, mizo in luč, v prtljažniku so se vse te stvari lepo usedle na smuči in preostalo opremo in odpotovala sva naprej proti severu. Bruck je bil razen ene renesančne hiše s kamnitimi okraski hladen in pust, namenila sva mu le krajši sprehod. Malo pred četrto uro sva bila

Jutro na Häuselalmu – v ozadju Ebenstein

Na vrhu Hochwarta – Hochschwab je le malo višji in še precej daleč

na koncu doline pod Hochschwabom – pri Bodenbauerju.

Strupen mraz je bil. Po hribih so se vlekle megle, iz katerih se je izvilo nekaj turnih smučarjev; ti so poročali, da je planinska kočna na Häuselalmu odprta in skoraj prazna. Spet sem imel delo – Jasmina bi prespala kar tam doli v avtu. Res je, da sva tako navajena, tudi pozimi in tudi, kadar v Ikei ne kupujeva postelj, da bi jih vozila s seboj. Ampak po mojem prvotnem načrtu naj bi vzela na turo spalni vreči in prespala kje više na gori. Saj se vedno kje najde kakšna streha ali pa vsaj skalni spodmol. Končno sem uspel s svojim najmočnejšim argumentom, namreč, da mora Jasmina biti naslednji dan že ob sedmih zvečer doma, in tako sva se do kraja otovorjena odpravila v breg.

Prijetneje je v topli koči

Po dobri uri živahne hoje se je gozd začel redčiti. Pod strminami Buchbergkogla sva dosegla ozko, s snegom lepo zalito dolino in že sva se prevalila na planoto. Skoraj povsem

se je že stemnilo in z naraščajočim mrazom, ki se je vedno bolj vsiljivo plazil po preznojenem hrbtu, je želja po iskanju spodmolov ali vsaj previsnih balvanov za prenočevanje hitro upadala. Ja, lahko se je odpravljati na februarško bivakiranje, ko veš, da je v bližini odprta topla planinska kočna! Vseeno sva dolgo tehtala, saj se sploh nisva več spomnila, koliko let je že minilo, odkar sva nazadnje spala v planinski koči. Potem ko sva se jo le odločila poiskati, je pa našla nisva! Že sva zavila okoli hriba, ko sva v strmini le izvlekla iz žepov majhen izpis računalniškega zemljevida Avstrije, vendar se ob bledem soju baterije na njem nikakor nisva znašla. Slednjič pa se je Jasmina k sreči ozrla nazaj in na vzpetini malo nad dolom, po katerem sva prišla, zagledala lučko. Od daleč je bila kočna videti neobljudena, a je bila prav prijetno zakurjena in zgovorni oskrbnik v njej je imel z nama vred samo pet gostov. Vse je bilo tako poceni, da nama je seveda postalo žal, da sva kar koli nosila gor, in tega ni bilo malo. Kar smo se imeli zmeniti, je bilo hitro opravljeno. Nareč-

Smuk čez plato Hundsböden – zahodno obzorje kar kipi od samih vrhov

nim pogovorom »lokalcev« je bilo silno težko slediti in kar hitro sva se odpravila spat.

Res je kakor Komna

Jutro pa je Jasminine pomisleke o turi popolnoma pregnalo. Oha! Saj to je pa res čisto kakor Komna! Vse se je bleščalo v zlatih tonih, iznad planote pa so se dvigale zasnežene gore blagih oblik. Od kočice je bil posebno lep pogled na Ebenstein. Prva sva se zapodila po večerajšnji smučini navzgor. Tam so bile še zadnje redke smreke in macesni, nekaj borovcev, nazadnje pa samo še beli hribi in kotanje med njimi. Ciljev za turno smuko je bilo poljubno veliko, midva sva se vzpenjala po klasični smeri, po kateri je že leta 1895 Toni Schruf s smučmi dosegel oddaljeni vrh Hochschwaba. Počasi pridobivaš višino, a vse skupaj je podobno popotovanju čez visoko planoto. Po izpostavljeni polički, le od kod so se vzele te skale, sva prišla v kotanjo pod Hirschgrubejem, kjer smučina zavije v desno in se povzpne na približno 1850 m. Zinken,

1926 m, prvi možni cilj ture, je bil na dosegu roke, a sva šla naprej.

Bila sva na razsežnem zgornjem platoju, imenovanem Hundsböden, čez katerega so vodile na gosto potaknjene zimske markacije. Ampak pobočja so bila popolnoma poledenela! Za jajce velike kroglice iz živega ledu kilometre proti severovzhodu in še naprej. Vse je bilo ne le okovano v led, pač pa povrhu še poškrapljeno z njim. Česa takšnega v življenju še nisem videl. Kot da bi v vetru zmrznilo na drobno vzvalovano morje, skupaj z velikimi kapljami razpenjenih valov, ki bi se zlepile s površino. Mogoče je pa kakšen hochschwabski velikan stal tamle na oddaljenem vrhu in iz bližnje Salze z velikansko cevjo škropil svoj rajski hochschwabski vrt – ne da bi opazil, da je že sredi trde zime. K sreči nikjer ni bilo več kakih večjih strmin. Izbirala sva redke zaplate pršiča, a večino vzpona sva morala iti »po jajcih«. Najhuje je bilo to, da so se zobje mojih sreničev krivili in nenehno sem jih moral popravljati s cepinom, če mi je sploh uspelo dvigniti peto, seveda. Bah, tistih nekaj kil, ki jih imam več od

Južna ostenja Hochschwaba od kmetije Bodenbauer

Jasmine, pa takšna razlika! Predstavljala sva si, kakšen užitek mora biti na primer takole kakih 60 dni prečkati Antarktiko ...

Nisva ravno trofejno razpoložena

Imela sva izreden razgled. Hochschwab je proti jugu padal v strmih stenah, na vrhu pa je bila enakomerna, visoka kraška planota. Proti severu je Alp že kar zmanjkovalo, do Donave je bilo le še slabih 70 km. Proti zahodu se je vrstilo nepregledno morje zasneženih vrhov, Severnoalpneške Alpe so bile skalnate in prav slikovite. Tudi bližnja okolica je bila nenavadna. Nekaj velikih, s snegom zame-tanih kotanj je ponujalo prav lepe prizore. Slabost vršne planote je kmalu postalo to, da je pot začela iti gor in dol. Malo pred Rauchtalsat-tlom sva že začela izbirati, na kateri vrh bi šla. Zagelkogel je lep, vendar bi morala še nekaj časa prečkati po ravnem. Zato sva zavila na levo na Hochwart, 2210 m. Na južnih pobočjih

je bil že prvi firn, še čez rob sva zavila in po kratkem grebenu na preprični vrh. Tam sva še zadnjič pretehtala odločitev, ali bi se odpeljala dol na sedlo in šla še tisto uro naprej na glavni vrh Hochschwaba.

»Po teh ledenih kroglah bo to več kot le ena ura.«

»Za vsega 67 višinskih metrov razlike.«

»Saj ne bova nič imela od smučanja.«

Razlogov za lagodnost lahko vedno najdeš dovolj. To sicer ni bilo prav nič nama podobno, ampak je bilo že tako, da se nama je vse skupaj spreobračalo v čisto neznačilno turo. Kazalo je, da nisva prav nič trofejno razpoložena. Tudi znanec iz planinske kočice, ki naju je malo pod vrhom le dohitel, naju ni prepričal, da bi nadaljevala pot.

Spust po snežnih prostranstvih

Na planoto sva zelo lepo odsmučala, tam pa je šlo potem po ledu tudi kar hitro. Vsekakor

Hochschwab, 2277 m

↳ Vid Pogačnik

Hochschwab je pogorje, ki zemljepisno sodi k Severnoalpniškimi Alpam. Vzhodno od Dachsteina in skupine Totes Gebirge le-te ne presejajo več 2500 m višine, ohranjajo pa lepoto skalnatih apnenčastih vrhov in kraškega visokogorja. Gesäuse in preostale skupine Ennstalskih Alp, Hochschwab, pa tudi skupine vse tja do Dunaja so planinsko zelo privlačne.

Skupina se razteza južno od rečice Salza, dobrih 40 km v smeri vzhod-zahod. V smeri sever-jug je glavni greben sicer ožji, skupaj s predgorjem nad Leobnom pa je skupina široka nekako 30 km. Najvišji vrh Hochschwab doseže 2277 m in je z vseh strani dosegljiv po označenih poteh različnih težavnosti. Severna stran gorstva je divja in zaraščena, južna pa sončna in, začuda, prepadna. V teh stenah je tudi več težkih plezalnih smeri.

Hochschwab je privlačen za planince, plezalce, turne smučarje in številne druge ljubitelje narave. Zaradi kraškega značaja gorstva so na njem številni lepi naravni pojavi, vrtače, brezna, naravna okna in podzemne jame. Planota je dobro preprejena z označenimi potmi, na njej je tudi več oskrbovanih planinskih koč.

Turni smuk čez Häuselalm je lepa, klasična smučarska tura. Smuk je manj zahteven, nekaj previdnosti zahteva polica pred Hirschgrubejem in vršni plato, če se na njem najdemo ob slabi vidljivosti. V normalnih razmerah potrebujemo le običajno turnosmučarsko opremo.

Izhodišče: gostišče Bodenbauer, 884 m. Dostop: po dolini Mure v Bruck, tam proti severu in pri Kapfenbergu na levo v Thörl. Tam spet na levo in proti severozahodu v konec doline. Iz Ljubljane pribl. 3 h 30 min.

Višinska razlika: 1450 m.

Čas za vzpon in spust: gor 5 h 30 min, dol 3 h, skupaj 8–9 h.

Najboljše obdobje: od februarja do aprila, v dobrih razmerah tudi vso zimo.

Planinska koča: Häuselalm, 1526 m. Odprta od aprila do konca septembra, spomladi pa tudi ob koncih tedna.

Zemljevid: <http://www.austrianmap.at/>.

Opis ture: Od Bodenbauerja čez travnik proti SZ in tam po levi gozdni cesti v isti smeri naprej. Na višini 900 m gre pešpot naravnost navzgor, medtem ko cesta dela velike ovinke na desno in levo. Tako cesto večkrat prečkamo, nazadnje na višini 1200 m, kjer nas pot usmeri v ožjo dolino. Severovzhodna pobočja Buchbergkogla že niso več poraščena, pot jih prečka, nazadnje pa po lepem dolcu doseže preval, nad katerim (na severu) stoji koča.

Od koče gremo najprej proti S, nato pa skozi lepe macesnove in ruševnate gaje vedno bolj proti SV. Ta del, Häuseltrog, je pri vrhu le malo nagnjena planota, ki se postopno oblikuje v dolino med Häuselbergom, 1836 m (na levi), in Zinknom, 1926 m (na desni). Dolino prečkamo po levi; na sredi je ozka, dokaj izpostavljena polica. Na koncu doline moramo zaviti ostro na desno (proti JV), čeprav se naravni prehodi odpirajo tudi na planoto na levi. Pred nami je strmo pobočje, Hirschgrube, ki nas pripelje na zgornji plato, tik pod Zinken. Tam se spet obrnemo proti SV in čez dolg, le malo nagnjen hrbet (Hundsböden) potujemo proti Rauchtalsattlu, pribl. 2100 m. Z njega gremo naprej proti vzhodu, ves čas po severnih pobočjih vrhov v glavnem grebenu. Na sedlu pod vrhom Hochschwaba stoji bivak, do vrha je po JZ-pobočjih le še kakih 100 m. Na drugi strani vrha stoji na višini 2153 m Schiesthaus. Smučamo v smeri pristopa, če pa si želimo strmin, se da z Rauchtalsattla spustiti tudi naravnost proti jugu v Trawestel in nato proti JZ k Bodenbauerju.

Vir: Na strani www.summitpost.org je trenutno (v angleščini) opis Hochschwaba, 6 tur in 34 slik.

bolje kot gor grede. Spet sva izbirala zaplate napihanega snega, smuk sva prilagodila ogledu nekaj najlepših vrtač; pravzaprav kar dobro, da je bil trd sneg, saj do Hirschgrubeja naklonina ni bila velika. Spodaj v kotanjah je bilo že prav prijetno toplo in tudi nekaj turnih smučarjev nama je prišlo naproti. Ja, zdaj so se pa zbudili in pobočja bodo oživila ... Skozi pršič sva odvijugala skoraj do koč, malo nad njo pa sva si privoščila polurno poležavanje na toplem opoldanskem soncu. Medtem se je tudi pri koči že nabralo planincev, ki so počeli natanko isto. Priparadirala sva mimo, vzela še drugi nahrbtnik in se odpeljala v dolino. Zgornji dolci so bili že lepo zvoženi, sneg je bil odličen, spodaj pa je šlo ves čas po gladki cesti. Pogledi so nama vedno bolj uhajali k južnim ostenjem Hochschwaba, ki jih prejšnji dan sploh nisva videla. Zares so nekaj posebnega!

Prav v lepem spominu nama je ostala tura na visoke planote Hochschwaba. Je pa bila tudi zares neznačilna: spala sva v koči, čeprav tega nikoli ne storiva, nisva prišla na najvišji vrh – tudi to se nama nikoli ne zgodi –, nisva uživala v idealnem smuku – ops, tole pa že ne drži več čisto ... ○

Napisi naših gora

Tokrat smo pokukali za mejo, pod verigo Ponc. Tam so naši sosedge pod zahtevno potjo na Strug hvalevredno postavili opozorilno tablo v treh jezikih. Le slovenščina jim je delala težave. Pot seveda ne vodi od Kugyja do Strugove, temveč je to Kugyjeva pot (Via Kugy) na Strug. Seveda tudi ni treba, da so alpinisti opraskani, temveč naj bi imeli prakso, torej morajo biti izkušeni. A. S.

Mladinska komisija

50 let
1956 - 2006

PLANINSKA ZVEZA SLOVENIJE

Gremo skupaj varno v gore!

Mladinska Komisija
Planinske zveze Slovenije
razpisuje

FOTOGRAFSKI natečaj,

ki bo potekal v okviru praznovanja 50-letnice ustanovitve Mladinske komisije PZS, ki jo organizacija praznuje v letu 2006. Če se v vašem arhivu nahaja kakšna fotografija, ki ste jo posneli na vaših potepanjih po gričih, hribovskih, hribih in gorah, ste vabljeni k sodelovanju.

Natečaj bo potekal v treh kategorijah z naslednjimi naslovi:

1. Iskrice mladosti s planinskih poti

(zaželjeno je, da bi fotografija prikazovala utrinke iz planinskih izletov mladih planincev in ostalih potepanj po hribih),

2. Utrinki iz gora

(gorska narava v vseh letnih časih in ob kateremkoli času),

3. Zabavna fotografija

(ni omejitve glede vsebine).

Pogoji:

- Na natečaju lahko sodelujejo: v 1. kategoriji vsi mladi in mladi po srcu, v 2. in 3. kategoriji pa vsi mladi do vključno 27. leta starosti.
- V vsaki kategoriji lahko posameznik sodeluje z največ tremi fotografijami.
- Fotografije naj bodo v formatu 20 x 30 cm.
- K fotografiji pripišete: naslov fotografije; kje je bila posneta; ali je posneta z digitalnim ali klasičnim fotoaparatom; ter vaše podatke: ime in priimek, domač naslov, elektronski naslov in telefon. Uporabite obrazec, ki je objavljen na www.pzs.si/mk in v Mladinski prilogi Obvestil PZS, februar 2006.
- Če ste fotografijo posneli z digitalnim aparatom, vas prosimo, da imate digitalni zapis shranjen za namen nadaljnje uporabe, če bo to potrebno.

Izmed prejetih fotografij bo v vsaki kategoriji tričlanska komisija izbrala tri najboljše.

Najboljše fotografije bodo lepo nagrajene.

Pomembno:

Fotografije pošljite na naslov: Mladinska komisija PZS, Dvorčakova 9, 1000 Ljubljana, v zaprti kuverti s pripisom: »ZA FOTO NATEČAJ MK PZS, NE ODPIRAJ!«, do 20. aprila 2006.

Novi izzivi Planinske založbe

Pogovor z Božidarjem Lavričem

in Vladimir Habjan

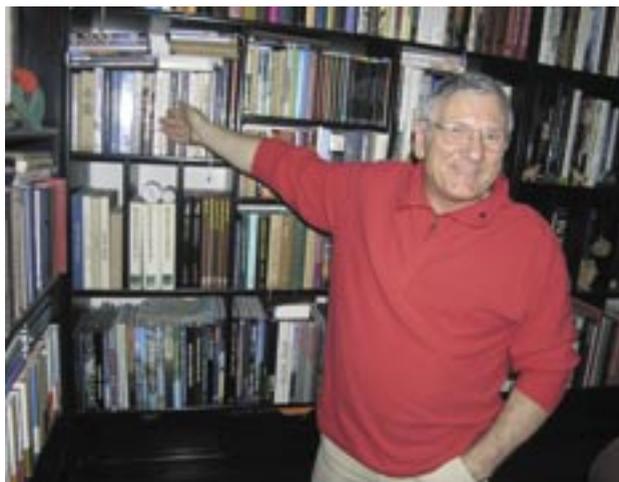
Pred kratkim so mi prišle v roke tri čisto sveže knjige Planinske založbe, plezalni vodniki po Koroški. Tudi sicer je v planinskih krogih vedno veliko govora o izdajanju knjig in tako se je porodila ideja o pogovoru s temo slovenske planinske knjige. **Božidar Lavrič** je predsednik Planinske založbe pri Planinski zvezi Slovenije, ene redkih slovenskih založb, ki izdajajo (izključno) planinsko literaturo.

Za začetek vas moram na kratko predstaviti. Od kdaj ste predsednik založbe? Kako ste »zajadrili« v planinstvo?

Predsednik založbe sem od leta 1998. V planinsko organizacijo sem prišel na pobudo Tomaža Banovca okoli leta 1960, ko je bil načelnik Mladinske komisije PZS. Postal sem načelnik podkomisije za varstvo narave in gorsko stražo. Pozneje sem začel tudi plezati – preplezal sem precej klasičnih plezalnih smeri pri nas in v tujini, posebno pa sem užival v gorah pozimi – npr. s šestnajstimi leti sem bil prvič pozimi na Grintovcu. Ker sem se vse življenje ukvarjal z medijsko oz. založniško dejavnostjo – delal sem na RTV, v DZS, Delu in Dnevniku ter vrsto let kot zunanji sodelavec na Valu 202 (v oddaji Odmevi z gora, katere urednik je bil prof. Marjan Krišelj) – so me na PZS povabili k sodelovanju.

Kdaj je bila ustanovljena Planinska založba? Njena posebnost je številčenje izdaj. Kako to?

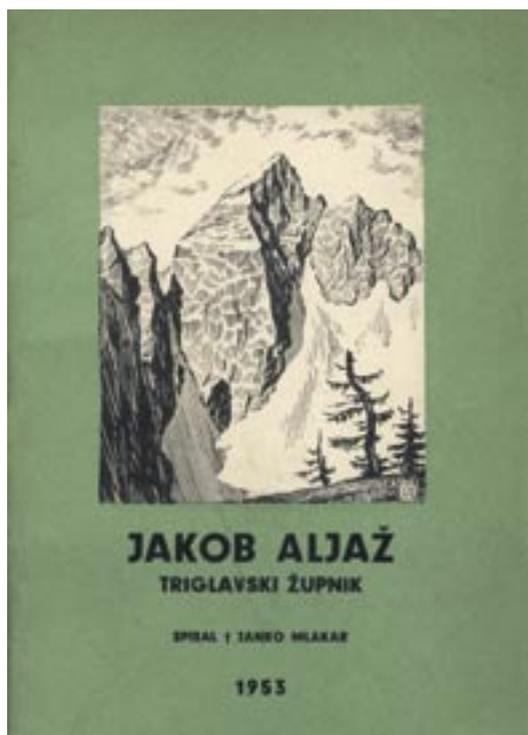
Zgodovina izdajanja planinske literature sega že v prve čase delovanja SPD. Natančnih podatkov o edicijah nimamo. Planinski avtorji so izdajali svoje knjige tudi v samozaložbi (npr. Edo Deržaj) ali pa pri založbah, ki niso bile specializirane za izdajo planinskih del. Planinski koledar, ki ga je izdalo SPD, je izšel

že leta 1910. Pomembnejši planinski avtorji v tistem obdobju so bili še Badjura, Brilej, Mira Marko Debelakova in drugi. Pomemben del pri izdaji te literature ima tudi TK Skala (Naš alpinizem, Pomen in razvoj alpinizma). Po vojni je pravna naslednica SPD Planinska zveza Slovenije ustanovila Planinsko založbo in že leta 1953 izdala prvo knjižico Jakob Aljaž – triglavski župnik, ki ima zaporedno številko 2, kaj pa nosi številko 1, ni znano. Zadnja izdaja planinske založbe ima številko 272 – v številčenju so namreč všteti tudi zemljevidi.

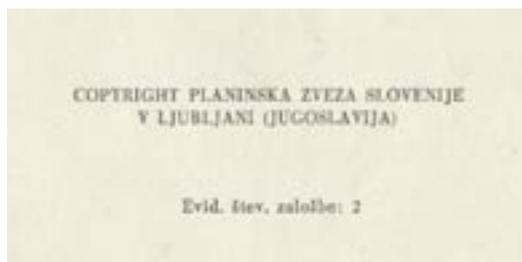
Založba izdaja vrsto različnih zvrsti publikacij, morda pa je najbolj znana po t. i. »enciklopedičnih vodnikih«, v katerih so opisane prav vse poti na določenem območju. Se bo to nadaljevalo? Kako to, da kljub javnim pozivom ni pravega odziva avtorjev tovrstne literature? Boste nadaljevali izdajanje vodnikov po Alpah?

Planinska založba izdaja tri sklope edicij: planinske vodnike, plezalne vodnike ter

Druga izdaja Planinske založbe

leposlovje, učbenike in priročnike ter zemljevide. Najpomembnejši del so splošni vodniki po posameznih gorstvih (Julijske Alpe, Karavanke, Kamniško-Savinjske Alpe, SV-Slovenija, Slovenska Istra, Posavsko hribovje, Vodnik po planinskih kočah in Slovenski planinski poti). Na tem področju se je stara garda avtorjev (Dobnik, Ficko, Mihelič, Kocjančič, Klinar) zamenjala, zadnji navedeni je edini še aktivni avtor pri izdaji vodnikov. Nova generacija avtorjev (Malešič, Habjan, Poljanec, Mašera, Šolar, Stritar, Drab, Mušičeva) bo do konca desetletja v celoti prevzela vlogo starejših avtorjev. Zakaj ni več odziva avtorjev, ne vem. Leta 2004 smo začeli izdajati novo zvrst vodnika – planinsko-izletniški vodnik, v katerem je izhodišče turistično oz. izletniško pomemben kraj. Prvi je bil Kranjska Gora, spisal ga je pokojni Tine Mihelič. Te izdaje bomo nadaljevali; za letos imamo v načrtu še štiri tovrstne vodničke, in sicer: Bled, Bohinj, Mojstrano in Tržič. Občasno izdajamo tudi edicije, kot je npr. Vodnik po dolomitskih feratah (Bine Mlač), in tudi to bomo nadaljevali (v pripravi je Vodnik po feratah v

Karnijskih Alpah, katerega avtor je prav tako Bine Mlač). Še naprej bi radi izdajali vodnike, kot je Najvišji vrhovi v Alpah (avtor Tomaž Vrhovec), pa žal ni avtorjev. Mogoče je prav ta pogovor priložnost, da k pisanju takšnega vodnika spodbudimo katerega izmed bralcev Planinskega vestnika.

Kako je s plezalnimi vodniki? Znano je, da jih je za alpiniste vedno premalo, da pa sami niso najboljši kupci.

Plezalni vodniki so res poseben problem, saj Komisija za alpinizem kljub zahtevi Založniškega odbora, da pripravi koncept nadaljevanja izdajanja vodnikov, le-tega do danes še ni pripravila.

Pomembna zvrst izdaj je vzgojna literatura. Vodniki kot Planinska šola, Planinski vodnik idr. iz osemdesetih let so zastareli. Se je z izdajo Planinske šole v letu 2005 to premaknilo?

Vzgojno literaturo, v katero sodijo priročniki in učbeniki, Planinska založba izdaja na podlagi vsakoletnih zahtevkov komisij PZS. Daleč najbolj aktivna je mladinska. Letos bomo prvič izdali tudi učbenik Narava v gorskem svetu, ki ga pripravlja Komisija za varstvo gorske narave, ponatisnili pa bomo tudi Priročnik za markaciste (Komisija za pota). Nadaljevanje zbirke Slovenski alpinizem, v kateri se še zdaj otepamo z velikimi zalogami starejših letnikov, pa je tako kot plezalni vodniki v rokah Komisije za alpinizem.

Odmeven odziv je imela izdaja Pita Schuberta Nevarnosti v gorah. Kako to?

Res je. Prvič doslej smo se odločili, da izdamo prevod tuje knjige. Odzivi so bili različni, od zelo pohvalnih do kritik. S prodajo pa smo zelo zadovoljni.

Kaj pa leposlovje, monografije, prevodi? Kaj imate v načrtu? Ali razmišljate o posebnih izdajah, kot je npr. prevod Frischaufovega dela Sanntaler Alpen, o Kugyjevi knjigi Iz življenja gornika, Debelakovi zgodovini Triglava, morda o planinski enciklopediji – po zgledih iz tujine?

Avtorjev, kot je bil npr. France Avčin, danes žal ni. Kmalu bo izšla knjiga dr. Vlasta Kopača, ki predstavlja njegov izbor člankov in ilustracij iz Planinskih vestnikov. S tem se ukvarja France Malešič. Večji projekt, ki bo zahteval veliko strokovnega dela in zavzetosti založniškega odbora, je izdaja Frischaufove knjige Die Erschliessung der Sanntaler Alpen, saj ta doslej še ni bila prevedena v slovenščino. Znano je, da je že zdavnaj pošla tudi Kugyjeva knjiga Iz življenja gornika. Razmišljamo tudi o vnovični izdaji te. Imamo še nekaj drugih idej, npr. anekdote Jože Čopa.

Se nam obeta kaj novega v zvezi z zemljevidi?

V teku je temeljita obnova planinskih zemljevidov v merilu 1 : 25.000. Gre za spremembo formata, ki je zdaj enak merilu 1: 50.000, in za spremembo kartografskih osnov, saj je novi strokovni avtor zemljevidov Geo-

detski zavod Slovenije. Pripravljamo zemljevid Grintovci in njegovo nadaljevanje proti zahodu (Storžič, Košuta, Stol) ter Triglav, Krn in Trenta.

Ali sodelujete oz. se zgledujete po kakšni tuji planinski založbi?

Uspešno sodelujemo z Münchensko založbo Rother, saj smo izdali prevod njene knjige avtorja Pita Schuberta Nevarnosti v gorah. Založba je v tem času izdala že drugi del, tako da razmišljamo tudi o prevodu tega.

Kakšen je marketing založbe? Kako ste zadovoljni s prodajo? Zdi se mi, da je predvsem distribucija šibka točka založbe. Ali razmišljate o svojem prodajnem prostoru, recimo majhni knjigarni, kot je npr. pisarna PD Ljubljana Matica na Miklošičevi v Ljubljani? Trenutni prostori so za prodajo res neprimerni.

Za oglaševanje v medijih žal ni dovolj denarja. Bralce tako obveščamo o izidih naših edicij z objavami v Planinskem vestniku, Obvestilih PZS, prek spletnih strani PZS in z organizacijo novinarskih konferenc. Poglejmo pa strukturo prodaje: prek Geodetskega zavoda Slovenije, Kod & Kam prodamo 43 %, vsa PD skupaj kupijo 19 % (tu so vštete tudi članske izkaznice, dnevnik Ringaraja, dnevnik Mladi planinec, planinski informatorček, koledarček akcij, vpisne knjige za vrhove in za postojanke, zastave PZS, značke PZS, članski karton ... vseh teh artiklov drugi kupci ne prodajajo), turistična društva, agencije – 13,5 %, direktna prodaja na Založbi PZS – 5 %, knjigarne (CZ, MK, DZS ...) – 4,5 %, prodajalne športne opreme (Promontana, Iglu ...) – 4 %, Triglavski narodni park – 1,2 %, Petrol – manj kot 1 %, preostalo (šole, vrtci, knjižnice) – 9 %. Presečna delež neposredne prodaje v založbi, ki poteka v skrajno neustreznih prostorih, na tem »prodajnem mestu« pa se realizira tudi celotna prodaja koledarjev PZS.

Že pred leti je bila dana pobuda za drugačno organiziranje založbe (kot hčerinske družbe), ki pa potem ni bila uresničena. Ali je sedanja organiziranost prava in najboljša? Bi lahko bila drugačna oz. boljša?

Nova organiziranost planinske založbe je vezana na vsebino in sprejem novega zakona

ampak za vsak projekt posebej med najmanj tremi ponudniki izbere najugodnejšega tiskarja.

Kakšno mnenje imate o Planinskem vestniku?

Strinjam se z mnenjem Tomaža Banovca v prvi letošnji številki Planinskega vestnika; zelo pohvalno govori o oblikovni podobi revije. Tudi zamisel o novi vezavi je odlična, saj je enaka kot za druge, veliko bolj znane revije. K sami vsebini pravzaprav ni kaj dodati ali odvzeti, saj pač odseva zahteve planinskih društev po njihovi navzočnosti v glasilu Planinske zveze, kulturnem poslanstvu revije in spremljanju dela komisij in odborov. Glede na to, da Avstrijci ne kažejo nika-

o društvih. Ta hip je še prezgodaj govoriti o tem, vendar letos v okvir delovanja Planinske založbe že prehajajo planinski koledarji in preostale edicije PZS. To pa seveda pomeni dodatno kadrovsko rešitev založniškega odbora. Založniški odbor si je s pravilnikom, ki je bil potrjen na upravnem odboru PZS, tudi formalno zagotovil veliko strokovnost članov odbora; treba je namreč vedeti, da v okviru založniškega odbora izpeljemo projekt – od nastanka do oddaje v tiskarno in seveda prodaje – sami, brez zunanjih sodelavcev. Za tako velik obseg poslovanja bi v profesionalnih založbah zagotovo delalo večje število urednikov, lektorjev itn. Založba ima tudi svojega tehničnega urednika, ki ureja tudi vse odnose s tiskarnami. Založba nima hišne tiskarne,

kršnega zanimanja za izdajo novega vodnika Po vrhovih prijateljstva, Italijani pa bi ga radi omejili samo na področje zahodnih Julijskih Alp in Kanalske doline, predlagam, da bi v PV sistematično objavljali opise Vrhov prijateljstva. Doslej objavljeni opisi so bili bolj ali manj le plod naključnih obiskov teh vrhov.

Vem, da imate radi Vrhove prijateljstva, brezpotja in vzpone na štiritisočake. Kakšni so vaši načrti za leto 2006?

Pri Vrhovih prijateljstva mi jih manjka samo še šest (tudi tu bi potrebovali nov vodnik!), od štiritisočakov imam letos v načrtu Gran Paradiso in Dôme de neige des Écrins, rad pa bi se vzel tudi na Visoki Rokav in Luknjo peč ter prečil Rateške Ponce. ○

Oddaja "Čez hribe in doline"
vsak tretji četrtek v mesecu ob 17. uri

107.5 MHz

RADIO UNIVOX

e-mail: info@univox.si

Radi smo radio...

Trudimo se za pravičnost in resnico.

Robert Božič, voditelj

V planinski oddaji Doživetja gora in narave mu lahko prisluhnete vsak četrtek ob 10:15. Na Radiu Ognjišče.

Radio Ognjišče, Trubarjeva 11, Koher, foto: Irđor Šček

S prijatelji Triglava na Triglavu

Še eden od vzponov na poti spoznanj

in Tatjana Hribar

Ko se telo in misel ne zmoreta več upirati nemiru in bolečini, je čas za pobeg v naravo. Nekam tako daleč in tako visoko, da bi se telo utrudilo in da bi zrak prečistil misli. Zato je povabilo prijateljev, da gremo na Triglav, kot nalašč.

Le trije naj bi bili v torek tam gori, skupaj z župnikom Francem Urbanijo naj bi darovali sveto mašo za vse tiste, ki so prispevali svoj

del k obnovitvi kapele Marije Snežne. A nekaj pred četrto zjutraj nas je iz doline Krme odrišlo kar deset, vsi "prijatelji Triglava" – družčina, ki vneto in neprestano, v soncu, snegu, vetru, pozimi in poleti obiskujemo naš najvišji vrh. Smisel ponavljajočih pohodov na vedno isti vrh? Kje je smisel ponavljajočih pohodov na Šmarno goro, pa na Sv. Jošta, na Kriško goro? Odgovor je enak, le razdalje so drugačne:

Jurij Senegačnik

želja po gibanju, po sklepanju prijateljstev, po doživljanju narave, tišine v vseh letnih časih, celo v vseh urah dneva in noči.

Po tihi noči vstane mavrično razkošje

Tako stopamo navzgor, tiho v temno noč. Malo višje se kolona raztrga v tri dele. Nič ne govorimo, nič ne gledamo, kdo hodi s kom. Vsak je le sam s seboj in z nočjo in z zvezdami in s tišino, s svojo srečo ali s svojo bolečino. Vsak premaguje sebe in preizkuša sebe. Vsak moli svojo molitev na poti navzgor. Ostenja so bela, kot da so pokrita s svežim snegom. Luna jim daje hladen, nedostopen belkast lesk, pobočja spijo in doline pod nami so prekrte z gosto megleno odejo. Ta ne pusti, da bi kar koli zmotilo našo pesem na poti na goro, kot filter je, ki nas pušča tu gori svobodne in posebne. Ko že slišim vetrnico, Franjo – ki si je pravkar nadel sedmi križ – ustavi korak. Obrneva se v dolino. Nad obzorjem se prebujajo jutro. Zaboli me v duši od lepote jutra. Barve – od nežno do močno modre, od rumenkaste preko oranžne do rožnate in rdeče. Vse to mavrično razkošje objame oko z enim samim pogledom. “Ali ti je že kdaj kdo tako zgodaj in tako visoko povedal pesem?” zaslišim vprašanje. “Ne,” odgovorim. In prav počasi, z globokim zamolklim glasom veter v jutro in v daljavo izgovarja besede, ki se zlivajo v pesem:

Misel moja vedno znova
mi pripelje tebe v objem.
Vendar nisem kazanova,
če s pogledom dušo ti odprem.

S smehom, vriskom rad napolnil
tudi tvoje bi srce,
speča čustva bi predramil,
bi še rekla “ljubim te”.

Cvet si, ki se redko sreča,
v sebi nosiš draž smeri,
vendar v tebi usiha sreča,
to ti berem iz oči.

Vsega mi še ne povejo,
se boječ, da sem hudič,
morda tudi še ne smejo,
si rekoč – morda je tič.

Tič – hudič lepo se rima,
vendar meni to nič mar,
naj poletje bo al' zima
sploh ne mislim na denar.

Znoj, ljubezen in iskrenost
z njimi utiram si poti;
prav vsled tega se ne ustrašim
boga, hudiča ne ljudi.

Prijatelji na vrhu, prijatelji v kapeli, prijatelji v koči

Debele solze mi polzijo po licih, ihtim v sebi. Nadaljujema do koč, le preoblečem se in s fotoaparatom hitim ven, da bi nekaj lepega ujela še na filmski trak. Prihaja naslednja skupinica, sedem je ura, zadonijo zvonovi, glasna pesem se meša z njihovim zvokom in vse skupaj veter raznaša naokrog. Pomislim

 Bor Šumrada

na vse svoje v dolini, ki se ob tej uri počasi prebujajo, da bi odhiteli v svoje službe. Njim v mislih pošiljam nekaj, kar me napolnjuje tu gori ... Tišino zmoti Pretepačev pozdrav. Čez nekaj minut sva tudi midva pripravljena za vzpon na vrh. Razmere so idealne, skala kopna in suha, samo vršni grebeni so zasneženi in ledeni. A naš korak je previden, ustavljamo se le redko, da se razgledamo. Iz meglenega morja kipijo vrhovi: Rjavina, Škrlatica, Oltarji – pa Großglockner z vsemi sosedi. Na drugi strani vse do Krna in naprej veriga bohinjskih gora. Morje le slutimo. Na vrhu objem s prijatelji, nekaj fotografij in sestop. Še vsa vroča in zasopla vstopim v kapelo. Preplavijo nas tople besede župnikov, tudi gospod Šlibar je z nami. Svojo molitev posvetimo tudi moji gorski prijateljici Sonji, mineva leto dni od njenega nenadnega odhoda. Energije se stapljajo in prelivajo s pesmijo in molitvijo. To je občutek, ki bi ga

vedno znova želela doživljati, ne le v cerkvi ... Solze polzijo po licih, ne le meni. Oči in srca pa vendar zažarijo. In ko se vsi skupaj kasneje usedemo za eno mizo v planinskem domu, smo povezani bolj kot kdaj koli.

Veter zunaj zavija, nazdravimo s kozarčkom rujnega, meteorologa nam postrežeta z joto in suhim mesom, jezički se razvežejo in minute brzijo.

Odhod v dolino prelagamo, dokler nismo že zares pozni. Danica ima službo že ob pol treh in Kranj je še daleč. Sestop je kot dirka. Vroče je, kratke majice in zavihane hlačnice so še vedno preveč. Kljub naglici vidimo in doživljamo lepoto pogorij.

Oglasi se avtomobilski motor in že se peljemo po dolini navzdol, naprej v vsak svoj vsakdan. Spet molčeči, a drugačni, kot smo zjutraj vstopili v ta svet. Bogatejši za doživetje, za doživljanje, morda za spoznanje.

S Katjo in Arnijem na Krim

Pogledati, zakaj je izginila slika z zaslona

✉ in 📷 Dušan Škodič

Bralci moja dva navihana nečaka že poznajo in se verjetno veselijo branja o njihnih novih dogodivščinah. Tokrat bom povedal, kako sta mi popestrila prvomajske praznike. Dostavili so ju že v soboto popoldne in večer smo skupaj presedeli pred televizorjem. Arni je bil kot običajno, že takoj prvi dan siten kot podrepna muha, zato sem ga takoj po risanki poslal spat, Katja pa je v kuhinji pomagala pri pomivanju posode. To ji ni bilo prav nič podobno, kljub temu, da jo je žena hvalila, sem vedel, da ji bom za to početje kasneje še plačal. Takoj jutri zjutraj bomo šli na izlet, sem delal načrte, cilja pa se bom spomnil kar med zajtrkom, sem razmišljal, ter spotoma iskal daljinca od TV-ja, ker je tista nepogrešljiva škatla že prav nesramno vpila. Kdo ve, morda se je spet zalezal kam za rob sedežne, ali pa je kdo vrgel blazino čezenj? Toda bolj ko sem brskal, bolj čudno se mi je zdelo, kam neki se je udrl, tudi žena je že vpila iz kuhinje, naj vendar dam bolj potihno in jaz sem postajal živčen kot vedno, kadar mi stvari uhajajo iz rok. Tudi Katja je nekaj vpila, skratka vsi smo vpili, sosedje pa so v tem trenutku gotovo že tehtali med zamero in 113.

Galeja s protitankovsko lino

»Pa kje je vendar ta prekleti daljinec?« sem zatulil, Katja pa je kazala tja nekam ven, na balkon. Kaj za vruga, saj menda nisem rože zalival z njim, pogledal sem pa le in tam za zamreženo šipo zagledal Arnijevo glavo in njegove, od uživaškega maščevanja režeče čeljusti, ki jih je skupaj držal le še zobni aparat. Baraba mala, ko sem ga nagnal spat, mi je spotoma sunil daljinca, ter se iz sobe pretihotapil na balkon, od koder mi je prav počasi navijal zvok na televizorju.

Televizijski mrk določi cilj

Približno v trenutku, ko sem ga zapazil, je slika na televizorju nenadoma zasnežila in zvok se je izključil. Bil sem prepričan, da mu je Arni na daleč spustil kri. Ko sem mu vzel daljinca, se je slika zopet normalizirala, spodaj pa smo lahko prebrali, da se gledalcem opravičujejo, ker je izpadel oddajnik na Krimu. Arnija sem potegnili za zaliske in ga še enkrat poslal spat, obenem pa obema objavil, da bomo jutri šli na Krim. Novico sta pospremila z glasnim: »Baaa«.

Jutro je bilo lepo in zelo toplo za ta čas. Avto sem ustavil na Igu pri prodajalcu sadja in zelenjave, ker smo se odločili na Krim prikorakati ob sadni podpori. Vzel sem šop banan, ki ga je izbral Arni in še vrečko vražje dragih nektarin, ki si jih je zaželela Katja. Arni je hotel za povrh še veliko čokolado Milka, pa je ni dobil, ker še vedno nisem pozabil, kako mi je sinoči z daljincem treniral živce. Ižanski trg je bil precej poln za zgodnjo uro, godba na pihala je ravno nehala s pozno prvomajsko budnico, znamenita Ižanska požarna bramba, pa je že veselo gasila žejo na unionskih »hidrantih« pod pokritimi štanti. Lahko sem se prepričal, da imajo danes na sebi paradne uniforme, kajti na nogah niso imeli špičastih čevljev. Od nekega domorodca sem namreč slišal, da imajo med gašenjem na nogah posebne »špičake«, da lažje pogasijo po kotih!

Hodniki pod Krimom

Iz Strahomerja smo porabili dve uri, preden smo se znašli na sedlu pod vrhom. Le še malo dlje po cesti se je dalo od sredine šestdesetih let, pa do osamosvojitve, ker je nekdanja vojska med tem časom vrh zaprla za civilno prebivalstvo. Na ta način je bil eden od naših najlepših razglednikov slep kot kura, kajti skozi gozd pod vrhom se ni dalo videti ničesar. Sedaj je drugače, od tiste nekdanje posadke, ki je štela več kot trideset vojakov in oficirja, jih je ostala le peščica, ki za sedaj še varuje TV-oddajnik in ostanke nekdanje infrastrukture ter njenih skrivnosti.

V planinskem domu smo pojedli večino malice in spili Cockto (ta je po mnenju stare mame bolj zdrava od Coca Cole). Kaj hočemo, s čajem se otroci nočejo več nalivati. Toda, to je bila napaka, kajti Arni je po gazirani pijači vedno nezanosno zagret za podiranje kupčkov, oziroma po domače povedano: riganje. Prav dobro sem lahko videl, da mu je smrklja na skrivaj odstopila še nekaj svojih požirkov, zato sem takoj ukazal premik pred dom. Ducat planincev, ki so ravno malicali, nam je navdušeno reklo: na svidenje.

Z vrha navzdol po drugačni poti

Pred domom smo se najprej malo razgledovali, ob res lepem vremenu se od tod vidi celo do Grossglocknerja. Občudovali smo spodaj ležeče ljubljansko barje, kjer so se črno leskate njive s kisló šotno zemljo, ki je Ljubljčanom ostala kot zapuščina pradavnega jezera. Šli smo še malo naokoli, ter v bližini doma

prišli do žične ograje, za katero stoji današnji in nekdanji vojaški objekt. Pred vhodom je stal mlajši oficir in nekaj razlagal skupinici ljudi. Iz radovednosti smo pristopili in poslušali, kaj se gre, očitno pa je šlo za nek organiziran ogled, ker je oficir bral imena in jih kljukal, na koncu pa še vprašal, če je na koga pozabil. Eden ali dva sta se mu javila, mi pa smo krenili naprej. V bistvu samo jaz in Katja, ker se je Arni medtem pogreznil v zemljo. Nikjer ga nisem videl, še tega se je manjkalo, sem nergal, jezen nase. Končno me je Katja povlekla za rokav. Arni je stal tistemu oficirju točno za ritjo in se mi režal skozi zobni aparat. Presneti smrkavec, le kdaj se mu je izmuznil tja notri, gotovo med tem, ko je popisoval tista dva, ki nista bila na seznamu.

Nekdanji oddelek za zveze

»Arni, takoj sem!« sem bil besen. »Oprostite,« sem s kislim nasmeškom dejal oficirju, ki me je pogledal, zakaj vpijem in pokazal na režečo pokoro za njim.

»Nič hudega, samo odrasle bom popisal! Ste na seznamu?« mi je porinil popis pod nos. Rekel sem, da ne, on pa me je popisal, ne da bi me vprašal, kaj sploh počnemo med tistimi ljudmi. Verjetno se tudi ti med seboj niso kaj prida poznali, saj se ni nihče obregnil ob nas. Zaklenili so vrata za nami in vstopili smo v drobno ljubljanskega napovedovalca vremena. V prejšnjih časih so Ljubljčan pogledali skozi okno, in če je imel Krim kapo, je to napovedovalo slabo vreme. Danes raje pogledajo na teletekst ali internet in - ostanejo doma!

Šli smo po stopnicah v kletne prostore, ter si ogledali aparature, ki so bile krive, da je včeraj pri nas doma za nekaj sekund izpadla slika na televizorju. To mi je navsezadnje tudi dalo idejo, da smo se danes znašli tu. Zapustili smo prostor, kjer so klimatske naprave povzročale grozen hrup in po hodniku prispeli do dvigala, ki od tod lahko pelje samo navzdol. Tretji nivo je bil že skoraj 40 metrov pod zemljo in tu niso bile potrebne nobene naprave za hlajenje. Bilo je tako kot v Postojnski jami. Hodili smo po dolgih betonskih rovih, po katerih je odmevalo kot v grškem gledališču. Če oficir spredaj ne bi omenil, da fotografiranje ni dovoljeno, bi še na aparat pozabil. Današnji »digitalci« delajo čudeže, pa še majhni so. Po drugi strani pa je verjetno tudi oficir vedel, da je prepoved le zaradi starih pravil, ne pa zaradi ne vem kakšnih skrivnosti. Notri so še prostori z jeklenkami, iz katerih se v primeru požara sprosti plin za gašenje, pa prostori strojnice z veliko napravo za zagon alternativnega vira. V njej se vrti dvetonski vztrajnik, ki v primeru nenadnega izpada energije v štirih sekundah požene vse dizlove agregate. Videli smo še nekaj prostorov za zveze in ostale nepogrešljive vojaške zadeve, ter se na koncu po dolgem, zalomljenem rovu naposled znašli pred zamreženim izhodom, ki nas je izpljunil sredi pobočja pod vrhom.

Čokolada in ciganček za dober konec

»Še kakšno vprašanje?« je bil prijazen oficir.

»Seveda, kje pa so bile tiste rakete?« je zanimalo nekoga. Zvedeli smo, da protiletalskih raket, vsaj stacioniranih, na Krimu ni nikoli bilo, je pa bila možnost pomožnega izstrelišča v izrednih razmerah. Še nekoga je zanimalo, če je res, da je imela vojska nalogo, da v stanju velike ogroženosti odpre neke ventile, da vse tiste prostore pod zemljo zalije voda.

»Poplava, in to na vrhu hriba? Lepo vas prosim gospod, še iz pipe nam komajda priteče, saj smo vendar 1107 m visoko. Četrto stoletja je bil dostop navadnim ljudem onemogočen, rakete, poplavni ventili in podobno, pa so le plod domišljije, ki je šla na roko vojaški propagandi!« je zaključil naš ogled oficir, se nato poslovil in zaklenil vrata za nami.

Zunaj smo se slekli, ker je bilo sedaj precej topleje in šli vsak po svoje. Mi smo kar od tu sestopili v dolino. Arniju sem bil celo hvaležen za tisto riganje, ker se sicer ne bi v pravem trenutku znašli ob ograji. Kljub vsemu sem bil prepričan, da me bo nekoč spravil v kakšno še dosti bolj nerodno situacijo. Toda danes sem bil zelo zadovoljen, zato sem na Igu zopet ustavil, da smrkavcema kupim tisto čokolado, ki je zjutraj nisem hotel. Kaj morem, če pa jima na koncu vedno uspe, da me omehčata? Ravno plačeval sem, ko me je spet nekdo povlekel za

Planina pod Krimom

rokav. Pogledam in glej; mali ciganček stoji ob meni, me cuka za rokav in govori:

»Poslušaj ti mene gospod! Ti imaš pa tako lepa sončna očala, da bi ti jaz najraje dal jurja. Ampak mamico imam bolno v bolnici, pa še mojega bratca je včeraj en pes ugriznil, zato pa ti meni daj jurja!« Dal sem mu ga brez besed, tako me je presenetil in skrbelo me je, da ne bi še njegovo malo sestrico kaj hudega doletelo. Še hvala mi ni rekel, odkorakal je važno mimo avta, ter Katji in Arniju, ki sta ga debelo gledala, spotoma pokazal jezik. Obvladal je svoj posel.

Ko sem sedel v avto, je smrkavec zatežil, zakaj sem cigančku dal tistega jurja, do njiju pa sem vedno tako škrt. Snel sem sončna očala, mu jih nataknil na nos in rekel: »Kaj pravita. So vama všeč moja sončna očala?« »Neeee!« sta užaljeno zapela v duetu, Katja pa je dodala še »Bljak!«

»Napaka, ljubčka!« sem rekel zadovoljno in speljal proti beli Ljubljani. »On je namreč znal izkoristiti moja očala, tako, kot si ti Arni izkoristil oficirjevo nepazljivost, da smo lahko vstopili v bunkerje na Krimu. Zatorej, več sreče prihodnjič!« ◉

📷 Oskar Karel Dolenc

Slovo poletja

Karavana mladih iz Črnomlja

Razgled s Komne

✍ Milka Bokal 📖 Jurij Senegačnik

Poletje ni bilo preveč radodarno z lepim vremenom. Še posebno konci tedna, ko človek po navadi skoči v hribe, so bili letos deževni. Hladne večerne sape so že naznanjale jesen in treba je bilo pohiteti, da bi ujeli še kaj planinskega poletja. Potem soncu ugasne toplota in nas napaja le s svetlobo.

Napoved vremena ni bila najbolj pravišnja za pohajanje po že v prejšnjih dneh razmočenem skalovju. Zato je bilo treba izbrati poznano, varno pot. To je bil Bogatin. Njegova skrivnostno lepa pripovedka o Zlatorogu, ki se je pasel po planinskih tratih pod njim in je na koncu od vsega hudega razoral to zemljo v svet skalnih drč, krivenčastih viharnikov in belih skal, ki silijo iz temačnega ruševja, me je privlačila že od otroštva. Kaj neki sporoča današnjemu svetu? Je to spomin na velike zemeljske spremembe v davni, ovite v neusahljivo

človeško domišljijo, med katero se vpleta sporočilo – če ne drugo, vsaj to, naj človek s svojimi rokami ne sega v naravo?

V oblačno gmoto nad Bohinjskim jezerom

Bilo je temačno, megličasto jutro, ko sva pustila avto pri slapu Savica. Kamenje pod čevlji je raskavo škrtalo in zvok se je umiril le tam, kjer je bilo suho listje lanske jeseni shojeno v mehko stezo. Sonce je začelo počasi prebijati belo kopreno in žarki so med gozdnimi debli v snopih lovili mesta na tleh, na katera bi naslonili svojo toploto. Včasih smo rekli, da je ta pot dolgočasna, da se tako nespodbudno vije na levo in desno. A ta dan ni bilo dolgčas. Oko se je še posebno ustavljalo na padlih, zlomljenih drevesih; nekaj

mračnega, turobnega se je vilo iz trohnečih vej. Nekje so kot rebra ugašajočega človeka silile iz zemlje. Do Komne je bilo mogoče na prste ene roke prešteti zanesenjake, ki smo se odpravili v oblačno gmoto nad Bohinjskim jezerom. Postanek na Komni ni bil dolg. Okoli doma so se človeški glasovi sem in tja zgostili, potem pa je spet le veter motil tišino. Hiteti je bilo treba, Bogve, kakšno bo vreme popoldne. Sedlo pod Bogatinom so od časa do časa pozdravile majhne človeške postave. Včasih si človek želi miru pred človeškim šumenjem, ta dan pa bi si ga skoraj želela. Nenadoma je lok pod hribom zatemnila dolga človeška vrsta. Pisana oblačila so se izvila iz megle in popestrila belino skal. Čez nekaj časa se je prikazala še druga skupina, še večja, in nato še ena. Glasovi so postajali vse močnejši in prešerni klici so razodevali mladost. Razum je sam od sebe začel preštovati te mlade, vihrave postave. Več kot pol stotnije jih je bilo. Že smo se srečevali. »Dober dan« je bilo

treba ponavljati kar kakih deset minut. Pa pravijo, da so mladi oholi, zaverovani vase. Na čelu tretje skupine je dekle z rahlo drhtavico in bledega obraza kazala znamenja bojazni in želje po dolini. Lepo, da niso dopustili, da bi bila zadnja. Mogoče še nikoli ni stopila v temačne skalnate divjine?! Odrasla roka jo je varno držala in ji vlivala pogum. Zvedavost se je preselila v besede in mladi so povedali:

»Iz Črnomlja smo, drugi letnik gimnazije.«

»Ste imeli tečaj?«

»Ne, dvodnevni pohod, na Krnskem jezeru smo prespali.«

»In zdaj greste v dolino?«

»Ja, končno.«

**Veselje mladine ogreje še tako
»navadno« pot in temačen dan**

Ni bil prepričljiv ta »končno«. Preveč vesel je bil, preveč ognjevit, da ne bi nekoč v srednjih letih spet prišel obujat spominov na pozno-

Dolina Triglavskih jezer, v ozadju Spodnje Bohinjske gore

Bogatin in Mahavšček

 Vid Pogačnik

poletni gimnazijski pohod po tem Zlatorogovem kraljestvu. Nekaj toplega je dihlo iz te mladine. Čeprav je gotovo res, da je potrebno kar nekaj poguma, da se odločitev za pohod tako velike skupine v hribe uresniči. Tisti, ki so k temu prispevali, so lahko ponosni nase.

Mladi so odhiteli dalje, še dolgo smo si mahali. Midva sva pa počasi kolovratila naprej. Na sedlu naju je pozdravil veter. Od časa do časa se je nebo odprlo in jasnina je še bolj razsvetlila dan. Pod vrhom sva na trati zagledala celo majhno planjavo planik. Dež jih je že rahlo razkuštral, a še zmeraj so bile plemenite lepe. Vzpon ni bil težak. Celozgodovinski razgled na Primorsko in proti Dolini Triglavskih jezer se je odprl. Vtisi s posedanja na vrhu iz prejšnjih let so planili na dan. Kakšno veselje je bilo gledati

naokoli in imeti občutek, da si se dvignil nad vsakdanje težave lanskega leta! Veter je postajal hladnejši in šila in kopita so bila hitro pobrana. Temačnost se je večala, a že čez nekaj hipov se je zaplata modrega neba spet razprostrla nad nama. Potem pa spet, kot da bo začelo treskati z neba. Tak vremenski filmček se je menjaval vse do vnovičnega srečanja z domom na Komni. In spet po isti poti v dolino. Še enkrat se je utrdilo prepričanje, da je ta pot slikovita. Če ima človek le oči za to. Brezna, rogljata in bolj elegantna drevesa, padli mogočnejši, z rdečimi jagodami okrašene veje in skale vseh mogočih oblik!

Kljub čemernemu vremenu nama je bilo lepo. Tudi zato, ker so naju razveselili mladi, toliko vesele energije je velo iz njih.

Lepote gora

Velika vrhova in veliko doživetje nad Vrati

✉ Jana Remic

Iz ledeniško oblikovanih dolin se proti nebu dvigajo visoki grebeni. V dolgih tisočletjih so doline porasle z gozdovi, ki v svoji senci skrivajo čudovite oblike življenja. Listje in iglice, ki odpadajo z dreves, ustvarjajo mehka gozdna tla, ki ublažijo zvok korakov. Poletni gozd je živo zelen, skorajda temačen, za drevesom se odlušči senca plahe živali in zbeži po pobočju. Sem ter tja si topli sončni žarki utrejo pot med listjem. Po strohnelem deblu, ki leži na tleh, se vztrajno in počasi plazi polž, med neštetimi iglicami hitijo mravlje, drobni pajki kar čez noč ustvarjajo pajčevine, prave umetnine, na katerih se zjutraj lesketajo drobni dragulji rose ...

Med mogočne sklade svetlega apnenca

Više se bukve in smreke počasi umikajo nizkemu borovju, med katerim razveseljuje živobarvno cvetje. Kako neverjeten je ta čudež življenja! Je roži vredno cveteti dan, teden v letu? Pa vendar cveti, tako lepo je, da kar čutim veselje do življenja. In to življenje je pogoj, da bo tudi naslednje leto pobočje spet sijalo v živobarvnih cvetovih encijana, lilije, rododendrona, nageljčkov, orlice in še toliko tistih, katerih imen ne poznam. Sem ter tja se ponujajo drobne rdeče jagode, nad travnikom hitijo s cveta na cvet živobarvni metulji, svojo nežno melodijo pa dodajajo brezštevilne muhe, čebelice in čmrli. Nad gozdno mejo se že ponujajo prvi razgledi proti globoki, temno zeleni dolini, ki se šele v daljavi odpira v svetlo ravnico. Nad gozdovi melišča, bolj ali manj zelena, nad njimi pa skalovje, mogočni skladi svetlega apnenca, ljubi znani vrhovi. Od tod je najlepši razgled na severno steno Cmira in Triglava, kot na dlani je.

Bogati rastlinski pas pa se že umika sivemu grušču, visoke trave in grmički rododendrona ostajajo na pobočju, ki je bogatejše z zemljo,

med skalovjem in kamenjem pa se smehljajo nizki grmički velese, zvončnice, triglavske neboglasnice, triglavske rože, pa bolj osamljeni cvetovi julijskega maka. Tišino moti vse glasnejše blejanje ovc, ki se pasejo pod strminami Dolkove špice. Male bele ovčice so seveda najglasnejše, ko spretno sledijo svojim mamam po strmem skalnem svetu. Nad bujno zelenečim strmim travnikom se proti nebu požene sivo skalovje, stolpi, ozki grebeni nad gruščnatimi grabni dajejo vtis nepristopnosti. Na vzhodu proti globini melišč izginja navpična stena.

Po grebenu na Dolkovo špico

Za popestritev znane poti sem si zaželela spoznati dostop na Dolkovo špico z južne strani in po grebenu. Medtem ko so razgledi na okolico postajali vse širši in vse lepši, sem iskala prehode po grapah in grebenih. Vsega je dovolj, ponuja se zahtevna hoja, lažje plezanje, prav pa pride tudi malo občutka za orientacijo. Nekje je svet gruščnat, spet drugje roka hvaležno prime za trdno, svetlo skalo. Nezahtevno plezanje je pravi užitek in čez čas pripelje do grebena, kjer se strmina unese. Vendar pa to še ni vrh, Dolkova špica je namreč dolg, ozek greben, ki na obeh straneh odsekano pada v globino. Tistega lepega dne je bučal preko njega močan veter, zapel je svojo glasno melodijo in me spremljal, ko sem previdno stopala nad prepadi. S severne strani je že pozdravljaj Razor, poleg njega pa mogočni masiv Prisojnika. Škrlatica se je še skrivala v hladnih belih meglicah, čeprav sem upala, da jih bo veter odnesel. Za trenutek sem se ustavila na samotnem vrhu in doživljala čarobno, mogočno pesem vetra, razglede na vrhove med oblaki, globino melišč pod stenami, daleč pod njimi pa temne zelene gozdove ... doživljala sem lepoto dneva in neverjeten mraz, tišino in pesem, brezpotje, skale in prepade ...

Potem vodi korak naprej in za kratek čas pozabi na lepoto, kajti sestop čez Rdečo škrbino res ni najbolj prijeten; strmina je precejšnja, gladko je in zagruščeno, poleg tega pa sem ves čas s strahom opazovala, ali bo za menoj pridrvel kakšen velik kamen. Škrbina je res rdeča in zelo kratka, saj sem se kmalu lahko umaknila desno pod gladke sive gmote na melišče. Stezica že pričakuje popotnika in s pogledom sem takoj našla vstop v mogočno skalovje Škrlatice. Sestop v krnico Zadnji Dolek je kratek, še manj pa se je treba vzpenjati po melišču do vstopa na zahtevnejši del poti na Škrlatico.

Na vrh Škrlatice

Vedno se prav posebno veselim tega dokaj zahtevnega dela poti. Kajti kmalu sem se znašla visoko v sivem skalovju, nekje po naravnih prehodih, drugje s pomočjo klinov in jeklenic. Uživala sem v hoji in plezanju, prepustila sem se lepoti gibanja po tem ljubem svetu in hkrati pozabljala na razglede. Zato pa sem okolico še bolj občudovala, ko sem se ustavila na razglednem vršiču. Prevzel me je pogled na krnico pod Rokavi. V kotlu je veličastno divje, nepristopno in samotno, celo na meliščih pod strmimi vršaci ni bilo tistih komaj opaznih stezic, ki jih med svojimi pohajanji ustvarjajo gamsi.

Kljunček rumeni

Tiho prijadrala,
v loku je sedla;
glavico nagne,
pomeni: bi jedla!

V malho posežem,
z drobtinami strežem
to bitje prelestno,
bitje dražestno.

Z drobtinami kruha,
ki človek se z njimi
v dolini obnaša
ošabno, objestno ...

Aleš Tacer

Markacije vodijo naprej, zahtevajo pa malce pozornosti, saj bi bilo mogoče v sivih strminah zaiti. Vsak delček poti, ki sem jo prehodila, mi je bil znan in med hojo po grebenu sem se znova počutila kot na robu, strašnem in ozkem, ki na obeh straneh pada v globine. Le od kod ta neverjetna moč, te nevidne vezi, ki drže gmote skalovja visoko nad prepadi? Le kako, da že stoletja, tisočletja kljubujejo vetru, snegu, nevihtam, vročini sonca in mrazu? Občudujem sile narave, hkrati pa ugotavljam, kako je prav zaradi vseh teh sil in zakonov lepa, popolna in nedoumljiva. Preseneča me z neverjetnimi oblikami življenja, ki vztrajajo v tem okolju. Če sem zelo pozorna, mi pokaže, kaj se je spremenilo v času, ko sem hodila drugje. Pobočje nekoliko pod grebenom znova ponuja nekaj plezanja in pozabila sem na razmišljanja, saj sem ob tem kmalu zagledala velik križ na vrhu.

Vrh Škrlatice pa je prav posebno doživetje. Med meglicami sem pozdravljala martuljške vrhove in Veliko Dnino na severni strani, dovolile so mi pogled proti severu, proti Mangartu in Jalovcu in za trenutek celo proti zahodu. Bele zavese, ki so vijugale med zračnimi gmotami in se igrale skrivalnice z vrhovi, mi niso omejevale razgleda na okolico, pač pa so polepšale doživetje. Za trenutek so odkrile pobočje, potem so ga skrile, jaz pa sem ugotavljala, kateremu od znanih vrhov je veljal moj pozdrav ... Nekaj časa sem tako uživala ob pesmi vetra, se še in še enkrat sprehodila na vrhu, potem pa je prišel čas za slovo.

In potem le še mehka, z listjem posuta stezica

Prav tako kot trenutki na vrhu pa je tudi pot doživetje, tisto, zaradi česar pravzaprav hodim. Prav nič nisem hitela, pač pa sem opazovala sklade skalovja in temne zelene doline, uživala ob melodiji vetra in resnično doživljala Goro. Sive, mogočne gmote, grušč, travnike, pravljico cvetja in ruševja. Potem, ko so bile noge že malce utrujene, pa prijeten, senčnat gozd in mehko, z listjem posuto stezico ... ●

Slika na naslednji strani: Dolkova špica, Škrlatica, Rokavi (z leve)

Meteora po poteh starodavnih menihov

Ob vznožju mogočnih stolpov

✍ Vesna Juvan 📷 Saša Juvan

Če se odločite za trekking v Grčiji, vedite, da se je s podatki bolje oskrbeti v Sloveniji. Grki so znani kot izjemno nezainteresirani za pohodništvo. Ta navada izvira iz zgodovine, ko je bila Grčija še prerевна, da bi lahko zgradila učinkovito mrežo cest po zvečine gorati in težko dostopni pokrajini. Zato so morali tisti, ki niso živeli v mestu, ure in ure presedeti na oslovskih hrbtih ali pa pešačiti. Začeli so se seliti v urbana naselja ter v tujino, prihod avtomobilov pa so pozdravili z največjim olajšanjem. Še danes se spominjajo starih časov, zato jim pohodništvo prav nič ne diši. Raje gredo

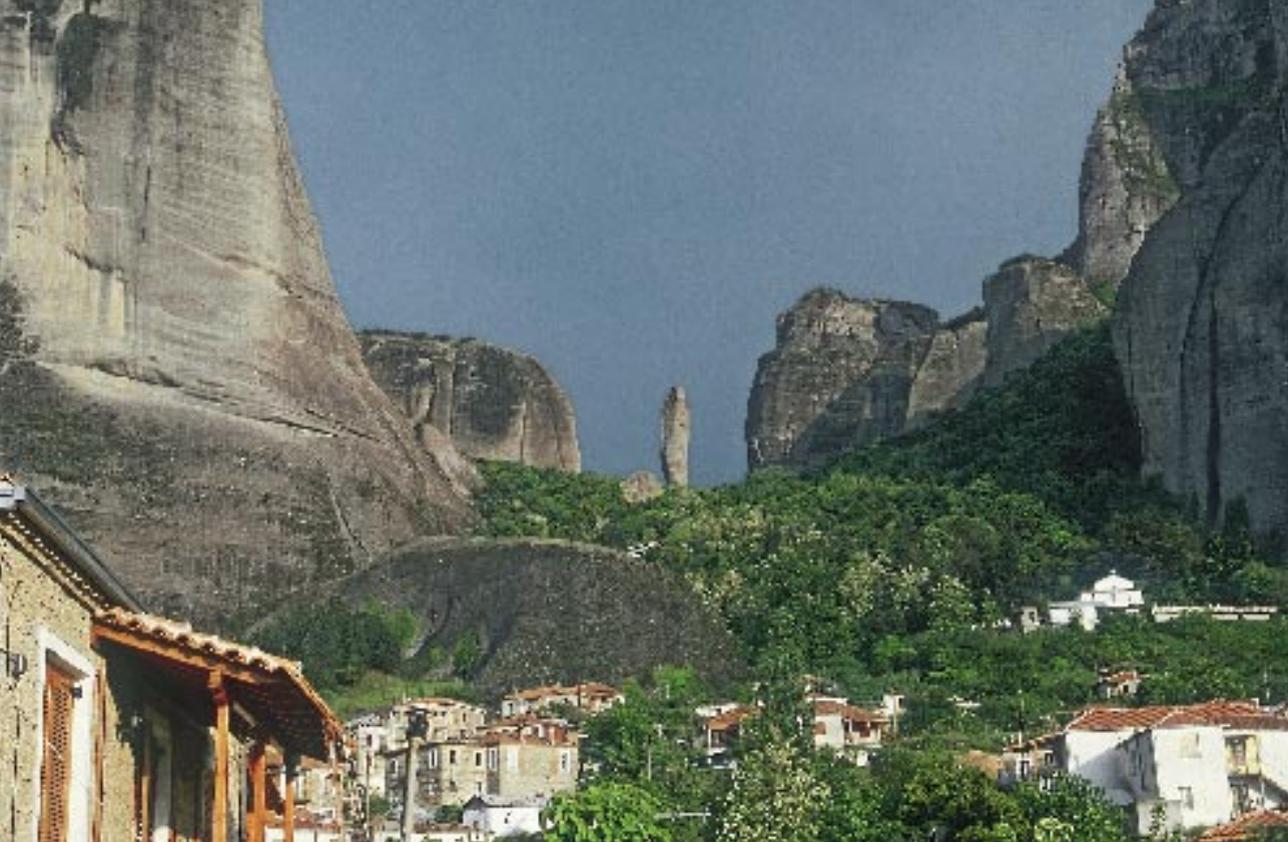
Samostan Varlaam v Meteori

na plažo in počasi ter z užitkom jedo s seboj prinesene dobrote. Tiste redke, ki se odločijo raziskati pokrajino peš, obravnavajo kot rahlo ekscentrične. Tako je tudi o raziskovanju Meteore brez avtomobila znanega zelo malo. Izredno dober sistem cest nas namreč vodi od samostana do samostana, bolj radovedne pa še naprej, do osamljenih kmetij, na katerih redijo zvečine koze in ovce. Z lahkoto se pridružimo kolonam avtomobilov, polnih turistov, ki želijo videti mistični svet, nekoč skrit za zidovi samostanov, visoko v vrhovih velikanskih konglomeratnih stolpov. Dobro prikritih senčnih potk, ki se vijejo pod njimi, na prvi pogled ni opaziti; to jih naredi še bolj skrivnostne. Dejstvo, da na njih skoraj ne srečaš popotnika, je pravo olajšanje po gneči, ki je v Meteori v vročih poletnih mesecih stalnica. Prav tako je to edini način, da doživite drugo, sveto plat Meteore. Hoja po težko dostopnih okroglastih skalah iz temno sivega konglomerata, ki se dvigajo iz ravne pokrajine, po poteh, ki so jih prehodili sveti možje, ko so se odrekli posvetnim užitkom in šli iskat Boga, nam prikaže Meteoru v luči, ki je v množici turistov ne bi mogli doživeti.

Sveti duh in Menihov zapor

V knjižici *The footpaths of Meteora*, ki jo lahko kupite v mestecu Kalambaka, boste našli zelo dobra navodila za pet različnih trekingov, razvrščenih po dolžini trajanja in po težavnosti. Midva sva izbrala najdaljšega in najtežjega, saj sva imela dovolj časa in volje. Krožna pot se začne v mirnem mestecu Kastraki ob vhodu v Meteoru in ves čas vijuga po severnem delu, med 300 in več metrov visokimi zaobljenimi gmotami, na katerih je postavljena tudi večina samostanov. Prvi del je orientacijsko nekoliko

Vas Kastaki, stisnjena med konglomeratne mogočnejše

☞ Mateja Pate

težavnejši, saj je področje prepredeno s številnimi potkami. Kratke hlače bi bile v tej vročini pravo olajšanje, vendar je bodičasto grmovje ob poti živo in se bo prilepilo na vas, še preden boste utegnili obžalovati svojo odločitev, okrvavljene noge pa ne bodo vseč paznikom v samostanih, ki zahtevajo dolge hlače, za ženske pa celo krila. Seveda imajo na zalogi veliko število obojega, tako da v kratki minuti elegantno rešijo problem spodobnosti. Pred trekingom se obvezno pozanimajte za odpiralne čase samostanov, saj se pogosto spreminjajo. Ne pozabite, da v vseh ni pitne vode! Približno deset kilometrov dolga pot vas najprej vodi mimo ostankov kapele Aghios Georgias Mandilas, ki jih boste prepoznali po raznobarnih zastavicah, ki jih tamkajšnji fantje vsako leto zamenjajo, ko med ceremonijo na dan svetega Georgia tekmujejo do ostankov samostana sredi stene. Ko nadaljujemo pot vzporedno s stolpom, imenovanim Sveti duh, prispemo pod 60 metrov visoko jamo, v kateri so menihi, ki so se želeli popolnoma združiti z Bogom, zgradili Menihov zapor in v njem preživljali daljša obdobja svojega življenja. Danes se zdi takšen način življenja popolnoma nedojemljiv.

Mimo jame do Samostana preobrazbe

Na vzhodu nas po prečkanju asfaltne ceste pričaka vznožje samostana Aghios Nikolaos Anapafsas, zgrajenega na 85-metrskem stolpu. Še više nad njim se na sosednjem konglomeratnem mogotcu bohota Veliki Meteoro, ki ga bomo obiskali pozneje na poti. Aghios Nikolaos Anapafsas je eden izmed sedmih delujočih samostanov, zgrajen je bil v 15. stoletju. Zaradi majhne „parcele“ je postavljen v treh nadstropjih in nima dvorišča. Oglada je vredna predvsem kapela, ki jo je okoli leta 1530 poslikal Theopanis, priznan religiozni slikar s Krete. Odprejo jo ob devetih – to imejte v mislih, ko boste načrtovali začetek pohoda. Nedaleč od samostana lahko na zahodu vidite tudi revne ostanke samostana Aghios Ionannis Prodromou, ki je rabil za zatočišče graditelju Velikega Meteora in ustanoviteljema sosednjega Varlaama. Pohod se nadaljuje po potki med konglomeratnima gmotama; v gosti senci dreves se skrivajo tri zanimive klopce, na katerih si lahko odpočijete in se osvežite. Pred vami je namreč sto metrov globoka jama Drakospilia,

dostopna samo najpogumnejšim, nasproti vas pa so ostanki samostana Aghia Moni, o katerem je le malo znanega.

Vzpenjanje po strmem pobočju nas pripelje do Varlaama, ležečega na 370 metrih; zgrajen je bil okoli leta 1350. V njem najdemo enkratno kapelo s štirimi stebri, dvema kupolama in očarljivimi freskami. Naslednja postaja v bližini je Samostan preobrazbe, največji in najpomembnejši izmed danes delujočih samostanov. Razprostira se na skupni površini petih hektarov, do njega pa vodi 146 stopnic, ki so bile zgrajene stoletja pozneje. Prvi menihi so bili namreč pravi korenjaki, saj je bilo za dostop do prvotnih samostanov treba plezati

Meteora, raj za plezalce

 Mateja Pate

po terenu s težavami do V. stopnje. Pozneje so si zgradili posebne lesene lestve, ki so olajšale tovorjenje zalog hrane do prebivališč. V samostanu najdemo ohranjen mehanizem za dvigovanje potrebščin iz doline, dve cerkvi, muzej, vinsko klet, kuhinjo in grški križ na robu dih jemajočega prepada. Oглеleda tega čudesa vsekakor ne smete izpustiti. Iz spodnjega izhoda se nam odpre pogled na samostan Ipsiloteria, v katerem so imeli delavnice za prepisovanje in poslikavanje knjig.

Malo samote za konec

Druga polovica poti je bolj samotna, saj je na njej precej manj znamenitih zgradb, je pa toliko bolj pomirjujoča, saj vam edino družbo delajo živali, ki se mirno pasejo ob poti. Vodi po pobočju hriba in se nadaljuje prek čudovitega sedla, obkroženega s sivimi balvani, po vrhovih, poraščeni s suho travo. V tem zakotnem, vendar čudovitem in slikovitem delu Meteore se skrivata zapuščena samostana, ki ju žal ni mogoče obiskati, sta pa zelo zanimiva, saj sta vgrajena v steno skale Dimitrios. Stezica se počasi spremeni v prašno cesto brez sence, ob kateri opazite tudi ozko, komaj vidno stezico, ki je sonce ne doseže in ki daje sijajno zavetje pred soncem. Zadnjih šeststo metrov je asfaltiranih. Pot vas namreč pripelje nazaj v središče Kastrakija, v katerem ste začeli svojo pustolovščino, za katero si morate (brez ogleda notranjosti samostanov) rezervirati pet oziroma osem ur, če želite izvedeti, kakšno je bilo življenje menihov pred stoletji. Če ste prišli v mesto s svojim avtomobilom in želite ostati dlje – v Kastrakiju je sijajen kamp z bazenom, ki je v poletnih mesecih dobrodošel dodatek v tej tako suhi pokrajini. Treking je tudi zanimiva alternativa za vse tiste, ki boste šli v Meteoro s plezalcami in se vam bo zdelo, da medtem, ko osvajajo sosednje stolpe, nimate kaj početi.

Novi koncepti gorniških oblečil

Slovo od stare dobre čebule?

✍ Boštjan Virč 📖 Marko Jurič

Flanelaste srajce in bombažne majice še niso prav dobro izginile iz gorniških knjig in nahrbtnikov, že nas industrija športne opreme »razveseljuje« z domisleki, ki naj bi gornikom bivanje v gorah naredili udobnejše, varnejše in lažje.

T. i. *čebulni princip* oblačenja, ki je še vedno standard in ga verjetno vsi dobro poznate, počasi nadomeščajo novi, alternativni koncepti. Preden nadaljujem z razlago, bi se želel opravičiti bralcem, ker bom uporabljal angleške izraze. Teh namreč tudi drugi alpski narodi ne prevajajo in jih bom za lažje razumevanje obdržal.

Naj najprej za orientacijo ponovim že znano. Pri *čebulnem principu* po potrebi odvzimate in dodajate posamezna oblečila, celoto pa tvorijo tri plasti:

1. plast: **športno perilo** (*transfer layer*), ki odvaja znoj od telesa in ohranja suh občutek na koži,
2. plast: **termovelur** (*thermal layer*), ki nas ščiti (izolira) pred mrazom,
3. plast: **vodoodporna vetrovka** (*protection layer*, tudi *hard shell*), ki nas ščiti pred vetrom in padavinami, ponavadi iz membranskega materiala (goretaksa ipd.).

Ta princip oblačenja je pomenil velik napredek v razvoju in uporabi gorniških oblečil, vseeno pa je sčasoma pokazal kar nekaj pomanjkljivosti:

- Klasični termovelurji izjemno hitro prepihajo in (pre)pogosto se moramo pred vetrom zaščititi z vetrovko.
- Vetrovke so za večino situacij pretirana zaščita, premalo dihajo, so težke, neelastične in okorne.
- Ves čas moramo uravnati mikroklimo z odvzemanjem in dodajanjem plasti.
- Večje število plasti zmanjšuje dihanje sistema.

Na severozahodnem grebenu Planjave

- Koncept ne upošteva spreminjanja intenzivnosti telesne aktivnosti med turo (hoja, plezanje, varovanje pri plezanju, počitek, bivakiranje ...).
- Celoten sistem je zelo težek (termovelur in vetrovka skupaj ponavadi med 1000 in 1500 grami).
- Koncept nas relativno dobro ščiti pred vetrom, kljub agresivnim marketinškim obljubam pa nas ne ohranja suhih med fizično aktivnostjo in med daljšimi padavinami.

Proizvajalci so ugotovili, da večinoma (po nekaterih raziskavah več kot 80 % časa) ne potrebujemo celovite zaščite, ki jo nudijo vetrovke, ampak zgolj osnovno zaščito proti vetru. Tako so se že pred leti na trgu pojavili **termovelurji z membrano** (najbolj znana je membrana windstopper), ki so ščitili pred nezaželenimi vplivi vetra. Postali so zelo popularni, še vedno pa so ostajali v osnovnem konceptu, ki je v primeru dežja ali snega pred-

videval uporabo vetrovke. Ob istočasni uporabi *windstopperja* in vetrovke pa se dihanje te kombinacije zelo zmanjša. Na sebi imate celo bogastvo, udobje klime pa je slabše kot v kaki najbolj ceneni vetrovki iz najlona. Prav tako so kljub uporabi *windstopperjev* ostale tudi druge, prej omenjene pomanjkljivosti klasičnega *čebulnega koncepta*.

Mlada čebula boljša od stare?

Proizvajalci, alpinisti in ostali gorniki so še naprej iskali ustrezno rešitev. Iskali so oblačilo, ki bi bilo lahko, elastično, dihajoče in bi nudilo optimalno razmerje med udobjem in zaščito za večino situacij. Izkazalo se je, da mnogi alpinisti v steno jemljejo samo svoje windstopperje, vse ostalo pa puščajo doma ali v nahrbtnikih pod steno. Sicer tvegajo, da jih bo opral dež, se pa ne obremenjujejo z dodatno težo. Mimgrede, o tem je že pred leti prav preroško pisal Milenko Arnejšek v knjigi *Moje gore*. Idejo so pograbili tudi proizvajalci in pojavila se je

famozna beseda *softshell*, za katero še danes ni enotne definicije. Na osnovi tega se je klasični čebulni koncept transformiral v novega:

1. plast: športno perilo (*transfer layer*),
2. plast: termovelur z (delno) zaščito proti vetru in padavinami ter z osnovno izolativnostjo, t. i. *softshell (action layer)*.
Ti osnovni plasti lahko po potrebi (ni pa nujno) nadgradimo še z dvema:
3. plast (novi *protection layer*): **lahka vetrovka**, s katero se dodatno zaščitimo v res hudih padavinah, ponavadi iz lahkega membranskega materiala (goretex paclite, conduit silk...)
4. plast (novi *thermal layer*): **alternativa klasičnim termovelurjem**, oblačila z zelo visoko izolativnostjo, ki jih lahko oblečemo čez vsa ostala oblačila, razne lahke puhovke ali bunde s sintetičnim polnilom (polarguard, primaloft ...). Uveljavlja se tudi izraz *belay jacket* (»jakna za varovališča«).

Koncept je zgolj osnovno vodilo, obstajajo tudi oblačila, ki združujejo več plasti v enem. Primer so oblačila iz materiala *windstopper next to skin*, ki jih oblečemo direktno na kožo, nudijo pa vse tri funkcije – prenos, izolativnost in zaščito pred vetrom (npr. serija Mountain Hardwear Transition). Prednost je boljše dihanje, slabost pa nefleksibilnost takšnih oblačil, saj če nam je prevročje, nam preostane le, da se slečemo do golega ...

Pa natančneje pogledjmo vsako od teh plasti.

Transfer layer (športno perilo)

Na tem področju ni nič presenetljivo novega. Še vedno kraljujejo sintetični materiali, proizvajalci pa na vse načine dokazujejo, da je prav njihov izdelek najprijetnejši za kožo in najbolj prenaša znoj na zunanjo stran. Še vedno je problem neprijetni vonj, ki ga po aktivni uporabi oddaja takšno perilo. Obstaja sicer kar nekaj rešitev (antibakterijski premazi, srebrne nitke ipd.), ampak težave v celoti ni uspelo rešiti še nikomur. Poleg tega klasičnega perila se uveljavljata še alternativni. Prva je uporaba debelejšega perila, ki je nekakšna kombinacija perila in termovelurja. Najbolj znan je material powerstretch, ki ga uporablja večina svetovnih proizvajalcev. Še posebej dobro se obnese kot

dolge spodnje hlače v kombinaciji z vetrnimi hlačami, majice z dolgimi rokavi pa so v milejših pogojih samozadostne tudi brez vetrovke ali velurja. Druga alternativa je uporaba perila iz merino volne (serija perila proizvajalca Ortovox), ki kljub splošnemu prepričanju o neustreznosti volne v različnih medijih dobiva zelo visoke ocene. Največji prednosti perila iz merino volne sta širok temperaturni razpon uporabe in odpornost na razvoj neprijetnega vonja. Pri Ortovoxu celo pravijo, da tovrstnega perila skorajda ni treba prati ... Hm ... Občutek na koži je za razliko od klasičnih volnenih izdelkov zelo prijeten, tako da »pikanja« volne ni več.

Action layer (softshell)

Oblučila *softshell* so področje, kjer je v zadnjem času industrija ponudila največ novih izdelkov. Po drugi strani še danes ni enotne definicije, kaj *softshell* sploh pomeni. Tako se pod tem imenom na trgu prodajajo sila različne stvari. Od termovelurjev z gostejšim tkanjem, ki nudijo le minimalno zaščito proti vetru, vse tja do pravih nepremočljivih vetrovk (t. i. hibridnih oblačil), ki se od klasičnih (*hard shell*) vetrovk razlikujejo le po elastičnih vložkih na kritičnih mestih. Z njimi seveda ni nič narobe in ponavadi gre za najkakovostnejša oblačila (Mountain Hardwear Manticore, Marmot Transmission Hybrid Pro, Millet Advance, Berghaus Thaw ...), le da z osnovnim konceptom *softshell*a nimajo prav veliko zveze.

V svojem bistvu naj bi bil *softshell* oblačilo, ki bi nam zagotavljalo udobje in potrebno zaščito za večino časa, ko smo v gibanju. Z nekoliko manjšo zaščito, ki je dejansko običajno ne rabimo, bi omogočalo bistveno večje dihanje, elastičnost in manjšo težo. S tem pa se seveda poveča udobje pri uporabi. Čeprav večina oblačil *softshell* uporablja membranske tkanine (npr. windstopper), pa te za res aktivno uporabo ponavadi premalo dihajo. Če ni res polarno mrzlo in vetrovno, se najbolje obnesejo oblačila iz nemembranskih tkanin, ki na račun gostejšega tkanja še vedno nudijo zadovoljivo zaščito. Glede na to, da so noge prilagodljivejše in manj občutljive kot zgornji del telesa, je pravi koncept *softshell*a že pred leti zaživel z zelo razširjenimi hlačami schoeller različnih proizvajalcev. In to je bistvo – da o

njih ne razmišljate, za večino situacij od jeseni do pomladi so ustrezna izbira brez pogostih preoblačenj, dodajanj ali odvzemanj.

Pri jaknah in puloverjih imamo na voljo precej večjo izbiro, ki zamegli osnovno idejo. Ključna odločitev je, ali izberemo membransko ali nemembransko oblačilo. Najbolj znane nemembranske tkanine so družine tkanin schoeller, powershield in windpro, medtem ko sta najbolj znani membranski tkanini windstopper in windbloc. Vmesna varianta je windbloc ATC, v katero so namenoma narejene luknjice. Tako sicer prepušča minimum vetra, vendar bistveno izboljša dihanje in s tem udobje pri uporabi. Omeniti velja še softshell izvedbe materialov goreteks in conduit, a kot sem že rekel – gre načeloma za odlična oblačila, njihov problem je le v tem, da s konceptom *softshella* nimajo prav veliko zveze. Obstajajo še razne druge manj znane tkanine, ki velikokrat niso nič slabše od bolj znanih, a tudi dražjih.

Membranske tkanine so teoretično povsem odporne na veter, dihajo pa bistveno slabše od nemembranskih, posebej se to pokaže, če jih nosimo v kombinaciji z vetrovko. Večina oblačil z membransko tkanino preslabo diha za aktivno uporabo pri temperaturah nad 5 do 10 stopinj celzija, svoje odlike pa pokažejo v vetrovnih, suhih in hladnih razmerah. Ampak tukaj spet trčimo ob vprašanje potrebnosti te zaščite, posebej ob upoštevanju, da takšne razmere niso pogoste in da v nahrbtniku običajno nosimo še vsaj lahko vetrovko. Posebej za tiste, ki se hitro znojijo, so nemembranska oblačila verjetno boljše izbira, enovitega odgovora pa seveda ni. Moram pa opozoriti, da je v smislu aktivne uporabe večina *softshellov* primerna zgolj za hladnejše mesece. Seveda ni nič narobe, če jih v toplejših mesecih uporabljamo v funkciji termooblačila (*thermal layer*) v situacijah, ko nismo aktivni. Dobra rešitev za poletne mesece so brezrokavniki iz tankih materialov (windstopper next to skin), ki nam pred vetrom ščitijo sredico telesa, ob tem pa se ne počutimo, kot da bi bili v savni. Veliko se govori tudi o vodoodbojnosti *softshellov*. Pri tem opažam, da veliko ljudi enači nepremočljiv (*waterproof*) z vodoodbojen (*water resistant*). Vodoodbojnost v praksi pomeni, da dežne kapljice zaradi površinske obdelave tka-

nine drsijo po njej in se ta namoči počasneje kot navadne tkanine. Za rahlo sneženje ali rosenje je to načeloma dovolj, kaka dolgo trajna ali intenzivna moča pa nam bo precej hitro prišla do živega. V takšnih pogojih žal odpovejo tudi oblačila, ki so deklarirana kot nepremočljiva. A o tej temi nekaj kasneje. Nekje vmes je beseda vodoodporno, ki jo razume vsak po svoje. Nekateri kot vodoodbojnost, drugi spet kot nepremočljivost.

V naših trgovinah je ponudba *softshella* zelo velika in modelov je preveč, da bi jih naštevali. Od znanih blagovnih znamk manjka le par imen (Marmot, Arc'Teryx, Montura, Mountain Equipment, precej skromna je tudi ponudba The North Face). Zastopane so prav vse variante *softshellov*, o katerih smo govorili, cene pa so seveda zelo različne. Toda velja dobro razmisliti, kaj pravzaprav potrebujete in želite.

Prihodnjič pa še več podrobnosti o modernih zgornjih slojih »čebule«. ●

Vsak na svoji gori

Sedim na klopici pred samotno kočo,
z nikomer ne želim si govoriti,
v tišini skušam misli umiriti;
naj mir zaceli v duši rano žgočo.

Sediš na klopici in molče uživaš,
kjer ni vsiljivcev, naglice in hrupa,
kjer tvoje se srce odpreti upa
lepoti, sreči. Tam resnično bivaš.

Oba sva tam, a vsak na drugi gori.
Pod nama ista zeleni dolina,
nad nama pne se mavrica, modrina,

pojo dišeč napev obema bori.
V oblake, moje sle, pogled upiraš,
a mojih nežnih pisem ne odpiraš.

Metka

Evropska zelena vez v Sloveniji

european
greenbelt

Varstvo narave in povezovanje ljudi

✉ Stanka Dešnik

Vizija Evropske zelene vezi je oblikovati okostje ekološke mreže, ki bo povezala naravna območja v Evropi od Barentsovega do Črnega morja. Cilj te iniciative je povezati območja ob nekdanji železni zavesi, ki je delila vzhodno od zahodne Evrope, prek varstva narave in načel trajnostnega ter vzdržnega prostorskega razvoja. Zelena vez povezuje naravna območja in ljudi od severa do juga Evrope ter preko meja združuje narode, ki so jih nekoč delile državne meje. Z mednarodnim povezovanjem ljudi, ki delujejo v že zavarovanih območjih, in tistih, ki se trudijo varovati naravo v območjih ob Zeleni vezi, se pod okriljem IUCN¹ obeta lažje usklajevanje človekovih aktivnosti v našem skupnem evropskem okolju v smeri pravičnega socialnega in naravi ter okolju prijaznega gospodarskega razvoja v lokalnih skupnostih.

Območja, ki se v Sloveniji vključujejo v Evropsko zeleno vez, so ob naših mejah z Italijo, Avstrijo in Madžarsko. V Sloveniji so to že zavarovana območja Triglavski narodni park, Dovžanova soteska, Krajinski park Logarska dolina, Golte, Krajinski park Topla, Krajinski park Goričko, Krajinski park Drava, Krajinski park Negova, Krajinski park Jarenina in nastajajoča zavarovana območja narave – Karavanke, Zgornja Drava, Pohorje in Regijski park Mura. Potencialna območja so tudi območja v omrežju Nature 2000, ki se dotikajo in prehajajo preko meja k našim sosedom, ter seveda vsa prehodna območja med njimi.

Povezovanje v aktivnostih varovanja narave, oblikah trajnostnega, naravi in ljudem prijaznega razvoja ter približevanja narave ljudem z ogledovanjem, razumevanjem procesov in gibanjem v naravi se v Sloveniji začneja z majhnim projektom, ki se je pravkar začel odvijati s sredstvi Phare Slovenija-Avstrija. V projektu z

naslovom »Po evropski zeleni vezi med Slovenijo in Avstrijo« se kot partnerji povezujejo občina Tržič z občinami Cankova, Kuzma, Rogaševci in Murska Sobota, Mariborska razvojna agencija in Center za zdravje in razvoj, Javni zavod Krajinski park Goričko in Inštitut za raziskovanje in izobraževanje Beltinci. Naš sodelavec iz Avstrije je društvo L.E.i.V (Lebedende Erde in Vulkanland), ki skrbi za zavarovano območje zlatovranke na avstrijskem Štajerskem. Poleg medsebojnega povezovanja in promoviranja ter vključevanja v evropsko družino je cilj projekta razvoj majhnih pohodnih poti, primernih za nordijsko hojo na obeh straneh meje. Izbrane poti se bodo promovirale preko spletnih strani in informirale obiskovalce s pomočjo infomatov, ki bodo vselej dostopni.

Več o evropski zeleni vezi najdete na spletnih straneh <http://www.countdown2010.net/greenbelt.htm> ali pri meni stanka.desnik@siol.net. ○

¹ IUCN (World Conservation Union) je Svetovna zveza za ohranitev narave. Deluje v okviru Združenih narodov. Uvrščamo jo med vladno-nevladne organizacije na svetovni ravni, saj združuje države članice, vladne agencije in nevladne organizacije. Slovenija je članica IUCN od leta 1993, Uprava RS za varstvo narave je včlanjena kot vladna agencija. IUCN je bila ustanovljena leta 1948 z imenom International Union for Protection of Nature (IUPN). Leta 1956 se je preimenovala v International Union for Conservation of Nature and Natural Resources, od zasedanja Generalne skupščine leta 1990 v Perthu (Avstralija) pa se vedno bolj uveljavlja krajši opisni naslov The World Conservation Union. Kratica IUCN se s tem ne spreminja. Posebnost organizacije je, da v svoji sestavi združuje države, državne agencije ter niz nevladnih organizacij – meddržavnih, državnih in krajevnih – v enkratno družabništvo. Maja 1997 je IUCN štela 895 članov (74 držav članic, 105 vladnih agencij, 626 državnih nevladnih organizacij, 56 mednarodnih nevladnih organizacij in 34 pridruženih članic) iz 137 držav (Skoberne, 1997, str. 16). *Tomaž Banovec*

Martinina Vizija

Prva slovenska ženska 8c

✍ Martina Čufar 📷 Marko Prezelj

Ime smeri mi veliko pomeni in me še dodatno spodbudi, da jo preplezam. Verjetno zato še nisem preplezala edinih dveh 8c, ki sem ju v življenju poleg Vizije še poskusila: Strel voda in Popolnega mrka. Kako bi pa bilo videti, če bi pisalo “Martinin Popolni mrk”?! No ja, saj me je veliko ljudi že malo odpisalo, sploh s tekmovanj, a sem še tu in imam “Vizijo”!

Čas za pomik meja

Če bi sodili po času, ki je minil med mojo prvo 8b+ Kaj ti je deklica?, ki sem jo preplezala leta 1997, in prvo 8c, bi sklepali, da mora biti razlika v težavnosti res velika. A ni čisto tako. Študiranju težkih smeri se nikoli nisem prav resno posvečala. Le v Sloveniji, predvsem v Mišji peči, kjer mi je zmanjkalo lažjih smeri, sem se podala tudi v težje smeri, ki sem jih večinoma preplezala zelo hitro, po nekaj dneh študija; Karizmo (8b+) celo v tretjem poskusu. Čas, ki ob tekmovanjih ostane za plezanje v skali, veliko raje izkoristim za obisk

tujih plezališč, kjer večinoma plezam le na pogled. Študiranje ene težke smeri se mi zdi zapravljanje časa, če je okoli mnogo lepih, malo lažjih; moj moto je “čim več preplezanih kilometrov”.

A leta 2005 sem si rekla, da je čas, da spet prestavim meje. Svoje in tiste v slovenskem ženskem plezanju. Že na začetku leta sem si zadala cilj preplezati 8c. V svetu je to mejo že leta 1998 presegla Baskinja Josune Bereziartu, ki ima sedaj preplezано že smer z oceno 9a/a+, poleg Josune pa se lahko z 8c pohvali še pet plezalk: Francozinja Liv Sansoz, Nemka Marietta Uhden, Američanka Beth Rodden, Španka Eva Lopez in Poljakinja Alexandra Taistra. Vedela sem, da je to dosegljivo tudi zame, le da bom morala v smer vložiti več truda, časa in znanja, kot sem bila vajena. Smer sem imela že izbrano: Vizija. 32 metrov dolga smer leži v sončnem, osrednjem delu Mišje peči in je soseda dveh najlepših 8b, kar sem jih plezala, Pikove dame in Karizme. Stil plezanja je podoben, le da je v Viziji začetna previsna

plošča precej težja. Sledi ji lepo lažje plezanje (okoli 8a/a+), ki je nekoliko "zasoljeno" okoli kapnika, ki je pogosto moker. Smeri sem se resneje posvetila marca. Že prvi dan mi je uspelo narediti vse gibe po majhnih, postrani obrnjenih poličkah in še manjših drsečih stopkih. Potem sem šla v smer še dvakrat, a nekako ni šlo. Prišla je sezona tekmovanj, med katero ni bilo časa za obisk Mišje, še manj pa prostora v glavi za vseh 70 gibov, ki vodijo preko Vizije.

Dolg premor in nekaj smole

Vrnila sem se šele novembra. Ponovno sem morala naštudirati gibe čez spodnji "boulder". Stara varianta mi je bila vedno manj všeč, zato sem poskusila drugo, tisto, ki je sicer namenjena le visokim plezalcem. A nikoli ne smeš izključiti možnosti, ne da bi jo poskusil. Res sem našla še en oster majhen oprimek, ki mi je pomagal priti do kapnika daleč na desni. Takoj sem vedela, da je to to. Čutila sem, da lahko smer že naslednjič preplezam. A potem se je "odisejada" šele začela. Zarečenega kruha se največ poje, je pregovor, ki se je izkazal za resničnega. Vedno sem pravila, da ne razumem ljudi, ki vse leto hodijo v Mišjo in visijo samo v eni smeri. Meni se je začelo dogajati isto. Nerada se izgovarjam na okoliščine, a v Viziji mi res niso bile naklonjene. Prvič je rosilo iz megle in je bilo vse mastno in drseče. Potem se je zapletlo pri zdravju, tako da sem štirinajst dni prisilno počivala ob antibiotikih. Vmes so bile tekme, na katerih sem želela biti spočita, zato sem Vizijo pustila čakati. Po tekmah in pozdravljenem zobu je začelo deževati in smer je namočilo. Spet je bilo treba čakati. Ko je končno posijalo sonce in so bili pogoji enkratni, sem si na "svojem" oprimku strgala blazinico na kazalcu. Da ne govorim o dogodku, ob katerem nisem vedela, ali naj se jokam ali smejem. Večer, preden sem šla v Mišjo, po dvodnevem počitku, namenjenem temu, da bom v Viziji polna energije, sem petnajst minut klepetala z Natalijo po telefonu. In ko sem hotela odložiti slušalko telefona muzejske vrednosti, me je v roki močno zapeklo. Sploh je nisem mogla iztegniti, naslednje tri dni pa me je mišica pekoče bolela. Pa naj še kdo reče, da telefoniranje ni naporno! Ob vsem tem sem

že skoraj vrgla puško v koruzo. Ampak jaz se ne vdam rada. Nisem hotela, da Vizija postane to, kar o njej piše v Slovarju slovenskega knjižnega jezika: (i) vidna zaznava brez stvarne podlage, privid; (ii) notranje doživetje česa, kar v stvarnosti (še) ni nastopilo. Želela sem, da postane resničnost.

Poplačana vztrajnost

K vztrajnosti me je spodbudila tudi Natalija – tudi ona je imela v Mišji neporavnane račune (smer Kaj ti je deklica?) in druga drugo sva motivirali, da sva dolgo sezono še malo podaljšali, ko so vsi ostali tekmovalci že počivali. Nisem vraževerna, a 21. je bil že mnogokrat moj srečni dan, zato sem šla na prvi zimski dan na Primorsko še bolj optimistična kot ponavadi. Dan je bil enkratni; sončen, jasen, brez vetra, skala pa suha in topla. Že pri ogrevanju v lažjih smereh sem se počutila čudežno lahko, ko pa sem vstopila v smer, sem vedela, da bo zagotovo šlo. Na najtežjih gibih je bilo, kot

bi se čas ustavil; toliko časa sem imela, da sem vsak oprimek natančno prijela, postavila noge na mikrostopke, jih pravilno obremenila, zasukala boke ... Vse to brez razmišljanja. Gibe sem že nešteto krat ponovila v mislih, zdaj so samo še iztekli iz telesa. Razmišljati sem začela šele po najtežjem delu; do vrha me je čakalo še 45 gibov, lažjih, a spet ne tako lahkih, da bi jih lahko plezala "na pol". Morala sem ohraniti odločnost in na dveh daljših gibih tudi tvegati. To je najtežje: ko enkrat preplezaš detajl smeri in veš, da jo imaš skoraj v žepu. Skoraj pa še nikoli ni zajca ujel ... A na srečo je vse teklo, kot je treba, in ko sem vpela verigo, sem občutila takšno veselje kot še nikoli po preplezani

smeri. Po telesu sem čutila mravljinice, v oči so mi prišle solze. S smerjo sem dobesedno živela celo leto (čeprav sem bila v njej dejansko le devet dni), zadnja dva meseca zelo intenzivno. Gibi so mi hodili po glavi vsak dan in ponoči v sanjah. Ko je šlo vse narobe, sem jokala, od jeze tudi brcala v skalo in se spraševala, kaj mi hoče smer povedati. Zdaj sem jo končno preplezala in občutki na vrhu so mi potrdili, da se je splačalo vztrajati.

Nataliji tisti dan ni šlo. A tudi to je imelo svoj namen. Tega namreč, da smo lahko dva dneva zapored nazdravljali s kraškim teranom. Uspelo ji je naslednji dan! Ni lepšega načina za zaključek sezone. ●

Zimske radosti na Daljnem vzhodu

Ledno plezanje na Japonskem

✍ Aljaž Anderle 📷 Urban Golob

Prvi vtis

Japonska je mešanica tradicije in super-tehnologije, servirane na tleh v 15 posodicah z okusom po ribah. Grižljaje si bašeš v usta s palčkami, medtem ko sediš na ogrevani školjki, se priklanjaš in gledaš, kako vse skupaj beži mimo z 200 kilometri na uro in s seboj odnaša še glas stewardese, ki pravi, da na naslednji postaji lahko prestopimo na linijo Oedo, Yurakucho, Tozai ali Yamanote.

Z Urbanom izbereva Yamanote.

Stik

Po deseturnem letu iz Evrope se znajdeva na letališču Narita, neprikladnih 60 kilometrov iz Tokia. Ne pustiva se njegovi privlačni sili in zbeživa še dve uri leta naprej, severno, v Asakigawo na Hokkaidu. Najina pot se po skoraj 24 urah končno sklene v majhnem letoviškem mestu Sounkyo, nekje v meglenih in temnih zaplotjih najsevernejšega med otoki japonskega arhipelaga in v osrčju narodnega parka Daisetsuzan. In sredi takoo mrzle zime, da

Magmatske kamnine, trd led in sibirski mraz. Nezumiotoko M8, Hokkaido, Japonska.

človek pomisli, ali česa tukaj ni. Poleti je tod nadvse živahno središče, nama pa se skozi sunke ledenega vetra zdi kot pozabljena sibirsko rudarska kolonija. Navežejo se prvi stiki, sprejme naju Miwo Shira, ledni plezalec iz Sappora, gostitelj pa je Yasuhiro Sato, šef tamkajšnje turistične zveze.

Ledno plezanje na Hokkaidu

Hokkaido ima veliko lednoplezalskega potenciala in najdaljša obdobja zime na Japonskem. Kljub temu je bilo tam preplezanih manj smeri kot na Honshuju. Glavna središča so okrog Sounkyu in v obalnih predelih zahodno od Sappora. Zimske razmere močno spominjajo na Quebec – vlažno, mrzlo, pogosto vetrovno in z veliko snega. Led je ponavadi trd in krušljiv, kar pripomore k občutenju prvinskih lednoplezalskih naslad: prezebljen rok in nog. Uporaba puhovk je več kot zaželena. Ne samo klimatsko, tudi topografsko se Hokkaido lahko primerja s Severno Ameriko oziroma Kanado. Pokrajina in celo arhitektura sta presenetljivo podobni, prav tako pa tudi vsepovsod pričujoče trgovine 7eleven.

V zadnjih letih so naprednejši plezalci preplezali vrsto kombiniranih smeri, precej možnosti pa je še za nove. Slapovi se ponavadi cedijo preko krajših in poraslih sten, ki jih najdemo v kanjonih ob tektonskih prelomih in na obalnih klifih. Skala je pretežno kvalitetna, včasih pa tudi drobljiva in mehka, če naletimo na sklade vulkanskega pepela. Smeri imajo ponavadi opremljena varovališča ali sidrišča za spust, ki je tudi najpogostejša oblika sestopa.

Ledni festival v Sounkyu

Festival ledu v kraju Sounkyo, s številnimi iz ledu zgrajenimi zgradbami, ulicami in mostovi, barvitimi lučmi in umetnim plezalnim poligonom, je bil najina prva postaja. Hongkonške turistke v minikah na vetrovnih -20°C , neprepoznavna hrana, sproščujoče toplice, predvsem pa japonsko prvenstvo v lednem plezanju, ki sva mu prisostvovala kot »tehnična svetovalca«.

Slika na prejšnji strani: Neyumigaeshi. Z bučečim Japonskim morjem za hrbtom.

Tekmovanje je bilo izvrstno organizirano, prvič sem izven Rusije začutil duh uigranega in dobro vodenege prostovoljstva, ki je sposobno poceni opraviti ogromno zahtevnega dela. Vse skupaj sem izkoristil za navezovanje stikov s plezalci in testiranje najnovejših Petzlovih cepinov, ki sem jih prinesel s seboj. Udeleženci japonskih tekmovanj v lednem plezanju zelo dobro odsevajo širšo družbo: so modernizirani tradicionalisti, pripravljeni spoprijeti se z vsako stvarjo, izzivom. Hlastno se učijo od drugih, da bi nato postali boljši od njih. Vzdušje na tekmovanju je bilo zelo spodbudno, pozitivno in še vedno mi v ušesu odmevajo glasni vzkliki »džajo, džajo« iz ust številnih navijajočih.

Chiyosibetsu

Zelo natrpan urnik in odvisnost od lokalnih predstavnikov v smislu prevozov in druge logistike sta pripomogla k temu, da sva bila že po štirih dneh kar fino utrujena, premražena in zelo potrebna počitka. Pot do tja pa je vodila prek obale japonskega morja in nekaterih ledenih in kombiniranih smeri. Bilo je vredno vsakega zanohtanja in vseh 500 prevoženih kilometrov.

Navdušeni japonski plezalci so naju odpeljali na slikovit kraj na obali japonskega morja. Kljub utrujenosti nama ni bilo žal dolge vožnje. Preplezane smeri in doživetja nad bučečim oceanom so bili prvovrstni. Nezumiotoko in druge smeri, strm led in previsna skala. Veter in hud mraz sta dajala občutek, da se nahajamo nekje visoko, če le ne bi bilo morja, ki se je zaletavalo v obalo za mojim hrbtom. Želel bi si več časa na tem kraju, vse tiste kombinirane smeri in številne možnosti za nove ...

Preden sva se spet podala na jug, sva preživela še en dan v kanjonu Sounkyo. Z nama je bil gospod Yamoto, ki nama je nudil prevoz. Slapovi, ki so blizu prometnic, so še kar dostopni, vseeno pa lahko računaš z večurnimi dostopi, predvsem zaradi velikih količin mehkega snega. Odločitev za slap blizu ceste tako ni bila slučajna.

Zaradi hudega mraza je bil led izjemno krhek in trd, nohtalo pa se je tako ali tako vse skozi. Po svojem vzponu sem občudoval še zagrizenost Yamota, ki je kljub letom fanatično pregrizel preko strme sveče; kasneje je priznal, da že nekaj časa ni plezal česa tako težkega.

Urban je medtem stoično prenašal podobe na filmski trak. Lepo prezeblji in pomrznjeni se nismo kaj preveč obirali, spustili smo se nazaj in se pobrali domov.

Interludij v Tokiu

Tokio. Velemesto superlativov: superveliko, superprijazno, supermoderno, superzanimivo, supertresočje, superhitro, superslikovito. Utrip mesta je hiter in konstanten. Podzemna železnica zaživi ob petih zjutraj in se ne umiri do desetih zvečer. Ceste tečejo v več nadstropjih, železnice ravno tako, ljudi je ogromno, indifrentnost begajoča. Vsak zase, ampak vseeno vsi skupaj tvorijo en gigantski organizem.

Z Urbanom sva bila nekaj časa gosta pri Cvetku Podlogarju, Blejcu, ki že dolgo živi na Japonskem, kjer ima ženo in dela kot prvi ne-japonski gorski vodnik, ki mu je uspelo pridobiti licenco za delo. Kdor poslovno uspe na

Japonskem, je dober poslovnež. Cveto pa je poleg tega še dober človek, alpinist in najbolj slovenski Slovenec na Japonskem. V zadnjih letih si je med japonskimi alpinisti, vodniki in klienti pridobil velik ugled, ki temelji na izrednih kompetencah, izkušnjah in velikem veselju do dela. Da ne omenjam njegovega predstavljanja Slovenije v japonskih medijih in stalnega truda za to, da domovino tudi osebno, v živo predstavlja japonskim turistom. Ob tem nehote pomislim na »strokovnjake«, ki za milijone tolarjev govorijo o tem, da Slovenija "invigorates", in se vozijo s pršuti in kičastimi prospekti po dragih sejmih in gala sprejemih.

Ledno plezanje na Honshuju

Slapovi na Honshuju so pogosto skriti v odmaknjenih dolinah in poti do njih niso enostavne. Pod marsikateri slap se je vredno odpraviti s šotorom, sicer lahko prideš pogledat

Sveča v slapu Neyumigaeshi

samo dostop. Japonci pozimi radi kampirajo in postavijo tabore, namesto da bi se ukvarjali z vsakokratnimi dolgimi dostopi. Zimska sezona na Honshuju je krajša kot na Hokkaidu. V času najinega obiska, ko se je Hokkaido še šibil pod ledom in snegom, je bil srednji del Honshuja že zelo blizu pomladi.

Yatsugatake

Najin kompanjon na poti v Yatsugatake je bil Yuji Emoto, mlad gorski vodnik, šolan v Franciji. Približno sva vedela, kam gremo in kaj naju čaka, česa več pa ne. Upala sva na led in se pustila presenetiti.

Presenečenja so sledila. Najprej smo prespali v veličastni brunarici, nato pa nas je goseničar peljal globoko v dolino, pod vznožje starega vulkana. Tam, sredi divjine, sta nas pričakala umetna stena za ledno plezanje in še eno tekmovanje za japonski pokal, ki sva mu z Urbanom asistirala. V roke sem dobil sprej z barvo in nalogo, da pripravim smeri. Vedno je dobro spoznavati svet z različnih perspektiv, sem se tolažil pozno zvečer, ko sem premočen odložil prazne pločevinke in sveže obarvano jakno iz goreteksa.

Urban pa je zbolel, tako da je lahko samo ležal v sobi, pod električno ogrevano odejo s prav malo upanja na kakšno izboljšanje. Domačini so od nekdaj pričarali nekaj tablet nedoločljivega izvora in še manj določljivega namena. Ampak bila je sila in Urban je stisnil nekaj rumenih pilul med zobe. Čudežni bonbončki so ga spravili na noge, kot da mu ni bilo nič. Že naslednje jutro je veselo skakal okrog in fotografiral.

Med tekmovanjem mi je pogled večkrat uhajal proč, k stenam, kjer so slapovi. Pozna sezona in velike količine snega so nakazovale, da s plezanjem ne bo nič. Treba se je bilo vrniti v Tokio in poiskati drug teren. Vedela sva, kdo nama bo lahko v pomoč.

Prefektura Nagano

Trem Slovencem je za konec uspelo skupaj obiskati najbolj znane slapove v okolici Nagana. Cvetov džip se je šibil pod opremo za smučanje, taborjenje in plezanje tistega dopoldneva, ko smo pustili Tokio za seboj in se

podali proti severozahodu. Plezalni vodniček nas je usmeril v Gunmo, prvi kraj, ki je obetal plezarijo. Po nekaj urah vožnje in pravem off-road preizkusu, v katerem smo morali odkopati zagazdeno vozilo, smo v bori uri in pol preplezali 100-metrski slap Inoguroshi no taki pete stopnje in še en prvenstveni raztežaj 6+. Mrak je že padal, ko smo se vračali v dolino in se premaknili bliže Naganu. Na vrhu smučišča smo se utaborili in pripravili na jutranjo smuko proti našemu naslednjemu cilju: dolini Oyafudo.

Smuka v plezalnih čevljih je bila poglavje zase, kljub temu pa sem jo odnesel brez spektakularnih padcev. Sonce je že obsijalo slapove in postalo nam je jasno, da nismo prišli niti dan prezgodaj. Hitro smo opravili z najbolj markantnimi šestnicami, še preden je taleči se led lahko začel ogrožati koga od nas. Med vzponom nazaj na vrh planote smo bili precej tihi, zavedajoč se, da je s sezono počasi konec, prav tako pa z najinim bivanjem na Daljnem vzhodu. S Cvetom smo se poslovili v Uemu, on je odšel naproti svojim klientom, midva pa sva sedla na hitri šinkansen in z 250 na uro zdrvela proti Tokiu. Najin naslednji cilj je bila Evropa. ◉

V Eigerju

Od 14. do 17. 1. 2006 so Tine Cuder (AO Lj. Matica, Papi Sport), Matej Kladnik (AO Kamnik) in Uroš Samec (AO Lj. Matica, Policija RS, BTC, Intersport) preplezali Klasično smer v Eigerju. Po njihovih besedah so bile razmere v steni povprečne, najtežji raztežaji so bili skoraj popolnoma kopni. V celotni smeri so preplezali le en popolnoma leden raztežaj. Na snežiščih, na katerih je bil trd sneg, so bile razmere zelo dobre. Uroš Samec je tako postal tretji Slovenec, ki je pozimi preplezal vse tri stene t. i. zadnjih problemov Alp: že leta 2002 je preplezal Crozov steber (Grandes Jorasses) in Klasično smer v Matterhornu. Prvi, ki je uspel v treh zadnjih problemih Alp pozimi, je bil Tomo Česen, ki je z njimi opravil v enem samem tednu, »v žepu« pa jih ima tudi Tina Di Batista. M. P.

Dva smučarska utrinka s poti okoli sveta

Elbrus in Mera Peak

Razgled med vzponom na Mera Peak

✍ in 📷 Uroš Ravbar

Z najvišje evropske gore

Z ženo Kristino sva se marca 2004 iz Novega mesta kot prva Slovenca odpeljala na pot z avtomobilom okoli sveta. Med prtljago ni manjkala alpinistična oprema, saj sva imela v Rusiji prvi alpinistični cilj, vzpon in smučanje z najvišje evropske gore, Elbrusa (5642 m). Na svetovnem spletu sva našla rusko agencijo, ki se ukvarja z organizacijo odprav na Elbrus in jo zaprosila za vodiča, ki bi naju spremljal do vrha. Iz agencije je prišel odgovor, da bo v istem času kot midva pod Elbrusom slovenska odprava z vodjo Davom Karničarjem, dobila sva njegov elektronski naslov in tako smo se srečali v vasi Terskol. Skupaj smo odšli na aklimatizacijsko turo do višine 4100 m. Po večurnem vzpenjanju s smučmi smo le prisopihali do Kampa 11, ki je dobil ime po nesreč-

nem dogodku, ko je pred leti tam zmrznilo 11 oseb. Pogled na zasnežene gore Kavkaza je bil božanski. Druga aklimatizacijska tura je potekala v nemogočem vremenu - mrazu, vetru in sneženju. Davo je skrbel za tempo, dokler nismo prišli do višine 4600 m.

Kmalu je napočil dan vzpona na vrh - priprave so se začele že ob dveh zjutraj. Bila je jasna noč s temperaturami med -18 in -23° C. Mraz ni dopuščal slikanja, snemanja, celo pitja ne in po nekaj urah je prisilil Kristino k umiku. Odločitev je bila prava, saj sem bil zanjo v skrbeh, ko je brez energije stopala po nevarnih ledenih ploščah. Zeblo me je kot še nikoli v življenju. Od skal Pashtukov na 4800 m do sedla med vzhodnim in zahodnim vrhom me je čakalo še približno 6 km dolgo prečenje. Od daleč so ljudje izgledali kot pikice in šele takrat sem se zavedel veličine Elbrusa. Nad

S smučmi na Elbrus

sedlom je sledil strm vzpon, kjer sem srečal Dava, ki me je opozoril, da se bliža sprememba vremena. Čakalo me je še pol ure gaženja, zato sem pohitel. Kratko zmagoslavje na vrhu, nato pa je bilo treba zaradi vremena čim prej v dolino. Johan, prvi Slovenec, ki se je s snežno desko spustil z Elbrusa, je tako oddrvel v dolino, da ga sploh nisem mogel dohajati. Spustila se je še megla, zaradi katere ni bilo enostavno najti koč, kamor sem se vrnil po enajstih urah naporov. Po presmučanih skoraj 4000 višinskih metrih prav do doline je Davo ob pivu in šašliku uprizoril pravi alpinistični krst. Kljub boleči zadnjici sva naslednji dan na ves glas navila Avsenikovo Na golici in se odpeljala novim doživetjem naproti.

S himalajskih pobočij

Po sedmih mesecih sva prispela v Katmandu, kjer sva bila gosta Slovenca Andreja. Ravno v tistem času se je v Nepal odpravljala tudi njegov brat Matjaž in sicer kot vodja zasavske odprave na Mera Peak (6470 m). Hitro smo se dogovorili, da so nama Zasavci v Katmandu prinesli precej domačega (Ravbarjevega) cvička, katerega sva se zares razveselila. Če Podgorci ostanemo brez goriva, v

najinem primeru cvička, je težko ... Cviček mi je dal tako energijo, da sem se še sam priključil odpravi. Aklimatiziran sem bil dobro, saj sva se s Kristino vrnila s trekinga okoli Anapurn ter preživela nekaj časa v Tibetu, ki leži povprečno 4000 metrov visoko.

Tako so mi naslednja dva tedna delali družbo trije Zasavci: Alen, Matjaž - Lobi in Matjaž - policaj. Začeli smo v dežju, ki se je kasneje na višini spremenil v sneg. Prve dve noči nas je presenetil strašen mraz in komaj smo se prebili preko 4600 m visokega prelaza v dolino Hinku. Oba Matjaža je dajala višina, vse pa nas je zeblo, čeprav smo bili dobro oblečeni. Po dolgem spustu v dolino smo se nato vzpenjali ob reki proti vasi Kothe. Tam so maoisti za nadaljevanje poti od nas zahtevali kar 3000 rupij (8500 SIT) na osebo. Iz žepa sem potegnil potrdilo, da sem maoistom že plačal - na srečo na listku ni pisalo, da je bilo to že pred enim mesecem na trekingu okoli Anapurn ... Drugi fantje niso imeli te sreče in po tem srečanju jim je tako odleglo, da so izgubili zamašek steklenice s šnopsom in je bilo treba, hočeš nočeš, spiti vso vsebino ...

V Khareju so se naši nosači odločili, da zaradi neprimerne obutve ne bodo šli do baznega tabora. Takoj smo našli rešitev - dali smo jim

Na vrhu Mera Peaka

naše treking čevlje, jih na snežiščih opremili še s cepini in jim razložili, kako se jih uporablja. Čim je pobočje postalo položnejše, sem si nataknil smuči in bil za nosače glavna atrakcija. Bazni tabor je skrit kakih 100 višinskih metrov pod potjo, ki vodi na vrh. Ko se je Mera Peak čisto odkril, sem občudoval to goro, prekrito z ogromno belo odejo in ko je sonce zašlo, je zasijalo nešteto zvezd. Razsvetljeni šotori so ustvarili še bolj romantičen pogled. Po dveh dneh smo se povzpeli do višinskega tabora na 5740 m, kjer sem v močnem vetru celo uro čakal na sončni zahod in ko sem slikal, so mi skoraj zmrznili prsti na rokah, prste na nogah pa sem si odtajal šele v spalki. Ampak za te razglede se splašča živeti, pa tudi trpeti. Everest, Nuptse, Lhotse, Makalu, Čo Oju, Kangčendzenga - pet osemtisočakov je bilo kot na dlani. Megla v dolini je naredila te velikane še bolj mogočne.

Vzpon na vrh se ni začel idealno. Školjka pancerja je čisto zmrznila in šele ob petih zjutraj sem bil pripravljen za odhod proti vrhu. Bil je prehud mrz, da bi čakal ostale, zato sem se sam odpravil naprej. Na 6000 metrih sem počakal Alena in skupaj sva nadaljevala pot do vrha, preostala člana odprave pa sta se kmalu vrnila v višinski tabor: Matjaža je zvila višinska bolezen, Lobiju pa so lažje pomrznili prsti

na nogi. Po res dolgem vzponu v srednjem delu sta se končno pred nama pokazala osrednji in severni vrh Mera Peaka. Vendar je bila pot do vrha še dolga. Zadnjih sto višinskih metrov je bilo najbolj napornih. Najprej diagonalno prečenje pobočja, potem pa direktni vzpon na vrh, kjer večina uporablja fiksno vrv. Alen je zagrizel v navpičnico, kmalu pa je obtičal na sredini, saj se mu je snela dereza. Spustil sem mu svoj dodatni cepin in nekako se je le prebil do vrha, kjer sva si čestitala in vriskala od veselja. A treba je bilo še nazaj v dolino. Že samo misel, da smučam s skoraj 6500 m visoke gore v Himalaji, je od mene zahtevala maksimalno koncentracijo. Napake si nisem smel privoščiti, ker bi lahko bila usodna. Ob vzponu sta največjo nevarnost predstavljala mrz in višina, ob sestopu pa številne ledeniške razpoke. Prvi del spusta je bil najzahtevnejši. Kratko, vendar strmo pobočje je zahtevalo vso zbranost. Potem sem naletel na izredno neugoden sneg, ki se še ni usedel, zato se je zgornja plast pod mojo težo vdiral. Vsled tega in pomanjkanja kisika nekih večjih smučarskih užitkov do višinskega tabora ni bilo. Tam pa sem že vedel, da mi je uspelo.

Potovanje okoli sveta lahko spremljate na svetovnem spletu: www.ravbar.t-media.si.

naša smer

Stena z žlahtno zgodovinsko patino

Zajeda Šit

✍ Mitja Košir 📷 Boris Strmšek

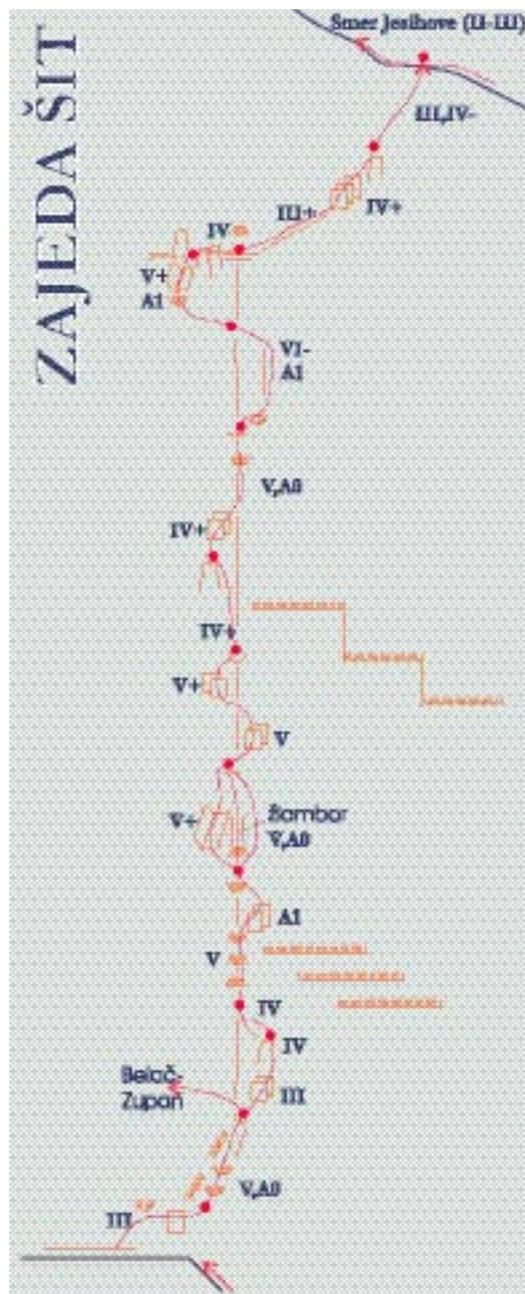
Seveda gre Jalovcu v zatrepu Planice prvenstvo v lepoti in postavi, stenam od Mojstrovk in Travnika do Šit pa v resnosti in nepristopnosti. Jalovec je v srcih tistih, ki imajo gore radi, simbolni lik, ne nazadnje ga imamo celo v grbu naše planinske organizacije; v divje obzidje severnih sten Mojstrovk, Travnika in Šit pa so zazrti le alpinisti. Njim začne srce hitreje utripati, ko začno misliti na smeri s pridihom »večnosti«, kakršne so Steber revežev v Veliki Mojstrovki, Varianta in Pehar (Aschenbrenner) v Travniku, Belač-Zupanova v Šitah, Steber Šit, Zajeda, JLA. S temi klasičnimi vzponi »v žepu« je alpinist nekoč stopil v »mojstrski ceh«, veliko pa pomenijo še danes, seveda če so preplezane v drugačnih razmerah in pod taktirko drugačnega ocenjevanja. Zimsko, solistično, prosto, celo v sestopu ... Vendar njihova imena ohranjajo veljavo, ki jim jo potrjuje alpinistična zgodovina.

V tem obzidju nad Planico so Šite nekaj posebnega. Najprej so gora brez pravega vrha, ki ji Trentarji z juga pravijo Rob Velike Dnine (2234 m) in komaj opazno štrli iz dolgega grebena nad razbitimi pobočji Velike Dnine. Povsem drugače je na severu, proti kateremu se v eni sami, nepretrgani navpičnosti spušča stena samih presežnikov. V njej se spoprimemo z najboljšo belo skalo daleč naokoli; težko se odločimo, katere izmed lepih in brez izjeme težkih smeri se bomo lotili, ko stojimo pod eno najbolj »obdelanih« sten v Julijcih; predvsem pa so Šite najbolj slovenske daleč naokoli, saj se v njihovo skalovje ni vpisalo ime nobenega tujega prvenstvenega plezalca, kot denimo v sosednjem Travniku ali Jalovcu. Celo slovenski plezalci, Skalaši, so se stene najprej dotaknili le na njenem zahodnem robu, kjer ima že zelo obrušene zobe (Pavla Jesih, Danilo Kante, Janez Kveder leta 1931). Spečo Trnuljčico so zbudili šele plezalski principi prve povojne dobe.

Njen »tisočletni mir« sta v enem samem dnevu, 13. avgusta 1950, zmotili kar dve navezi. V vzhodnem delu stene sta bila uspešna Rado Kočever in Roman Herlec in s tem, kot piše v Slovenskih stenah Tine Mihelič, za kakšno uro ali dve postala prva plezalca z novo smerjo prek severne stene Šit »v žepu«, kajti še istega dne sta iz osrednjega dela te stene izstopila Marjan Keršič - Belač in France Zupan, ki takrat še

nista vedela, da bo njuna nova smer postala ena najlepših klasičnih smeri v teh ostenjih.

Potem stena ni imela več miru. Le leto pozneje sta v njenem vzhodnem delu z novo prvenstveno uspeła France Avčin in Daro Dolar, leta 1955 pa je severna stena Šit postala »nosilka« dotlej najtežje smeri v naših gorah, težje tudi od slovitega Aschenbrennerja v

Risba: Barbara Žižić

sosednjem Travniku. Avtorja, velika mojstra Igor Levstek in Milan Schara, sta jo zmogla v dveh dneh, 22. in 23. julija 1955, in jo imenovala preprosto Zajeda, ker poteka v območju izrazite, zajedi podobne razčlembe v osrednjem delu stene. Seveda sta bila Igor in Milan le prva, ki jima je uspelo, kajti poskusov v tem delu stene je bilo dotlej veliko, saj so se tam hoteli uveljaviti vsi, ki so v takratnem slovenskem alpinizmu kaj pomenili.

Veljale so tudi ponovitve, ki s posebnimi pogoji veljajo še danes. Prva sta Zajedo junija naslednjega leta (1956) ponovila Aleš Kunaver in Milan Pintar, avgusta istega leta pa Nadja Fajdiga in Ante Mahkota; to je seveda Nadji prineslo tudi prvo žensko ponovitev in veljavo v takratni generaciji slovenskih in (posebno zanjo, alpinistko) v svetovnem merilu uveljavljenih alpinistov. Ponovitev je bilo vedno več predvsem zato, ker je bila prav Zajeda »vstopnica« v sicer neuradno združbo najboljših, saj je

bilo število ponavljalcev še dolgo »statistično« obvladljivo. Takrat se je namreč že resno govorilo o Himalaji in vsakdo, ki je želel v ta »klub«, je skušal preplezati tudi Zajedo.

Z uveljavitvijo zimskega alpinizma, predvsem pa z vedno večjo veljavo zimskih vzponov po najtežjih smereh v naših gorah, je prišla na vrsto tudi Zajeda. Tudi zimskih poskusov je bilo več, januarja leta 1974 pa je uspelo kamniški navezi Bojan Pollak, Stane Klemenc in Cene Kramar. Zajeda Šit je v klasičnem alpinističnem pomenu postala »obdelana«. Njena zgodba pa še zdaleč ni bila končana, saj z imenom in pomenom vendarle ostaja med »velikimi smermi« v slovenskih stenah, čeprav so ji prav v severni steni Šit druga za drugo rasle ob bok težke in tudi težje smeri; le malo-katera ji je dorasla po velikopoteznosti.

Naša plezalna družčina je bila v šestdesetih in sedemdesetih letih na ta konec zelo navezana. Zimski vzponi na Ponce, pomladno

Šite z melišč pod Kotovim sedlom

 Andrej Stritar

smučanje s Kotovega sedla, poletno plezanje v okoliških ostenjih, vse to je zaznamovalo naše bivanje v teh gorah. Tudi s kakšno pomembnejšo izjemo, predvsem takšno, ki je bila vezana na Šite. Prvega zimskega poskusa v Zajedi sta se lotila Den Cedilnik in Boro Krivic, a jima zaradi spleta okoliščin (vreme, oprema ...) ni uspelo. Nama z Borom je uspelo najti prehode v Zajedi vzporednih počeh in dala sva jim ime JLA, Ante Mahkota pa je z Nejcem Horvatom začel in potem z Borisom Grudnom dokončal steber, zdaj kot smer imenovan Steber Šit, od dna do roba stene. A tudi obiski v sami Zajedi tisti čas niso bili redkost. Vsaj dva osebna spomina me še nagovarjata.

Davnega poletja 1966 sva z Borisom Grudnom, kljub precej globokemu padcu prvega v navezi, ves čas sledila izvirnemu opisu smeri, torej po zajedi, brez poznejših – ne lažjih, a elegantnejših – obvozov, tri leta zatem pa sva z Marjonom (Marjanom Manfredo) smer preplezala v enem zamahu, varujoč le na stojščih, ne da bi vedela za pozneje tako

uveljavljeno kategorijo prostih ponovitev. Vse to seveda v »gojzarski« tehniki, kot bi dejal Tine Mihelič.

Kako je danes s Šitami, z njihovo Zajedo, z njihovimi smermi? Prav gotovo so še vedno izziv, če ne zaradi drugega, zaradi svoje alpinistom vsečne postavnosti, vsaj malo pa tudi zaradi žlahtne zgodovinske patine. Kajti če ne vemo, kaj in kako je bilo včeraj, se bomo le stežka znašli v jutrišnjem dnevu.

Dostop: Od planinskega doma v Tamarju (1106 m) po markirani poti proti Jalovcu. Zapustimo jo na primernem mestu in se napotimo pod steno (1.30 h).

Sestop: Čez južna pobočja po travnatih in gruščnatih vesinah do neizrazite stezice, ki pelje desno mimo izrazite skalnate ostroge in skozi prostran dolec na Jalovško škrbino nad Jalovčevim ozebnikom. Zavarovana pot se strmo spusti k vznožju ozebnika. Do Tamarja 2.30 h.

Vodniška literatura: T. Mihelič, R. Zaman. Slovenske Stene. Didakta, 2003. ●

Sfinga in druge

Rok Blagus (AO Lj. Matica) in Rok Zalokar (AO Radovljica, On Line) sta se odpravila v dolino Vrata iskat duha junaških alpinističnih časov. Triglav ju je opozarjal, da ga bosta sicer lahko zavohala, a se bosta morala počteno potruditi. Prvi dan sta prišla do bivaka pod Luknjo. Naslednji dan sta začela plezati po smeri Prusik-Szalay. V steni je bilo več snega, kot je kazalo spodaj, zato sta vse raztežaje razen enega preplezala z derezami. Pozno popoldne, po desetih urah plezanja, sta si uredila bivak na prečnici iz Amfiteatra v Sfingo. Naslednji dan sta ob sedmih začela plezati v smeri Kunaver-Drašler in bila ob šestnajstih na vrhu Sfinge. Tudi v Sfingi sta imela veliko snega in skoraj vsak oprimek je bilo treba očistiti. Na sestopu sta imela, kot sta se sama pohvalila, več sreče kot pameti in sta lepo našla prehode po na debelo zasneženi poti čez Plemenice do Luknje. Tretjo noč sta spet prespala v domovanju polhov, Bivaku pod Luknjo. Smer Kunaver-Drašler je dobila prvo zimsko ponovitev v kombinaciji s Prusikovo pozimi leta 1982 (Janez Skok in Zvone Drobnič). Oba Roka sta predstavnika mlade generacije, ki je dokončno utišala govorice o krizi slovenskega alpinizma. Kar nekaj iz omenjene generacije se jih je lotilo alpinizma sistematično, skoraj študijsko. Prebrali so knjige, povprašali naokoli, si postopno širili obzorje in izkušnje ter hkrati ostali na realnih tleh. Za najboljše med njimi se ni bati, da bi se krčevito prijeli samo ene plezalske veje, ampak bodo gradili naprej na vsej črti. Ob pogledu na Blagusov alpinistični načrt za leto 2006 je jasno, kako in kaj! Pozimi Patagonija, spomladi Aljaska, jeseni Himalaja, vmes pa, kot že minula leta, Alpe in naši hribi ter kakšna 8a(+) v plezališčih ...

Poleg omenjene Sfinge so v mrzlih severnih stenah plezali še drugi alpinisti. Brata Aleš in Nejc Česen (AO Kranj) sta v severni steni Grintovca preplezala Grintovčev steber (V/IV, 250 m). Plezala sta v pravih zimskih razmerah. Sestopila sta s spusti po vrvi po isti smeri, saj je bila gredina, po kateri poleti poteka sestop, nevarno zasnežena. Urban Ažman in Boris Lorenčič sta plezala v zahodni steni vrha Kraj sten. Stena, ki sicer ni zelo popularna, ponuja nekaj zanimivih smeri – ena izmed njih je Čez plati (V+/IV, III, 250 m). Tudi Urban in Lori sta tam naletela na pravo zimsko plezarijo, vse raztežaje razen enega sta preplezala z derezami in bila zvečer s treningom za Patagonijo zadovoljna.

Na primorski strani Julijcev

Lep obisk so v zadnjih dnevih prejšnjega leta imeli tudi primorski Julijci. Brata Anže in Tine Marenče (AO Kranj) imata rada Loško steno in Božiček jima je, sicer dva dni prekmalu, prinesel prvo ponovitev Kačje sline v Vednjem vrhu oz. Konjski škrbini v masivu Loške stene. Smer sta prva preplezala Dušan Rijavec in Milan Velikonja 30. in 31. 1. 1982 in jo ocenila s V/III-IV v skali in 75°/60° v snegu in ledu. Marenčeta sta v srednjem delu preplezala dva raztežaja variante, v najtežjem delu pa nekaj mest z lednim orodjem; ocenila sta jih z M5+. O smeri se je sicer veliko govorilo, poizkusov ponovitve pa je bilo malo. Najbliže sta ji bila pred nekaj leti Matej Mejovšek in Anže. Plezala sta po veliki grapi – kaminu levo od Votlega vrha. Pozneje se je izkazalo, da sta v zgornjem delu preplezala svojo smer; imenovala sta jo Kačji strup.

Dobre razmere pa so bile tudi v nekoliko nižjih in proti soncu obrnjenih stenah. V Idrski grapi v južni steni Jerebice so plezali Matej Kladnik (AO Kamnik), Tine Cuder, Blaž Ortar in Uroš Samec (vsi AO Lj. Matica). 600 metrov visoka grapa je postregla z nekaj prijetnimi skoki do 75° in delikatnim izstopnim raztežajem (v skali). Razmere so bile zelo dobre.

Nova kombinirana smer

Aljaž Anderle in Primož Hostnik (oba AO Tržič) sta opravila prvi vzpon v lani opremljenem projektu levo od Lambade. Gre za 45 metrov dolgo smer Spekter z oceno M7-8, ki naj še ne bi bila dokončna. Kdo pa bo dal dokončno oceno, če ne plezalca, ki imata največ izkušenj s takšnim plezanjem? Smer je opremljena s sedmimi svedrovci in klinom, za varovanje so potrebni le še ledni vijaki. Prva plezalca pravita, da je smer lepa in vredna obiska.

Prvenstveni spust s Slemena

16. 12. 2005 so Rajko Lotrič, Tomaž Novak, Grega Kofler in Jure Noč (vsi AO Mojstrana) presmučali lepo grapo, kakor pravijo domačini iz Belce, prvenstveno. Poimenovali so jo Tjulnjeva grapa in jo posvetili kolegu, ki je moral biti tisti dan, ko so šli smučat, v službi. Smuk se začne 100 metrov pred

Skok na streho Evrope

Nepozabno gorniško potovanje v Kavkaz z vzponom na Elbrus (5642 m).

Vrtaškim vrhom in pelje naravnost navzdol na Belco. Naklonina je približno 45°–50°. V grapi sta dva skoka, ki sta bila kopna in so ju morali preskočiti. Grapa je dolga približno 700 m s spodnjim plazom, potem pa je še 400 višinskih metrov do Belce.

Nad Chamonixom

Na božični dan so Tine Cuder, Samo Krmelj in Uroš Samec (vsi AO Lj. Matica) v severni steni Aigu du Midi preplezali smer Eugster Direct. V spodnjih 800 metrih je naklonina ledu na nekaj mestih dosegla 70°, v glavnem pa je bila med 40° in 50°. Zgornjih dvesto metrov je bilo strmejših, prevladovalo je kombinirano plezanje po ozkih snežnollednih trakovih in tankem ledu. Naši ponavljalci pravijo, da je primerna ocena IV, 4+, M5.

V Vailu več težjih kombiniranih smeri

V zibelki kombiniranega plezanja, koloradskem Vailu, sta zadnji mesec preživela zakonca Grmovšek (Dumo, Singing rock, Kayland in AAO Kozjak). Tanji je uspelo preplezati nekaj težjih smeri. Kot prva Slovenka in ena redkih žensk na svetu je najprej na pogled uspešno preplezala Esmeraldo (M7+), pozneje pa še Amphibian (M8+). Andrej je preplezal še smer Quasimodo (M9), na pogled Redbull and Vodka (M9-), pozneje pa še Reptile, svojo prvo M10. Tanja se je zatem udeležila še tekme v lednem plezanju na festivalu Ouray Ice, na katerem se vsako leto zbere vsa svetovna elita. V kvalifikacijah je bila najboljša in si je s tem omogočila nastop v finalu z najboljšimi na svetu. Tudi v finalu je plezala odlično in v težavnosti zasedla 4. mesto, takoj za tremi najboljšimi tekmovalkami, ki imajo že kar dolg tekmovalni staž. V skupni konkurenci pa je bila enajsta. Še bolje se je odrezala na hitrostni tekmi, saj je osvojila tretje mesto.

Dvig meja v slovenskem ženskem športnem plezanju

Kot smo že poročali, je Martini Čufar (Vrh, Five ten, Beal, Slovenska vojska, AO Mojstrana) v Mišji peči decembra lani uspelo preplezati smer

Vizija z oceno 8c in tako dvigniti mejo slovenskega ženskega športnega plezanja. Le dva dni za Martino je Nataliji Gros (Red Bull, Volksbank, Sawal, AO Kranj) uspelo preplezati svojo prvo smer z oceno 8b+, Kaj ti je, deklica?, in s tem postaviti piko na letošnji sezoni. S tem je postala tudi druga Slovenka, ki ji je uspelo preplezati smer te težavnostne stopnje (štirinajst dni prej pa je preplezala smer Lahko noč, Irena, 8b).

Švicarski balvani

Majhne skale, kratke težave in zelo močni fantje, ki se v šali delajo norca iz otresanja rok in počivanja na velikih oprimkih v daljših smereh. To je balvansko plezanje. Kar nekaj odličnih slovenskih plezorcev se je v zadnjih letih povsem posvetilo tej zvrsti plezanja. "Za kratek čas smo pospravili vrvi in se odpravili v svet, v katerem ne potrebuješ drugega kot crash pad, veliko moči v rokah, dobro kožo ter kar nekaj plezalne tehnike," je o vzgibih, ki so nekaj fantov vodili med švicarske balvane, dejal David Stepanjan. Tam sta predvsem David in Urh Čehovin preplezala nekaj težkih problemov. David je premagal probleme Secondo uomo Fb 8a, varianto Le Coupa (Fb 8a), Le Coupe (Fb 7c), dva (brez imena) z oceno Fb 7c+ ter veliko lažjih do 7b+. Urh je uspel v še težjih, saj je preplezal kar tri probleme z oceno Fb 8a+: Le Pelle, Super La Coupe in Le Dogs.

Marholče extrem 2006

14. januarja je v Mežici potekala 2. tekma za Slovenski pokal v lednem plezanju. Prizadevni člani AO Mežica in IKDM Perkmandle so poskrbeli za led in tekmovališče, Andrej Pečjak se je trudil s smermi, Branko Ivanek pa z obdelavo podatkov. V soboto zjutraj so začele kvalifikacije v težavnosti ženske in ker so vse splezale do vrha, jih je šlo v finale vseh pet. V finalu so vrh dosegle tri tekmovalke, zato je o zmagi odločal čas. Tudi fantje so plezali odlično, kar 14 jih je prišlo do vrha smeri. Finale ni bil pretežak, se je pa kar zavlekel, tako da so zadnji tekmovalci plezali že ob pomoči čelnih svetilk. Sledila je še tekma v hitrosti.

Rezultati v težavnosti: Ženske: 1. Valerija Jesenovc (AO Domžale), 2. Sandra Voglar (Posavski AK), 3. Jasna Pečjak (AO Domžale).

Moški: 1. Primož Hostnik (AO Tržič), 2. Peter Jeromel (AK Slovenj Gradec), 3. Jure Bečan (ŠDLPM). Rezultati v hitrosti:

Ženske: 1. Valerija Jesenovec (AO Domžale), 2. Polona Juričinec (Akademski AO), 3. Sandra Voglar (Posavski AK). Moški: 1. Matevž Vukotič (ŠDLPM), 2. Jernej Vukotič (ŠDLPM), 3. Pavle Kozjek (AO Lj. Matica). Več rezultatov na : <http://www.ice-climbing.net/>

Sponzorji in donatorji: *Vertikala, d. o. o., Zuba – Matjaž Zaluberšek, s. p., Avtoservis Reflex, Tab, d. d., M.P.I. Mežica, Mizarski servis Marko Anželak, s. p., Climbersonly, Uroš Perko, Ideja, Aleš Kogelnik, s. p., Šumah avto - Miroslav Šumah, s. p., Ključavničarstvo Prislán, Gradbeništvo Stane, Bhs Avtomehnika Ovičjak, Gradbeništvo Kuštomaj, Trgovina Mojca šport, Midra, d. o. o., Prodajalna David, Preša pub, Peca commerce, El-Kk, d. o. o., Petrol Žerjav, Pekarna Rednak, Okrepčevalnica M, Kmečki turizem Kajžer, Gostilna Krebs, Gostišče Krivograd, Enduro, Infosys in Intertehna. Posebna zahvala postaji GRS Prevalje!*

Novice zbrala Tina Di Batista

El Capitan

Lanska jesen je v dolini Yosemite prinesla nekaj odličnih dosežkov. Pri tem prednjačita Tommy Caldwell in njegova žena Steph Davis. Prvi je uspel najprej opraviti prosto ponovitev smeri Nos, kasneje pa je Nos prosto preplezal še enkrat in isti dan uspel še v smeri Freerider. Vse skupaj je nanoslo preko 2000 metrov težkega plezanja. Nekoliko zapostavljen zaradi Caldwellovega neverjetnega dosežka je ostal vzpon Steph Davis, ki je opravila prvo žensko prosto ponovitev znane smeri Salathe. Steph je vse letošnje poletje posvetila študiju ključnih razteža-

jev v vršni steni, jeseni pa ji je smer končno uspelo preplezati prosto. Pri odločilnem poskusu je vzela s seboj za pet dni hrane, ki pa jo je zaradi počasnega plezanja zmanjkalo. Tako se je soplezalka Cybele pod zadnjo tretjino po napetih fiksiranih vrhov povzpela na vrh stene, šla v dolino po dodatno hrano, jo prinesla na vrh Capitana in se z njo spustila do Davisove, ki jo je čakala v steni. Tako je Cybele Davisovi omogočila, da je vse raztežaje vodila pravzaprav v enem kosu in jih tudi prosto preplezala. Za celoten vzpon z oceno 8a/a+ je Steph Davis tako potrebovala enajst dni. T. J.

Glowacz in Jasper v Murallonu

Stefan Glowacz in Robert Jasper sta zadnja tri leta skorajda obsedena s patagonsko goro Murallon. Pomaknjena v notranjost celinskega ledu je po prvem vzponu leta 1984 (Italijani Aldè-Ferrari-Vitali) videla le malo plezalcev. Konec leta 2003 sta drugi vzpon na goro opravila Silvo Karo in Rolando Garibotti, istega leta pa sta prvenstveno smer Lost World (VII+, M8, 1000 m) preplezala tudi Jasper in Glowacz. Že naslednje leto sta bila zopet pod goro, a jima jo je zagodlo vreme in ju obrnilo 250 metrov pod vrhom. Lani sta bila pod goro že konec oktobra. Po treh tednih slabega vremena se je 12. novembra le zjasnilo. V steno severnega stebra sta vstopila ob treh zjutraj in dosegla vrh Murallon na naslednji dan ob devetih zvečer, po preplezanih 27 raztežajih s težavami do 9+, A2. Smer sta poimenovala Gone with the wind. T. J.

pisma bralcev

Pasja ravan ni več najvišja!

V nekem članku, če se ne motim, v lanskem PV sem prebral trditev, da je dolomitska gora Pasja ravan po gradbenih delih, ki jih je v poznih sedemdesetih letih začela jugoslovanska armada, izgubila precej metrov višine. To me je napeljalo na misel, da bi bil že čas za natančno geodetsko določitev nadmorske višine Pasje ravni. F. Černe in M. Accetto, moja stara kolega in prav tako upokojena geodeta kot jaz, sta

bila takoj za to in tako smo 5. septembra 2005 opravili terenski del posla. Izhodišče meritve je bila triangulacijska točka dobrih 700 m jugozahodno od Pasje ravni. Nekoč je bil vršni del te gore prav valovito razgiban, zdaj pa je tam vodoravna, kakih 150 m dolga in do 80 široka ravnica, ki se ob robovih že zarašča. Računski rezultat naše meritve je, da je njena nadmorska višina 1019 m, točneje, še decimeter ali dva

več; kota nekdanjega vrha pa je znašala 1029,2 m. V Atlasu Slovenije 1 : 50.000, ki je izšel jeseni, je zapisana kota 1020 m; to je tudi pravilno, saj je ob vzhodnem robu ravnice nevelik kup zemlje, ki je že vraščen v okoliška tla.

Tako je zdaj potrjeno, da najvišji vrh Polhograjskih Dolomitov ni več Pasja ravan, pač pa Tošč z višino 1021,0 m.

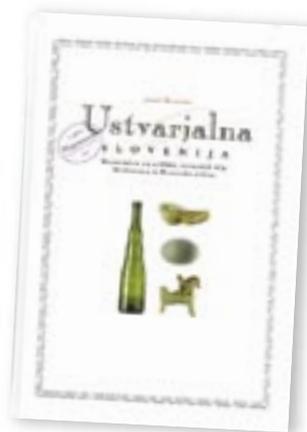
Marjan Jenko

Mojstrovine na stičišču Alp, Sredozemlja in Panonske nižine

Ustvarjalna Slovenija,
Janez Bogataj, Darila Rokus,
Ljubljana, 2005

Redko se zgodi, da v naši reviji predstavljamo knjigo »za popotnike, raziskovalce, privrženec slovenske ustvarjalnosti ter ljubitelje vrhunske kulinarike in vin«. Vendar, mar niso vsi ljubitelji gora in narave tudi popotniki po slovenski deželi, mar niso vsi planinci tudi ljubitelji ustvarjalne umetnosti, mar se, konec koncev, po uspešni turi ne pričežejo kakšne kulinarčne dobrote? In zato bo knjiga dr. Janeza Bogataja **Ustvarjalna Slovenija** (iz zbirke **Mojstrovine Slovenije**) prišla prav tudi vsem, ki zahajajo v gore, ki hodijo v naravo in jim človekova ustvarjalnost kaj pomeni. Avtor nas iz Ljubljane in njene okolice povede še na dvaindvajset drugih območij Slovenije oziroma njenih pokrajin. Preko Notranjske, Kočevske in Dolenjske se približamo Beli krajini, potem pa Slovenijo »obhodimo« v nasprotni smeri urinega kazalca, dokler ne »pristanemo« na obali, v Slovenski Istri. Kot avtor pravi, je knjiga prikaz sodobne ustvarjalne Slovenije z razsežnostjo dediščine. Vsako območje je najprej predstavljeno s kratkim uvodnim opisom, zatem pa se pred nami zvrste številni vrhunski rokodelci, predstavniki domačih in umetnostnih obrti. Ponekod jih je več, ponekod manj, vsepovsod pa vidimo izjemne ideje, prepletanje sodobnosti z večstoletno dediščino kultur na stičišču treh prostorov: Alp, Sredozemlja in Panonske nižine. Mnogi od opisanih izdelkov (nekateri tudi industrijski) so danes zaščiteni po geografskem poreklu, tradicionalnem poimenovanju ali po kakšnem drugem merilu. Zagotovo se v knjigi niso znašli vsi, ki kaj ustvarjajo, vendar je že po obsegu (blizu 300 strani) tako celovita, da ponu-

ja dober pregled, pa tudi pogled – saj je fotografsko gradivo res bogato. V knjigi poleg res znanih slovenskih izdelkov, kot so denimo potica, prekmurska gibanica, kranjska medica, idrijske čipke, bloške in Elanove smuči, najdemo tudi bolj »planinske izdelke«, denimo trniče (sirčke z Velike planine), mohant (bohinjski mehki sir), kambo (ovčjo ovratnico za zvonec), solčavske ovce in podobno. Avtor je dal velik poudarek tudi kulinarični in vinski umetnosti, zato tisti, ki bo knjigo vzel v roke, po dobri turi zagotovo ne bo imel težav z izbiro pristnih slovenskih jedi v kakovostnih gostilnah, kakor tudi ne z izbranimi vini. Vse, rokodelski izdelki kakor tudi kulinarčne dobrote, je predstavljeno z občutkom in spoštovanjem do ustvarjalcev, saj je nena zadnje vse, kar delajo, umetnost – marsikje tudi zaradi sodelova-

nja vrhunskih umetnikov, arhitektov, slikarjev. Iz knjige jasno odseva prav to – da le soustvarjanje vodi do vrhunskih izdelkov, ki so v ponos avtorjem in Sloveniji. Ko bomo torej pohajali po Sloveniji, pa naj bodo to gričevja ob Sotli, slemena Istre ali grebeni Julijcev, bomo povsod našli sledove velike in izjemne ustvarjalnosti človeka, ki se je naselil na tem malem stičišču treh svetov.

Marjan Bradeško

Iz Mladinske knjige trgovine,

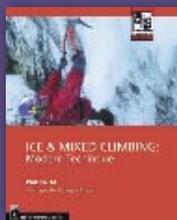
**KNJIGARNE
KONZORCIJ,**

Slovenska 29, Ljubljana

Paul Parker
FREE-HEEL SKIING
Telemark & Parallel Techniques for all Conditions
The Mountaineers Books, oktober 2001
(208 strani, mehka vezava, barvne in črno-bele fotografije, cena 5.030,00 SIT)
Odličan priročnik za turno smučanje.

Will Gadd
**ICE & MIXED CLIMBING:
MODERN TECHNIQUE**
The Mountaineers Books, november 2003
(208 strani, mehka vezava, barvne ilustracije in fotografije, cena 5.244,00 SIT)
Vsestranski vodnik za tiste, ki želijo več pri osvajanju veččin lednega in kombiniranega plezanja.

Makalu – 30 let pozneje

V sredo, 14. decembra, sta bili v Kosovelovi dvorani Cankarjevega doma dve zaporedni predstavi predpremiere filma Makalu – 30 let pozneje (na TVS je bil prikazan 24. januarja 2006). Film je kombinacija Riedlovih posnetkov z odprave Makalu 1975 in Božičevih s spominske odprave Ama Dablam 2005. Prireditelj je povezoval Ivan Lotrič. Namen filma je razložila programska direktorica TVS Mojca Menart, člani obeh odprav je predstavil vodja odprave na Ama Dablam in scenarist filma Viki Grošelj, občinstvo pa je v imenu PZS nagovoril njen podpredsednik in načelnik komisije za odprave v tuja gorstva Tone Škarja.

Himalajo odličnim mladim alpinistom kot možnost za samouresničitev. Vodstvo naslednjih nekaj odprav je prepustila velikemu vizionarju Alešu Kunaverju. Že njegova druga odprava – sicer pa četrta slovenska oziroma jugoslovanska – se je po odgovoru moštva na njegovo preprosto vprašanje: »Ponoviti Makalu po normalni smeri, ponoviti francoski jugozahodni raz ali se poskusiti v še nepreplezani južni steni?« lotila južne stene. Takrat – leta 1972 – sicer ni dosegla vrha, zato pa je to uspelo njegovi naslednji odpravi, obogateni s novimi alpinisti in novimi izkušnjami, jeseni 1975. Južna stena Makaluja je bila šele četrta preplezana stena kakega osemtisočaka – po južni steni Anapurne, jugozahodnem razu Makaluja in skoraj hkrati preplezani jugozahodni steni Everesta. S tem vzponom smo Slovenci stopili v svetovni himalajski vrh in se na njem obdržali

sedno iz objema smrti pripeljal nazaj v življenje. Ker se zaradi jezika poročanje o naših himalajskih odpravah v tujini omejuje na članke, saj imamo knjige – čeprav številne – skoraj izključno v slovenščini, so fotografije in še bolj film tisti posredniki, ki ga razume ves svet. To nalogo je leta 1975 sijajno opravil – kot že leto dni prej na Kangbačenu – smelec slovenske televizije Rado Riedl.

Trideset let pozneje je v spomin na odpravo Makalu 1975 odšla v Himalajo odprava Ama Dablam 2005. Namenjena je bila predvsem veteranom iz prve odprave, zato je bila gora nižja (6856 m), smer varnejša, a vseeno tehnično zahtevna, baza udobnejša. Za simbolično zvezo z mlajšo generacijo je odprava povabila s seboj dva sedanja vrhunska alpinista. Odpravo na Makalu je vodil Aleš Kunaver, odpravo na Ama Dablam pa Viki Grošelj, ki je bil pred tridesetimi leti »benjaminin« odprave na Makalu. Takrat je bil zdravnik Damijan Meško, zdaj Igor Tekavčič. Takrat je dogajanje na gori smel Rado Riedl, zdaj Stipe Božič. Takrat so dosegli vrh Stane Belak - Šrauf in Marjan Manfreda - Marjon, Janko Ažman in Nejc Zaplotnik, Viki Grošelj in Ivan Kotnik ter Janez Dovžan, zdaj - na Ama Dablamu - pa spet Marjan Manfreda - Marjon, Viki Grošelj in Stipe Božič, Janko Ažman in Janez Dovžan ter Tina Di Batista in Tomaž Jakofčič. Štiri imena so ista, dva člana odprave Makalu 1975 sta pokojna, eden pa se druge odprave ni udeležil, a bi gotovo tudi prišel na vrh.

Tako se zgodbi, čeprav je med njima trideset let, dopolnjujeta, spajata; tudi filma se zlivata v skupno zgodbo in hkrati primerjavo med nekoč in zdaj; in tako je tudi medgeneracijska vez, nakažana pri drugi odpravi, poklon starejši generaciji in morda spodbuda mlajši. Takratni pogum in zanos sta se tudi po treh desetletjih izrazila z voljo in sposobnostjo, vrednima vsega spoštovanja.»

Tekmovanje Mladina in gore

V soboto, 14. januarja 2006, je na OŠ Sostro potekalo 17. državno tekmovanje Mladina in gore. Tekmovanje je organizirala Mladinska komisija UO PZS ob veliki pomoči soorganizatorjev: PD Ljubljana Matica in OŠ Sostro. Sodelovalo je 26 ekip iz različnih krajev Slovenije; na državno tekmovanje so se uvrstile na podlagi rezultatov, ki so jih dosegle

“Kadar se neki narod s koreninami obdrži na svoji zemlji, čeprav okleščan od ostrih vetrov z zahoda in severa, in ko začne verjeti v svoj obstoj, mora poskrbeti, da ga vidi tudi drugi. Najprej smo se Slovenci dokazali v domačih gorah in v Alpah, nato smo se morali pomeriti še v areni svetovnega alpinizma – v Himalaji. Ko smo dobili to priložnost, so bili vsi najvišji vrhovi že doseženi. Zato se je že naša prva odprava na Trisul lotila gore po novih smereh. Po kratkem zastaju v začetku 60-tih let je Planinski zvezi Slovenije uspelo doseči sodelovanje pri trojem. Ustanovila je posebno komisijo za odprave in vodenje zaupala požrtvovalnemu Pavletu Šeguli. Tej komisiji je uspelo predstaviti

vsaj četrto stoletja, po večini sledeč takrat postavljenemu vodilu: »Preplezati vse najvišje gore sveta – po možnosti po novih smereh.« Tako se je uspešna pot s prve res visoke stopnice nadaljevala na Gašerbrum, Everest, Lotse, Daulagiri, Kangčendžengo, Čo Oju, Šišo Pangmo in druge osemtisočake z vzponi, smučarskimi spusti in tudi tragedijami pri doseganju in preseganju skrajnih meja. Že sam Makalu je pod videsom skupnega dela in uspeha poln osebnih dram. Na primer: Marjan Manfreda - Marjon je brez kisika plezal za Šraufom in vseeno dosegel 8463 m visoki vrh pete najvišje gore sveta. Janez Dovžan je šel iz zadnjega tabora naproti Zoranu Bešlinu, ki je omagal tik pred vrhom, in ga dobe-

na regijskih tekmovanjih. Ta so potekala 22. oktobra 2005. Tekmovanja se je udeležilo več kot 200 udeležencev. Uvodni program so pripravili učenci in učitelji OŠ Sostro, zbrane pa so pozdravili predsednik PZS Franci Ekar, v. d. GS PZS Danilo Sbrizaj in predsednik PD Ljubljana Matica Tomaž Willenpart. Tekmovanje je nekaj časa spremljal in pozdravil udeležence tudi predsednik države dr. Janez Drnovšek ter pokazal veliko zanimanje za delo mladih planincev, ki so mu ga predstavili člani MK PZS. Predsednik PZS Franci Ekar pa ga je seznanil z delovanjem PZS kot organizacije, v kateri ima še posebno veljavo prostovoljstvo. Medtem ko so mladi planinci izpolnjevali teste, so predstavniki MK PZS seznanili mentorje z delom in akcijami, ki bodo potekale v letu 2006. Za udeležence so organizatorji pripravili tudi ogled fotografij s trekinga Valmalenco 2005 in nemega filma Triglavске strmine ter orientacijski pohod. Po vrnitvi s pohoda je sledila razglasitev rezultatov. Prvo mesto si je prislužila ekipa GRS GREMO RAJE SPAT iz PD Ljubljana Matica, OŠ Sostro pod vodstvom mentorja Jožeta Draba. Za nagrado bodo njeni člani odšli na tabor v tujino, ki jim ga poklanja MK PZS. Drugo mesto je osvojila ekipa GIFTNE BONTE iz OŠ Mežica pod vodstvom mentorice Marjete Karničnik. Za nagrado si je prislužila dvakrat konec tedna v slovenskih planinskih postojankah, tako imenovani »vikend paket«, ki ji ga podarjata PD Celje in PD Ljubljana Matica. Tretje mesto je zasedla ekipa DIVJI LOVCI iz PD Ožbalt - Kapla in OŠ Brezno

- Podvelka pod vodstvom mentorice Petre Maček, ki si je poleg praktičnih nagrad prislužila še vikend paket na Planini pri Jezeru, ki ga podarja PD Integral Ljubljana. Tudi preostale ekipe so bile nagrajene s praktičnimi nagradami. Pokale za tekmovanje je prispeval Zavod za šport Slovenije. Sklepna prireditev se je končala pozno popoldne z željo, da bi se vnovič srečali na 18. državnem tekmovanju v januarju 2007. Še prej pa seveda na regijskih tekmovanjih, ki bodo potekala novembra letos.

Vodja državnega tekmovanja:
Brigita Čeh

Goričko – »slovenska Toskana«

V zraku je bil še vedno utrip Martina in dogajanje, povezano z njim, zato je člane krožka Planinarjenje Univerze za tretje življenjsko obdobje Velenje pot tokrat ponesla v kraje čisto v zadnjem kotičku naše prelepe Slovenije. Goričko! Navsezgodaj smo se odpravili na pot in že zapuščali Gornjo Radgono, v kateri smo se dotaknili meje z Avstrijo. Le-ta nekaj časa spremlja Muro in se ostro zarezuje vse tja do Radencev, tam pa se v ostrem kotu obrne navzgor in mi smo se obrnili z njo. Takoj po prihodu smo si ogledali tamkajšnje cerkev, nato pa v sosednjem lokalu skupaj z vodnikom načrtovali potepanje. Najprej smo se odpeljali v bližino tromeje in se

po lepi gozdni poti povzpeli do nje. Tam smo se (nehote) razporedili po Avstriji, Madžarski in seveda Sloveniji in kukali tja čez na gradova, ki sta nas vabila na ogled. Nismo se jima odzvali, saj smo imeli v načrtu ogled našega največjega slovenskega gradu v Gradu. Tja smo se odpeljali, saj bi za samo pešačenje zmanjkalo dneva. Oprtali smo si nahrbtnike in se odpravili na pot po nežno valoviti pokrajini; spremljale so nas jate črnih vran, vsake toliko časa smo preplašili fazana in prekrižali pot številni srnami. Prišli smo do vrtine Nuskova, ki ji delajo družbo vrbe res častitljive starosti. Vrtina je ostanek nekdanjega (neuspešnega) iskanja nafte. Iz nje teče »posebna«, dokaj topla voda s priokusom žvepla in slatine. Sicer pa je prava pitna voda v teh krajih velik problem. Povzpeli smo se na vzpetino nad potokom Kučnica tik ob meji z Avstrijo; tam pokrajina res zelo spominja na čudovito Toskano v Italiji. Skozi Ocinje smo se po tako imenovani »Kurji glavi« odpravili na razgledni Serdiški breg in spotoma pri prijaznem domačinu popili kozarček domačega. Po spustu smo se »dotaknili« mejnega prehoda in se po najvišjem vzponu na 418 m (!) visoki Sotinski breg povzpeli na razgledni stolp ter občudovali zahajajoče sonce. V Rogašovcih smo se oglasili v predelovalnici sadja in pokusili slastne marmelade in sokove, nato pa zavili še k vinogradniku. Pričakal nas je z dobro kapljico in dobro voljo, poleg tega pa še s harmoniko in trobento, zato sta sledila pesem in nepozabno druženje.

Marija Lesjak

Na tromeji na Goričkem

Miklavževanje v Gozdu

Leto je naokoli in z njim veseli december, ki se začne s pomembnim in dobrim možičkom Miklavžem. Seveda malokdo ve, da Miklavž prihaja z obale ob Sredozemskem morju, vsi pa vemo, da rad obdaruje pridne otroke. No, to je pa že vredno razmisleka; sem bil(a) dovolj priden (pridna), da bom dobil(a) darilo? Seveda ga bom, kako ne, saj sem se udeležil(a) planinskih izletov, pa taborov, pa čistilne akcije ... in na splošno sem bil(a) priden (pridna). In res, naše mentorice oz. vodnice so pripravile romantično miklavževanje

v Gozdu. Čeprav je bilo popoldne deževno, smo se veselili in svetlih misli peš in z naglavnimi svetilkami odpravili iz kamnoloma proti zavetišču v Gozdu. Pred zavetiščem so gorele bakle, zasajene v kupe snega, z vrha stopnic se je razlegal zvok harmonike in kaj kmalu je po stopnicah prišel tudi Miklavž in nas umiril s prijetnim nagovorom. Ker nas je bilo veliko, smo ob pomoči mentoric in staršev ter ob spremljavi harmonike zapeli nekaj prelepih otroških pesmi in si mislili: zdaj smo si darila še bolj zaslužili. In res, darila so bila tako težka in bogata, da je marsikdo potreboval pomoč. Miklavž, hvala ti, v tvojo bližino se bomo vedno radi vračali, seveda pa hvala tudi mentorici, ki so prireditev pripravile.

Mladinski odsek pri PD Krize

Orientacija na Homu

Mladinski odsek Planinskega društva Zabukovica je v soboto, 19. novembra 2005, pripravil 2. tekmo Savinjske orientacijske lige. Tekmovanja se je v lepem vremenu udeležilo 36 ekip, skupno je bilo kar 153 tekmovalcev. Orientacijsko tekmovanje je potekalo na področju Griž, Pongraca in Homa, kjer je bil tudi cilj. V kategoriji A je med 9 ekipami zmagala ekipa PD Braslovče 2 (mladi planinci do 6. razreda), v kategoriji B (7., 8. razred) je med 9 ekipami zmagala ekipa PD Vransko 1, v kategoriji C (mladinci) je med 6 ekipami zmagala ekipa PD Braslovče, v kategoriji D (člani) je med 3 ekipami zmagala ekipa PD Šempeter, v kategoriji E (veterani) je med 4 ekipami zmagala ekipa PD Polzela 2. Tekmovanja so se udeležile tudi družine, kjer pa je v kategoriji F (družine) med 4 ekipami zmagala ekipa PD Žalec - družina Žohar. Tekmovanje je bilo razmeroma zahtevno, zahtevnost in dolžina poti pa je bila odvisna od kategorije. Orientacija je potekala po Pravilih za planinska orientacijska tekmovanja. Tekmovalce je na poti čakalo tudi nekaj praktičnih vaj in vprašanj, praktične naloge so bile sestavljene iz znanj zaščitene gorskega cvetja in osnovnih planinskih vozlov, za ekipe C in D je bilo potrebno tudi popolno znanje orientacije z uporabo topografske karte in kompasa.

Lilijana Jančič

Izlet v Črno goro

Črno goro poznamo kot eno izmed republik nekdanje skupne države Jugoslavije. Večina nas ve, da so tam eden izmed največjih evropskih fjordov, to je zaliv Boke Kotorske, pa polotok Sveti Štefan, ki je bil dolgo zaprt za javnost, pa gora Lovčen, na kateri je mavzolej znanega črnogorskega pesnika in kralja Petra Petroviča Njegoša, pa da so tam seveda tudi lepe plaže. Sodelavec Renato je pripravil zelo zanimiv planinsko-turistični program, ki smo ga v začetku lanskega avgusta ob pomoči turistične agencije Sonček iz Maribora tudi izvedli in spoznali, da je lahko Črna gora še veliko več.

Odpravili smo se na pot. Vroče in soparno jutro nas je pričakalo tam daleč nekje na jugu Hrvaške, v dolini reke Neretve. Nismo se ustavljali, saj smo že željno pričakovali ogled srednjeveškega mesta Dubrovnika. Sprehodili smo se po gladkem kamnu njegovih starodavnih ulic in si ogledali še del obzidja. Po opravljenih formalnostih na meji, ki so v nas obudile nostalgičen spomin na našo nekdanjo skupno državo in njene uradnike, smo kmalu prispeli v Herceg Novi, letoviško mesto ob vstopu v zaliv Boko Kotorsko. Naslednje jutro smo se najprej s trajektom zapeljali čez zaliv in si prihranili dolgo pot okoli njega, nato pa nadaljevali pot proti Budvi. Sprehodili smo se po starem delu tega mesta in njegovem obzidju. Nato smo se odpravili v hribe, vendar še z avtobusom. Črna gora je pač takšna, da se je treba, ko greš iz obale v notranjost, najprej za kakih tisoč metrov dvigniti in nato skoraj za enako višinsko razdaljo na drugi strani spet spustiti, zato je potovalna hitrost, še posebno avtobusa, zelo majhna. Namenjeni smo bili v Cetinje, staro prestolnico Črne gore. Ogledali smo si cetinski samostan, pa tudi Njegošev muzej. Nato smo se po številnih serpentinah odpravili proti Lovčenu, sveti gori Črnogorcev, na kateri stoji Njegošev mavzolej. Z vrha smo pokukali v vas Njeguši, rojstno vas Petra Petroviča Njegoša. Ko smo prišli do mesta Kotor, je bila nevihta že za nami in spet je posijalo sonce, tako da smo se lahko v miru sprehodili po ozkih kotorskih ulicah. Nato smo se vrnili k avtobusu in se odpeljali naprej proti notranjosti Črne gore. Na parkirišču smučarskega središča Bjelasica smo iz avtobusa presedli v džipe in se že v trdi temi pripeljali na planino Katun

Vranjak. Za obiskovalce so pripravili katune, majhne pastirske stanove, v katerih je prostora ravno za dve osebi. Drugo jutro smo se prebudili v leden hlad. Komaj smo čakali, da smo lahko končno odšli na pot, da smo se vsaj malo ogreli. Pred nami je bila celodnevna planinska tura po okoliških vrhovih in planinah. Med drugim smo se povzpeli na 2132 metrov visoko Črno glavo. Pasli smo se na planjavah borovnic in se čudili vztrajnosti ljudi, ki tudi na dva tisoč metrih nadmorske višine kosijo travo, ki jo uporabljajo za hranjenje živine. Utrujeni, a zadovoljni smo vrnili k našim ekokatunom in željno pričakovali večerjo. Naš naslednji cilj je bilo mesto Žabljak na durmitorski planoti, ob poti pa smo se ustavili in sprehodili ob Biogragskem jezeru ter si ogledali osupljivi most prek reke Tare pri Đurđevića Tari. Popoldne smo prispeli v osrčje Durmitora. Po nastanitvi in osvežitvi smo se sprehodili skozi Žabljak in do Zmjinja in Črnega jezera, nato pa smo se zgodaj odpravili k počitku, saj nas je naslednji dan čakala najtežja preizkušnja našega popotovanja. Nameravali smo se povzpeti na 2532 metrov visoki Bobotov Kuk; kmalu smo ga za kratek čas preimenovali v Bobijev Kuk. Naslednje jutro smo vstali že pred soncem in se zgodaj odpravili na pot. Da bi si vsaj malo skrajšali pristop, smo se nameravali z avtobusom zapejljati do Sedla. Če nas je na Biogragski gori zeblo, na Durmitorju gotovo ni bilo tako. Nekaterim je bilo celo tako vroče, da so se v Zeleni mlaki ob poti na Bobotov Kuk okopali v ledeno hladni vodi. Čakal pa nas je še dolgo-trajen sestop v Žabljak. Tiste kotanje in vrtače, pa vročina med borovci, mi bodo še dolgo ostale v spominu. Proti koncu sta vročina in žeja že vse kar pošteno dajali, zato je potem hladno pivo v dolini kot bi mignil steklo po presušeni grlih. Zvečer pa spet pakiranje, saj smo naslednje jutro Žabljak že zapustili in se odpeljali ob reki Tari, črnogorskem biseru, ki slovi po svoji divjosti, visokih kanjonih in čisti vodi, od izvira do združitve z reko Pivo. Po Tari naj bi se spustili z gumjastimi čolni ali rafti. Še prej pa se je bilo treba po ozki in vijugasti cesti spustiti iz Durmitorja. Ko smo prispeli do izhodišča za rafting, smo se razdelili po čolnih, sledila so še navodila vodnikov raftov, potem pa je šlo zares. Spustu po reki so spet sledile mejne formalnosti, saj smo zapuščali Črno goro. Seveda pa to doživetje ne bilo popolno, če ne bi poskusili

slastnih sarajevskih čevapčičev in se sprehodili po zanimivi Baščaršiji. Vsi udeleženci smo spoznali, da je Črna gora več kot samo dežela na jugu nekdanje Jugoslavije z lepimi plažami in toplim morjem. Črna gora je tudi dežela tradicije, dežela prijaznih ljudi, dežela čudovitih gorskih jezer, rek, dolin in planot.

Leon Vrhovšek

Novinarska konferenca PZS

Na sedežu Planinske zveze Slovenije je bila 11. 1. 2006 novinarska konferenca, na kateri je predsednik PZS Franci Ekar novinarjem predstavil najpomembnejše novosti zadnjih mesecev. PZS je 3. 1. 2006 dobila od ministra za zdravje dr. Andreja Bručana podpisano odločbo, s katero je ta 28. 12. 2005 podelil Gorski reševalni službi pri Planinski zvezi Slovenije (v nadaljevanju: GRSS) status organizacije, ki dela na področju humanitarne dejavnosti. Z izdajo te odločbe so bili odpravljeni vsi dvomi glede nadaljnega financiranja delovanja GRSS in zagotovljeno je bilo njeno nemoteno delovanje tudi v prihodnje. PZS pričakuje, da bo GRSS v letu 2006 imela za svojo dejavnost na voljo približno 200 milijonov SIT. Od FIHO naj bi prejela kakih 75 milijonov SIT, preostanek pa od MORS/RUZR. Delo gorskih reševalcev, ki zdaj poteka v šestih samostojnih društvih GRSS in v enajstih postajah GRSS, ki delujejo v okviru planinskih društev, vsi skupaj pa so člani PZS, je široko zastavljeno. Posredujejo na različnih področjih reševanja (jadralni padalci, zmajarji, nesreče pri vodnih športih, ...), in ne samo pri reševanju v gorah. Zanimivo je, da je bilo lani v gorah manj nesreč kot prejšnja leta, čeprav obisk zaradi slabega vremena in slabših, nevarnejših razmer ni bil kaj prida manjši kot v prejšnjih letih. Razlog je morda dobro preventivno delo PZS, saj statistični podatki že vrsto let kažejo, da je med člani planinske organizacije v skupnem merilu malo ponesrečenih. To kaže na dobro preventivno in izobraževalno dejavnost v planinskih društvih. Večina ponesrečenih je tako turistov in nečlanov. Prav zato je PZS v decembru 2005 na veleposlanike nekaterih držav, iz katerih prihaja največ obiskovalcev v naše gore, naslovila dopis, v katerem

jih je prosila, naj svoje državljane opozarjajo na morebitne nevarnosti in previdnost, da ne bo več tragičnih nesreč, kakršne so se dogajale v letu 2005. Na našo pobudo so se že odzvali in se zahvalili veleposlaniki nekaterih držav (Španije, Češke, Švice, ...). Na novinarski konferenci so govorili tudi o predlogu zakona o planinskih poteh. PZS si že več let prizadeva, da bi se vzdrževanje, uporaba in financiranje vzdrževanja planinskih poti zakonsko uredili. Hkrati s tem bi radi zaščitili tudi naš simbol, Knafelčevo markacijo, ki označuje planinske poti in smerokaze, ki usmerjajo planince po poteh. Planinska zveza Slovenije s skoraj 7000 km planinskih poti in približno 1000 registriranimi markacisti vzdržuje poti tako, da so lahko vsem v ponos. Žal je v zadnjih letih čedalje več težav pri zagotavljanju finančnih sredstev za vzdrževanje, pojavljajo pa se tudi problemi z novimi lastniki zemljišč, prek katerih ponekod že stoletje vodijo planinske poti. Zato upamo, da bo zakon o planinskih poteh čim prej sprejet, saj smo ga več let pripravljali po svojih najboljših

močeh, pri pripravi upoštevali veliko različnih pripomb in se usklajevali z različnimi interesnimi skupinami. Planinci hodimo v hribe zato, ker jih imamo radi in v njih smo prijatelji ne glede na to, od kod smo in tudi kateri stranki pripadamo. Družijo nas hribi.

In še nekaj besed o pridobivanju statusa društva, ki deluje v javnem interesu na področju varovanja narave. PZS je na ministrstvo za okolje in prostor že naslovila vlogo za podelitev tega statusa. Če si ga bo pridobila, bo s tem le potrjeno dolgoletno delovanje PZS na tem področju. V okviru PZS skrbi za varovanje narave Komisija za varstvo gorske narave (KVGN), ki deluje kot strokovna komisija pri Upravnem odboru PZS in skrbi predvsem za izobraževanje kadrov (Varuhi gorske narave) in povezovanje odsekov za varstvo gorske narave v planinskih društvih po vsej Sloveniji. Komisija je aktivna tudi na mednarodnem področju, saj deluje v skupnosti držav Alpskega loka (CAA) in tesno sodeluje s podobnimi komisijami sosednjih planinskih zvez.

Indok PZS

Ob dnevu gora na Hom

Ob dnevu gora so na OŠ Griže pripravili srečanje Unescovih šol, vključenih v središče Celje. V sodelovanju s PD Zabukovica, ki je prevzelo strokovni del, so pripravili aktivno dopoldne in ga kljub snegu izvedli na terenu. Po pozdravu ravnateljke šole Francija Žagarja, koordinatorice Unesca na šoli Janje Ramšak, predsednika PD Zabukovica Jožeta Jančiča in predsednika PD Liboje Franca Čretnika so se odpravili na Hom. Med drobnim sneženjem so bili kaj hitro na cilju; tam jih je že pričakal topel planinski čaj, pozneje pa še okusno kosilo. Nato so ob diapozitivih prepotovali Slovenijo od prekmurskih ravnin prek gora do primorja. To je bilo prvo srečanje te vrste in upajo, da kljub manjši udeležbi ne zadnje, kajti vsi navzoči so si bili ob koncu edini, da so preživeli lepo dopoldne, ki bo še utrdilo prijateljske vezi.

Janja Ramšak

Ježovnik Magda – dobitnica najvišjega priznanja PZS

Med letošnjimi dobitniki najvišjih priznanj Planinske zveze Slovenije je bila tudi Magda Ježovnik, članica Planinskega društva Zabukovica. Na prireditvi Planinske zveze v Bovcu, 11. decembra 2005, je prejela najvišje priznanje - svečano listino PZS za dolgoletno vsestransko aktivno delo v PD, posebej na področju vzgoje mladih. Vse od leta 1975 pa do upokojitve je bila mentorica planinske skupine na osnovni šoli v Grižah, tudi po upokojitvi je pomagala pri mentorstvu, organizaciji izletov, planinske šole in do lanskega leta planinskih taborov. Z mladimi je sistematično hodila in opravila različne vezne poti v Sloveniji in Jugoslaviji, pod njenim sovodstvom je PD Zabukovica leta 1983 organiziralo prvi tabor mladih planincev v Logarski dolini. Pod njenim mentorstvom se je na šoli izvajala akcija PIONIR PLANINEC oz. kasneje MLADI PLANINEC, bila je soorganizator planinskih šol, pod njenim mentorstvom je veliko mladih opravilo PLANINSKO ŠOLO, prav tako so pod njenim mentorstvom otroci začeli tekmovati v orientaciji, nekateri so celo postali republiški prvaki v orientacijskem teku, udeležili so se tudi svetovnih prvenstev. Tako kot je v času službovanja na osnovni šoli vodila mlade planince po hribih in jih vzgajala v duhu planinstva, sedaj vodi skupino starejših za samopomoč, med njihovimi aktivnostmi so tudi krajši

izleti v hribe. Hkrati pa je aktivna tudi pri aktivu upokojenih učitelje, občasno organizira kakšen izlet. Sodelovala je pri sestavi raziskovalne naloge o planinstvu in brošure Planinstvo v našem kraju, prav tako je leta 2004 skupaj s kolegico Bredo Veber napisala in izdala knjigo GRIZE, v kateri je med drugim opisana tudi zgodovina planinstva v našem kraju, delo planinske skupine na osnovni šoli, tekmovanja v orientaciji. Člani planinskega društva Zabukovica smo veseli in ponosni, da je naša Magda prejela najvišje priznanje PZS in ji čestitamo!

Lilijana Jančič

Pavel Pečar – 75-letnik

Rojen je bil v Domžalah dobro desetletje pred drugo svetovno vojno in usoda mu ni prizanašala, a napredna in narodno zavedna družina mu je dala najboljšo »doto«: izklesala ga je v pokončnega človeka z neupogljivo hrbtenico, poštenjaka ter zavednega Slovenca in naprednjaka. Kot dijak se je upiral narodnostnemu zatiranju in drugim krivicam, že v obdobju nemške okupacije, pa tudi pozneje; znan je kot prvi Slovenec, ki je konec šestdesetih let na javni konferenci v Beogradu govoril in materinem jeziku in zahteval prevajanje. Štiri desetletja je delal kot univerzitetni diplomirani pravnik in socialni delavec, pretežno v socialnozdravstveni dejavnosti, med drugim kot direktor Komunalnega zavoda za socialno zavarovanje v Kopru, pozneje pa vrsto let kot direk-

tor Zdravstvene skupnosti Slovenije oziroma Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije. Delo je vse življenje opravljal odgovorno in poglobljeno, o tem priča tudi nagrada Sklada Borisa Kidriča, ki jo je leta 1960 prejel za študijo o socialnomedicinskih aspektih zdravstvenega zavarovanja. Je velik ljubitelj in prijatelj narave: morja, še posebno pa naših gora. Na sprehodih ob obali mu morje vzvalovi duha, čustva, spomine; pogosto se tudi še zdaj rad odpravi v hribe: na Kraški rob, Snežnik, predvsem pa v »rojstne« Kamniške planine. Tudi ljubezen do gora je družinska »dota«: njegov oče Pavel je zlasti po upokojitvi vrsto let pomagal legendarnemu Lenčku pri graditvi in urejanju Domžalske kočice na Mali planini, naš jubilat pa je od mladih nog »capljal« za starejšim bratom Marjanom po Kamniških planinah in si pri šolanju pomagal s tem, da je iz Stahovice tovoril na hrstu pivo za kočice na Veliki planini in pod Kravcem. Veliko pozornosti in truda že vse življenje posveča varovanju narave in preprečevanju onesnaževanja. Tako se je pred leti daljnovidno uprl nepremišljenemu načrtu za graditev rafinerije na Serminu pri Kopru, nekoliko pozneje pa je dvignil svoj glas tudi prek meje proti graditvi velikanske termoelektrarne pri Miljah in TE Plomin II., ki bi bila še posebno nevarna zaradi uporabe visokoradioaktivnega premoga iz Raše. Omeniti velja, da je ob koncu osemdesetih let pripravil odlok o morskem ribištvu Skupnosti obalnih občin Koper, ki izhaja iz celovitosti Piranskega zaliva in je zato pomemben argument Slovenije pri dokončnem določanju naše morske meje. Član planinskega društva je dobrih 50 let in je še zdaj aktiven v Obalnem planinskem društvu Koper. Po gorah hodi z odprtimi očmi in srcem in svoje doživljanje ljudi in narave tudi rad opiše in objavi, še posebno v Planinskem vestniku, in to s psevdonimom iz dijaških let Pavel Pavlovec. Tako je bilo samo v obdobju 1995–2000 objavljenih 41 njegovih prispevkov, zadnji v št. 3/2004; nosil je zanj značilno vsebino oz. naslov »Abraham v kraljestvu Snežnika – Gora mojega občudovanja in dolgoletnega hrepenenja«. Posebna privlačnost njegovega pisanja je poglobljena, pa tudi (samo)kritična refleksija planinskih doživetij in ponotrnanja sozvočja z naravo, v kateri tenkočutno prisluhne šepetu tišine in večnosti. Še na mnoga zdrava in lepa leta!

Lucijan Gregorič

IN MEMORIAM

Ivo Privora

Prelep prvi zimski dan, ki se je naredil, še zdaleč ne more ublažiti bolečine, ki preveva naše duše. Bežen pogled na okoliške hribe bolečino le še poglobi, mraz, ki v tej zgodnji zimi že močno pritiska, spreletava naša telesa, hladni, ozirajoči se pogledi, kot da ne najdejo opore, cilja. Težko dojemamo dejstvo, da se poslednjič poslavljamo od prijatelja, ljubitelja gora, ljubitelja glasbe. Pravzaprav se je v navidez krhkem telesu združilo vse lepo, kar lahko nudi življenje. Toda žal je v tej krhkosti našla svoj prostor tudi zahrbtna in huda bolezen. Vsaka beseda o premagovanju, o poteku bolezni je danes zgolj boleč spomin; le slutimo lahko, kako je trpel, ko je prenašal to razjedajočo pošast. V njegovih očeh je bila vidna bolečina, bila je vidna tudi ljubezen do gora, glasbe. V njegovem božajočem pogledu je bilo polno prijateljstva. V njegovih dejanjih pa neomajna volja, natančnost in vztrajnost. Na premnogih planinskih poteh bo ostala zgolj njegova sled, v planinskih kočah pa njegov podpis kot neizbrisen spomin na neko ljubezen. Ivo Privora, pravzaprav Pživora, kajti njegovi starši izvirajo iz Češke, se je rodil 1. marca 1951 v Zagrebu.

Osnovno šolo je obiskoval na Pantovčaku v Zagrebu. Vzporedno z osnovno šolo je obiskoval tudi nižjo glasbeno šolo Blagoje Bersa v Zagrebu. Zelo priznana gimnazijo Bogdana Ogrizovića v Zagrebu je dokončal z odliko, vzporedno z njo je zaključil tudi srednjo glasbeno šolo. Končal je študij in diplomiral na fakulteti za strojništvo in brodogradnjo v Zagrebu, kjer se je po diplomi zaposlil kot asistent. V Savinjski dolini je našel svoj drugi dom, druge prijatelje. Vključil se je v planinsko društvo Žalec, nato pa je bil več kot deset let član planinskega društva Zabukovica, od tega večji del tudi vodja izletniškega odseka in član upravnega odbora planinskega društva, svojo drugo muzo, muzo glasbe pa je našel pri godalnem orkestru Akord v Celju, katerega član je bil. Mnogim je na tem pokopališču v slovo zapela tudi njegova violina. Če smem v imenu vseh, ki smo Te poznali, ki smo s Teboj delali, snovali, poustvarjali, obljubiti, potem to moram! Ivek, predragocene so izkušnje, ki smo jih spoznali s Teboj, preveč bi bilo izgubljenega, če Tvojega dela ne bi nadaljevali, naša življenja bi bila prazna, če jih ne bi bogatili s Tvojimi nauki. Zatorej

obljubljam v svojem in v imenu vseh - skušali bomo vsaj posnemati Tvoje dela in tako bolečino, ki reže naša srca, poskusili omiliti. Bolečina otopi, mine. Ostane pa spomin, ostane spoznanje, da smo srečni, ker smo Te imeli, ker smo smeli biti Tvoji prijatelji. Odpočij svoje izmučeno, izpito telo. Veter, ki bo zavel čez Kamnik, naj raznese ostanke po Tebi sveti zemlji. Poslednji trenutek bodo s Teboj Tvoji prijatelji, Tvoji najdražji. Iz Tvojega pepela bo vzklikla nova ljubezen, večno porajajoče se življenje in vračanje v Novo.

Jože Jančič

Priporočila za hojo turnih smučarjev po smučiščih

Se veselite svoje prve smučarske ture? V zadnji zimi je v Avstriji smučalo približno 300.000 turnih smučarjev. Od 20.000 do 30.000 jih je izbralo turo na urejenih smučiščih. Za veliko smučišč to pomeni velik problem, vendar žičničarji in turni smučarji lahko dobro sodelujejo. Avstrijski Kuratorji si skupaj z žičničarji in vsemi planinskimi ustanovami prizadeva za skupno sodelovanje pri izdelavi priporočil za hojo po smučiščih. Kuratorji si želi, da bi žičničarji upoštevali posebna priporočila planinskih društev. Smučišča so namenjena predvsem uporabnikom žicnic in gondol. Nesreče in nesporazumi se obravnavajo po vedenjskih pravilih FIS za smučarje.

1. Bodite pozorni na lokalna opozorila (označbe).
2. Za zaporo smučišča ali dela smučišča obstajajo razlogi. Pri reševanju z vitlom na smučiščih ali pri razstreljevanju plazov (z vitlom ali kako drugače) lahko pride do smrtno nevarnih situacij za smučarja.
3. Po smučišču se vzpenjajte ob robu drug za drugim.
4. Prečenje smučišča opravite na preglednem kraju in z zadostnim razmikom med udeleženci.
5. Zvečer po sveže teptanem smučišču smučajte ob robu. Prek noči smučine zmrznejo.
6. Ob 22.30 ali do časa, ki ga določi žičnica, morate zapustiti smučišče.
7. Bodite vidni. V temi ali slabi vidljivosti uporabljajte čelne svetilke, svetlečo se obleko itn.
8. Turni smučarji, uporabljajte smučišča, ki so vam namenjena.
9. Pes ne sodi na smučišče.
10. Uporabljajte označena parkirišča in plačajte parkirnino.

Preberite še: Verkehrssicherungspflicht für Skiabfahrten. Lastnik: Prof. Schröcksnadel. Avtor dr. Lamprecht; Österreichisches Kuratorium für Alpine Sicherheit, 6. 12. 2005.

Pripravil: Dušan Polajnar

Kako poznamo naše gore?

Sporočite nam ime vsaj ene izmed gor na sliki.

Tokrat bo za nagrado spet cepin raveltik classic, ki ga ponuja spletna trgovina z gorniško opremo www.kibuba.com.

Pravila naše igre smo objavili v januarski številki. Odgovore sprejemamo do četrтка, 23. 2. 2006.

Rešitev iz prejšnje številke:

Slika je bila posneta z Vajneža v Karavankah, kako pa se je 19. 12. 2004 nad Triglavom kuhalo slabo vreme, se vidi v kratkem »stripu« spodaj.

Prejeli smo 33 pravih odgovorov. Izžrebana je bila Tina Hajdinjak iz Ljubljane; spletna trgovina www.kibuba.com ji bo podarila cepin raveltik classic. Andrej Stritar

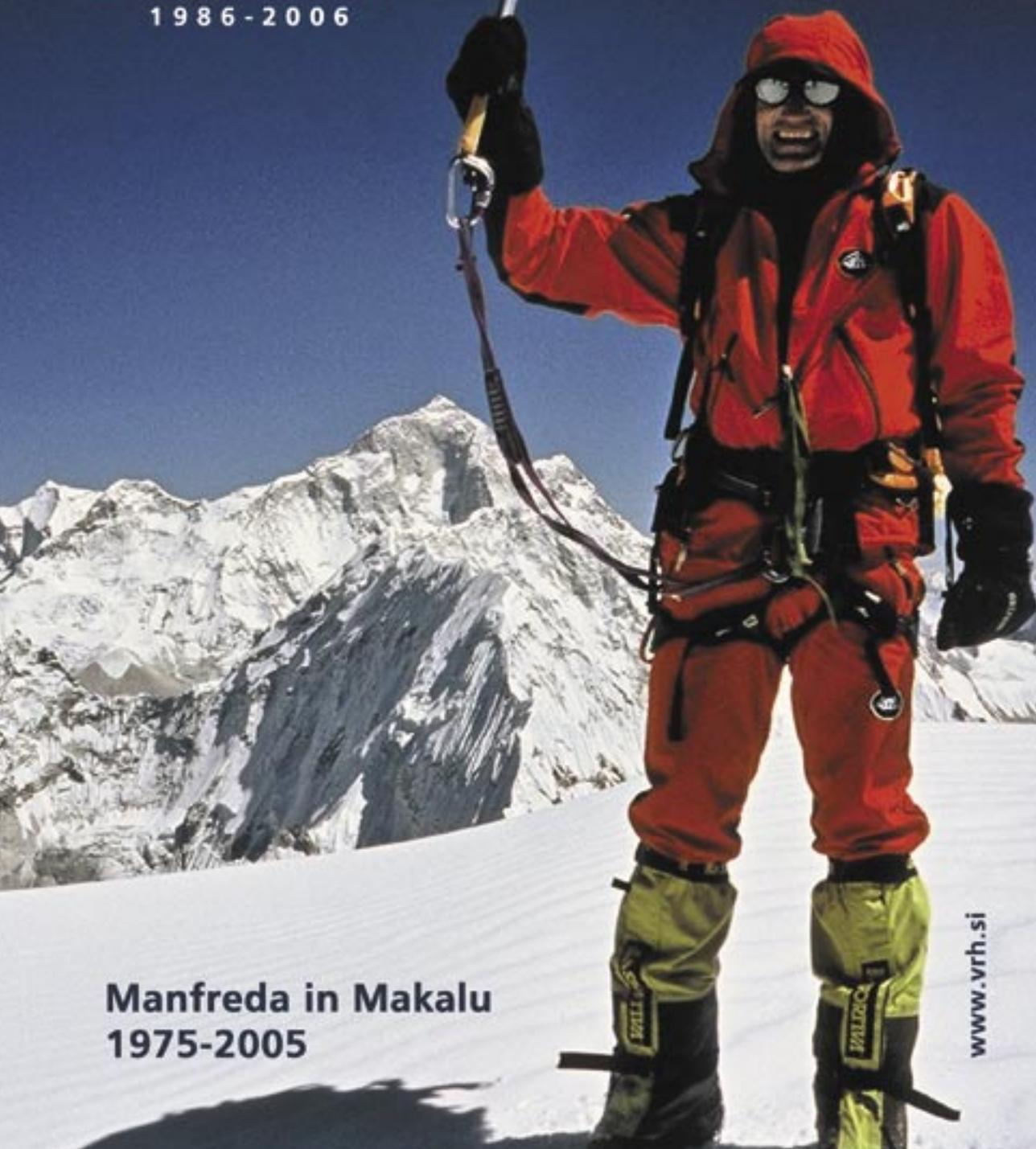
Zdrava energija!
Kupujmo čokolado v gorah.
Tudi za domov.

GORENJKI

Podjetje Gorenjski je bilo ustanovljeno leta 1952. Naše čokolade so slasten vir moči. Zato bomo v Gorenjki od vsake čokolade, kupljene v slovenskih planinskih kočah prispevali v sklad za obnovo gorskih poti.

1986-2006

Manfreda in Makalu
1975-2005

www.vrh.si

TSL 305 & TSL 325 escape

Privlačen profil

Upati si več !

za boljši oprijem !

Glavna opora točno pod čevljem (6 konic)
Sistem proti nabiranju snega
Oblika ose + spremenljiv profil

Vež z mikro nastavitvami !

Udobna in enostavna uporaba
Sistem za ublažitev udarcev
Stopnička za vzpenjanje

Perfektno
oblikovani
osji boki

TSL SPORT EQUIPMENT

www.tslsport.com

